

NIEUWSBRIEF • RECHTSPRAAK EUROPA

Inhoud

In deze nieuwsbrief vindt u de volgende onderwerpen:

(Door op het onderwerp te klikken komt u direct bij de uitspraken op het betreffende rechtsgebied.)

Inhoud.....	1
Leeswijzer.....	4
Deel I – Rechtspraak.....	5
Aanbesteding en overheidsopdrachten.....	5
Advocatuur.....	5
Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers.....	6
Asiel, migratie en Unieburgerschap.....	9
Belastingen.....	14
Belastingen, accijns.....	15
Belastingen, btw.....	16
Belastingen, douane en tariefindeling.....	20
Belastingen, vennootschapsbelasting.....	21
Bescherming financiële belangen EU.....	22
Bestuursrecht.....	23
Brexit.....	24
Burgerinitiatief.....	24
Civiel.....	25
Consumenten.....	25
COVID-19.....	26
Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek.....	27

Maandelijks overzicht van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU).

De Nieuwsbrief Rechtspraak Europa is een samenvoeging van de Nieuwsbrief Rechtspraak Europa (Marc de Werd/Hof Amsterdam) en de GCE-nieuwsbrief (Joanne Bik/LBVR).

Kernredactie: Joanne Bik, Doeke Kingma, Mariëlle Leenaers. Vaste medewerkers: Sophie Abelsma, Roel Andrea, Jos Beckers, Anouk Biersteker, Anne-Marie ten Bosch, Stella van Gennip, Nicolien Keerweer, Nadine Laatsch, Suus Pesch, Judith van Riel, Charlotte Roseboom, Nynke Veenstra en Bonita van Vliet.

Rechtspraak Europa komt tot stand door een samenwerkingsverband tussen het Gerechtshof Amsterdam en het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak (LBVR), en wordt gepubliceerd op de website van de rechtspraak en op MKO (alleen intern). Het archief is te raadplegen op rechtspraak.nl.

Rechtspraak Europa rechtstreeks ontvangen? Stuur een mail naar RechtspraakEuropa@rechtspraak.nl om te worden toegevoegd aan de verzendlijst.

Diensten, elektronische communicatiediensten	29
Digitale markt en social media.....	30
Discriminatie	31
Eigendomsrecht.....	31
Energiemarkt	32
Erfrecht en erfbelasting	33
Europese subsidies	33
Familieleven en familierecht	34
GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid	36
Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering	37
Godsdienstvrijheid	39
Grondrechten (Handvest) en EVRM, algemeen	39
Handel en anti-dumping	40
IE - Intellectuele eigendom	41
Insolventie.....	45
Institutioneel	46
Interstatelijke klachten EHRM	46
IPR.....	46
Landbouw en visserij.....	47
LHBT-rechten	49
Luchtvaart.....	49
Mededinging	51
Milieu, natuur, duurzame energie.....	52
Ne bis in idem.....	56
Onderwijs.....	57
Overlevering en uitlevering.....	57
Prejudiciële procedure HvJ.....	57
Privacy en persoonsgegevens	58
Procesrecht en recht op eerlijk proces	61
Procesrecht en recht op eerlijk proces – civiel recht.....	62
Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht.....	62
Rechtsstaat en rechterlijke macht	65
Recht op leven.....	67
Staatssteun.....	67
Strafrecht	69
Terrorisme en witwassen.....	71
Toegang tot documenten.....	71
Verkiezingen en kiesrecht	72

Vervoer en reizen	72
Verzekeringen	72
Vrij verkeer.....	73
Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid	74
Vrijheid van vereniging	76
Deel II – Algemeen	77
Cursus en opleiding.....	77
Nieuwsbrieven	79
NL zaken bij het HvJEU.....	80
NL prejudiciële verwijzingen	80
NL zaken bij het EHRM	80
Verzoeken Protocol no. 16 EVRM.....	81

Leeswijzer

De redactie heeft ervoor gekozen om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) en het Gerecht per rubriek gezamenlijk aan te bieden. De toenemende vervlechting van het EU recht en het EVRM sinds het Verdrag van Lissabon (2009) is met name zichtbaar op het terrein van de grondrechtenbescherming. Deze ontwikkeling naar een Europees ius commune maakt dat beide kenbronnen in een juridische casus gelijktijdig relevant kunnen zijn. De redactie wil aldus recht doen aan die Europese realiteit.

- Om sneller te scrollen: klik op tweede icoon van boven “bladwijzers”, de index blijft dan in de linkerkolom staan.
- De nieuwsbrief is ingedeeld in alfabetisch gerangschikte onderwerpen.
- Prejudiciële verwijzingen bevatten een link naar de verwijzingsuitspraak op de website van het ECER. Voor de samenvattingen wordt gebruik gemaakt van de samenvattingen van ECER. Als de verwijzing nog niet beschikbaar is verwijst de link, voorzien van een * naar de algemene pagina van ECER.

Volledigheid en selectiecriteria

- Voor wat betreft de Europese uitspraken streeft de redactie ernaar een volledig overzicht te geven van de voor Nederland relevante uitspraken.
- Alle prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten worden opgenomen in de nieuwsbrief.
- De Nederlandse uitspraken die in de nieuwsbrief staan, worden opgenomen omdat er een blog over is of omdat iemand de redactie heeft gewezen op een bepaalde uitspraak. Het overzicht van de Nederlandse jurisprudentie is dus niet volledig. Signalering van een relevante Nederlandse uitspraak wordt zeer op prijs gesteld.
- De redactie houdt ontwikkelingen bij via Twitter, Legal Intelligence etc. Uiteraard is dit overzicht niet volledig. Datzelfde geldt voor opleidingen, literatuur en noten bij arresten. Ook hiervoor geldt dat signalering door lezers op prijs wordt gesteld.

Deel I – Rechtspraak

Aanbesteding en overheidsopdrachten

GERECHT EU – ARREST – 26 januari 2022 – zaak T-849/19 – Leonardo/Frontex – ECLI:EU:T:2022:28 – [arrest](#)

Aanbestedingsprocedure – Luchtbewakingsdiensten – Beroep tot nietigverklaring – Geen procesbelang – Niet-ontvankelijkheid – Niet-contractuele aansprakelijkheid”

Artikel 263 VWEU. FRONTX/OP/888/2019/JL/CG. Artikel 268 VWEU. Het betreft een verzoek krachtens artikel 263 VWEU tot nietigverklaring van de aankondiging van opdracht FRONTX/OP/888/2019/JL/CG van 18 oktober 2019, voor langdurige maritieme bewaking op gemiddelde luchthoogte, en andere stukken die daarmee verband houden en, ten tweede, een verzoek krachtens artikel 268 VWEU tot vergoeding van de schade die verzoekster in dit verband stelt te hebben geleden. Het Gerecht verwerpt het beroep.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Litouwen - 11 oktober 2021 (ECER 5.1.22) - [C-682/21 - HSC Baltic e.a.](#)

Niet-nakoming afspraken - Plaatsing op lijst met onbetrouwbare leveranciers

Richtlijn 2014/24/EU. Richtlijn 89/665/EEG. De vraag is o.a. of een besluit van een aanbestedende dienst om een ondernemer op de lijst van onbetrouwbare leveranciers op te nemen en hem hierdoor voor een bepaalde periode de mogelijkheid te ontnemen om deel te nemen aan aanbestedingsprocedures, met als argument dat er sprake is van wezenlijke niet-nakoming van een met de aanbestedende dienst gesloten overeenkomst, een juridisch aan te vechten maatregel is.

Advocatuur

EHRM – ARREST – 25 januari 2022 - Danoiu t. Roemenië - [persbericht](#) – [arrest](#) – [54780/15](#) - [55220/15](#) - [55226/15](#) - ECLI:CE:ECHR:2022:0125JUD005478015

Honorarium sociale advocatuur – Eigendomsrecht - Voorziening in rechte

Artikel 1, Eerste Protocol EVRM. De zaak betreft een verlaging van de honoraria van klagers die door de nationale rechtbanken zijn gelast, om op te treden namens enkele duizenden civiele partijen in strafzaken. In die strafzaak zijn vijf personen als verdachten aangemerkt in verband met de verdenking dat zij betrokken waren bij het organiseren en het promoten van "piramidespelen". Enkele duizenden personen (aanvankelijk 6.871) hebben schadevergoeding geëist in genoemde procedure. De Orde van Advocaten heeft de drie klagers aangesteld om de burgerlijke partijen te vertegenwoordigen. Het hof van beroep van Boekarest heeft het maximumbedrag voor het honorarium van klagers vastgesteld op ongeveer 5.681 euro. Klagers klagen over schending van artikel 1, Eerste Protocol EVRM en artikel 13 omdat zij geen mogelijkheid hadden in rechte op te komen tegen de verlaging van hun honorarium.

Het Hof is van oordeel dat artikel 1, Eerste Protocol EVRM is geschonden wegens het ontbreken van een duidelijke en voorzienbare rechtsgrondslag, die voorzien is van voldoende waarborgen tegen willekeur. De klachten over schending van de artikelen 13 en 14 EVRM zijn kennelijk ongegrond en daarom niet ontvankelijk.

De rechters Schukking, Grozev en Kucsko-Stadlmayer hebben een andersluidend oordeel gegeven: (..) “Deze verlaging lijkt meer dan gerechtvaardigd in een zaak die duidelijk uniek is wat betreft het aantal procespartijen en waarin de gestandaardiseerde aanpak van het tussen de UNBR en het ministerie van Justitie gesloten protocol duidelijk ongeschikt was. In dergelijke omstandigheden lijkt het ons onmogelijk om te concluderen dat het feit dat het hof van beroep van Boekarest zich heeft gebaseerd op de primaire wetgeving en op de vereiste die deze met

zich meebrengt om de honoraria van advocaten vast te stellen op basis van een beoordeling van "de aard van het werk en de volume" willekeurig of kennelijk onredelijk was, of dat het een "gerechtvaardigde verwachting" zou hebben ondermijnd. Deze benadering lijkt ons integendeel volkomen redelijk in de omstandigheden van het onderhavige geval. Deze bevinding wordt bovendien impliciet bevestigd door het feit dat de meerderheid weigerde het totale bedrag van de gevorderde advocatenhonoraria toe te kennen, hoewel dit bedrag de basis was van haar conclusie met betrekking tot de toepasselijkheid van artikel 1, Eerste Protocol EVRM. (...) Om deze redenen hadden klagers geen "*bien actuel*" in de zin van artikel 1, EP EVRM met betrekking tot de rest van het door hen gevorderde bedrag".

Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers

HvJ – ARREST – 13 januari 2022 – zaak C-282/19 – MIUR en Ufficio Scolastico Regionale per la Campania – Italië – ECLI:EU:C:2022:3 – persbericht – conclusie – arrest

Arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd - Leerkrachten katholieke godsdienst

Richtlijn 1999/70/EG. Artikelen 20, 21 en 47 Handvest EU. Dit verzoek om een prejudiciële beslissing sluit aan bij een reeks prejudiciële zaken over het gebruik van arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd in de overheidssector in Italië en over nationale regels die in de weg staan aan de omzetting daarvan in overeenkomsten voor onbepaalde tijd. Het behoort tot een bepaalde subgroep van die prejudiciële zaken, namelijk die in verband met de tewerkstelling van docenten in openbare scholen, maar betreft tevens de vraag of de beslechting van het geding wordt beïnvloed door artikel 17, lid 1, VWEU, op grond waarvan de Unie de status die kerken en religieuze verenigingen volgens het nationaal recht in de lidstaten hebben, eerbiedigt en daaraan geen afbreuk doet. Deze vraag rijst omdat de verzoekers in het hoofdgeding docenten katholieke godsdienst in Italiaanse openbare scholen zijn.

Het hof oordeelt dat het vereiste om te beschikken over een door een kerkelijke autoriteit afgegeven bekwaamheidsattest geen rechtvaardiging vormt voor een vernieuwing van overeenkomsten voor bepaalde tijd.

Hof: Clausule 5 van de op 18 maart 1999 gesloten raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, die is opgenomen in de bijlage bij richtlijn 1999/70/EG moet aldus worden uitgelegd dat, ten eerste, zij zich verzet tegen een nationale regeling op grond waarvan leerkrachten katholieke godsdienst van openbare onderwijsinstellingen worden uitgesloten van de toepassing van de regels die bedoeld zijn voor de bestraffing van misbruik van opeenvolgende arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd wanneer er in de interne rechtsorde geen andere effectieve maatregel bestaat ter bestraffing van dat misbruik, en dat, ten tweede, het vereiste voor die leerkrachten om te beschikken over een door een kerkelijke autoriteit verstrekt bekwaamheidsattest om katholieke godsdienst te mogen onderwijzen geen „objectieve reden” vormt in de zin van clausule 5, punt 1, onder a), van de raamovereenkomst, aangezien dat attest eenmaal wordt verstrekt en niet vóór elk schooljaar dat aanleiding geeft tot het sluiten van een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd.

HvJ – ARREST – 13 januari 2022 – zaak C-514/20 – Koch Personaldienstleistungen – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:19 – geen conclusie – arrest

Arbeidstijd – Jaarlijkse vakantie – Berekening overwerktoeslag

Artikel 31, lid 2 Handvest EU. Richtlijn 2003/88/EG. Moet opgenomen jaarlijkse vakantie met behoud van loon worden meegeteld bij de berekening van overwerk dat recht geeft op een toeslag?

Hof: Artikel 7, lid 1, van richtlijn 2003/88/EG, gelezen in het licht van artikel 31, lid 2, Handvest EU, verzet zich tegen een bepaling in een collectieve arbeidsovereenkomst volgens welke de uren die overeenkomen met de door de werknemer opgenomen jaarlijkse vakantie met behoud

van loon, niet als gewerkte uren worden meegeteld om te bepalen of de drempel voor het krijgen van een overwerktoeslag is bereikt.

🇪🇺 EU-Hof: vakantie-uren tellen mee bij het vaststellen van overwerkuren ([ECER](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G RICHARD DE LA TOUR – 13 januari 2022 – zaak C-587/20 – HK/Danmark en HK/Privat – Denemarken – ECLI:EU:C:2022:29 – [conclusie](#)

Gelijke behandeling in arbeid en beroep - Leeftijdsgrens voor ambt van voorzitter – Reikwijdte richtlijn

Richtlijn 2000/78/EG. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding over een statutaire bepaling van een aan een vakbond gelieerde federatie op grond waarvan A. zich niet kandidaat kon stellen voor het voorzitterschap van die federatie wegens haar leeftijd op de dag van de verkiezing.

De verwijzende rechter wenst te vernemen of richtlijn 2000/78 van toepassing is op een dergelijke situatie.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 3, lid 1, onder a) en d), van richtlijn 2000/78/EG moet aldus worden uitgelegd dat een in de statuten van een werknemersorganisatie vastgestelde leeftijdsgrens om in aanmerking te komen voor het ambt van voorzitter van die organisatie, binnen de werkingssfeer van die richtlijn valt.

HvJ – CONCLUSIE A-G RICHARD DE LA TOUR – 20 januari 2022 – zaak C-328/20 – Commissie / Oostenrijk – ECLI:EU:C:2022:45 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Oostenrijkse aanpassing gezinsbijslagen voor migrerende werknemers

Verordening (EG) nr. 883/2004. Verordening (EU) nr. 492/2011. De Commissie is van mening dat het Unierecht, bij de huidige stand ervan, de lidstaten geen beoordelingsmarge laat om het bedrag van de door hen uitgekeerde gezinsbijslagen aan te passen aan het prijsniveau van de woonstaat van het betrokken kind en dat die aanpassing, alsmede de aanpassing van bepaalde aan gezinnen toegekende fiscale voordelen, discriminerend is en niet kan worden beschouwd als noodzakelijke en evenredige maatregel.

Volgens de A-G is de indexering van de gezinstoewijzing en de belastingvoordelen die door Oostenrijk worden toegekend aan werknemers van wie de kinderen permanent in een andere lidstaat verblijven, in strijd met het EU-recht. In Oostenrijk moeten werknemers uit andere lidstaten toegang kunnen krijgen tot dezelfde toeslagen en belastingvoordelen als Oostenrijkse werknemers, ongeacht de woonplaats van hun kinderen, aangezien zij in dezelfde periode op dezelfde manier bijdragen aan de financiering van het Oostenrijkse socialezekerheids- en belastingstelsel als Oostenrijkse arbeiders.

A-G geeft het Hof in overweging: Door voor werknemers wier kinderen permanent in een andere lidstaat verblijven een aanpassingsmechanisme in te voeren voor de kinderbijslag en het bedrag van de kinderaftrek, is Oostenrijk de verplichtingen niet nagekomen die op haar rusten krachtens de artikelen 7 en 67 van verordening (EG) nr. 883/2004, en artikel 4 van verordening nr. 883/2004 en artikel 7, lid 2, van verordening (EU) nr. 492/2011.

Oostenrijk is de krachtens artikel 7, lid 2, van verordening nr. 492/2011 op haar rustende verplichtingen niet nagekomen door voor migrerende werknemers wier kinderen permanent in een andere lidstaat verblijven een aanpassingsmechanisme in te voeren voor de gezinsbonus ,plus', de eenverdienersaftrek, de eenouderaftrek en de alimentatieaftrek.

🇪🇺 Oostenrijkse aanpassing gezinsbijslagen voor migrerende werknemers volgens A-G HvJ EU in strijd met EU-recht. ([VN-Vandaag-2022/144](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G RANTOS – 27 januari 2022 – zaak C-405/20 – BVAEB – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2022:61 – conclusie

Gelijke behandeling van mannen en vrouwen in arbeid – Beperking in tijd - Jaarlijkse aanpassing pensioen

Artikel 157 VWEU. Protocol nr. 33 ad artikel 157 VWEU. Richtlijn 2006/54/EG. Het Hof heeft reeds in het arrest Defrenne II de rechtstreekse werking erkend van artikel 119 EEG-Verdrag (thans artikel 157 VWEU), dat voorziet in de toepassing van het beginsel van gelijke beloning van mannelijke en vrouwelijke werknemers voor gelijke arbeid. Ingevolge het arrest van 17 mei 1990, Barber in zaak C-262/88, is artikel 119 EEG-Verdrag van toepassing op ondernemings- en sectorale regelingen inzake sociale zekerheid, maar kan op de rechtstreekse werking van dit artikel geen beroep worden gedaan om aanspraak te maken op een pensioen vanaf een tijdstip gelegen vóór de datum van dit arrest. Deze rechtspraak is thans gecodificeerd in Protocol nr. 33 ad artikel 157 VWEU en in richtlijn 2006/54/EG.

In casu zijn verzoekers in het hoofdgeding gepensioneerde Oostenrijkse mannen die als federaal ambtenaar werkzaam zijn geweest. Bij de nationale regeling inzake de aanpassing van de ouderdomspensioenen voor 2018, die op hen van toepassing is, is een degressieve verhoging doorgevoerd met volledige uitsluiting van de aanpassing boven een bepaald pensioenbedrag, wat tot gevolg heeft gehad dat hun pensioenen niet of nauwelijks zijn gestegen, in tegenstelling tot die van gepensioneerden die lagere pensioenen ontvangen.

Verzoekers in het hoofdgeding hebben voor het de verwijzende rechter betoogd dat deze regeling indirecte discriminatie op grond van geslacht opleverde, aangezien de federale ambtenaren die de hoogste ouderdomspensioenen ontvangen, overwegend mannen zijn.

De verwijzende rechter wenst van het Hof te vernemen hoe artikel 157 VWEU, Protocol nr. 33 ad artikel 157 VWEU en richtlijn 2006/54 moeten worden uitgelegd om vast te kunnen stellen of die regeling in overeenstemming is met het Unierecht.

A-G geeft het Hof in overweging: Protocol nr. 33 ad artikel 157 VWEU en artikel 12 van richtlijn 2006/54/EG moeten aldus worden uitgelegd dat de beperking in de tijd van de gevolgen van het beginsel van gelijke beloning van mannelijke en vrouwelijke werknemers waarin deze bepalingen voorzien, niet geldt voor een nationale regeling betreffende uitkeringen die worden toegekend op grond van een ondernemings- of sectorale regeling inzake sociale zekerheid die voorziet in een jaarlijkse aanpassing van de pensioenuitkeringen na 1 januari 1994, ook wanneer de tijdvakken van arbeid van de betrokkene deels vóór die datum zijn vervuld.

Artikel 157 VWEU en artikel 5 van richtlijn 2006/54 verzetten zich niet tegen een nationale regeling die voorziet in een jaarlijkse aanpassing van de pensioenuitkeringen van nationale ambtenaren in de vorm van een degressieve verhoging met volledige uitsluiting van de aanpassing boven een bepaald pensioenbedrag, wanneer deze regeling nadelig uitvalt voor een aanzienlijk groter percentage mannen dan vrouwen, maar wordt gerechtvaardigd door objectieve factoren die niets vandoen hebben met discriminatie op grond van geslacht.

PREJUDICIËLE VERWIJZING - Luxemburg – 25 november 2021 (ECER 21.1.22) - C-731/21 Caisse nationale d'assurance pension

Vrij verkeer werknemers - Overlevingspensioen - Geregistreerd partnerschap - Gelijke behandeling werknemers

Verordening (EU) nr. 492/2011. Verzoekster in cassatie en haar partner, beiden met de Franse nationaliteit en wonende in Frankrijk, hebben bij de Franse rechter met een gezamenlijke verklaring een civielrechtelijk solidariteitspact (PACS) laten registreren. Beide partners verrichtten in Luxemburg werkzaamheden in loondienst. De partner van verzoekster in cassatie is ten gevolge van een arbeidsongeval overleden. Hierop heeft verzoekster bij het nationaal pensioenfonds van Luxemburg (CNAP) een overlevingspensioen aangevraagd. De CNAP heeft verzocht om overlegging van het bewijs van inschrijving van het partnerschap in het register van de burgerlijke stand.

Staat het Unierecht in de weg aan een nationale bepaling op grond waarvan aan de overlevende partner van een in de lidstaat van herkomst gesloten en geregistreerd partnerschap, slechts een overlevingspensioen wordt toegekend wegens de door de overleden partner in de lidstaat van ontvangst uitgeoefende beroepsactiviteit, op voorwaarde dat dit partnerschap is ingeschreven in een door laatstgenoemde lidstaat bijgehouden register teneinde na te gaan of is voldaan aan de materiële voorwaarden die deze lidstaat bij wet stelt om een partnerschap te erkennen en te verzekeren dat het aan derden kan worden tegengeworpen?

NOOT – bij HvJ 3 juni 2021, [C-624/19 \(Tesco\)](#)

Gelijk loon voor gelijk(waardig) werk? Het Hof van Justitie zet nog eens de puntjes op de i! Zaak C-624/19, K e.a./Tesco Stores Ltd, in: [SEW 2022/1](#)

LITERATUUR

- F.J.L. Pennings, Heeft het Handvest van de Grondrechten van de EU meerwaarde?, in: [TRA 2022/4](#)
- Mr. D.J.B. de Wolff, Implementatie van de Richtlijn betreffende transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden, in: [TRA 2022/12](#)

EHRM factsheets en case-law guide

- [Trade union rights](#) (december 2021) ^{new}
- [Work-related rights](#) (december 2021) ^{new}
- [Legal professional privilege](#) (november 2021)
- [Slavery, servitude and forced labour](#) (december 2021) ^{new}
- [Surveillance at workplace](#) (december 2021) ^{new}
- [Guide on Article 4 ECHR on prohibition of slavery and forced labour](#) (december 2021) ^{new}

WIKI

- [Wiki Coördinatieverordeningen 1408 71 en 883 2004 en de bijbehorende toepassingsverordeningen](#)

Asiel, migratie en Unieburgerschap

HvJ – ARREST – 18 januari 2022 – zaak C-118/20 – Wiener Landesregierung – Oostenrijk – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:34 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Unieburger – Intrekking naturalisatietoezegging – Verlies Unieburgerschap - Evenredigheidsbeginsel

Artikelen 20 en 21 VWEU. In Oostenrijk kan de toezegging tot toekenning van de nationaliteit worden ingetrokken, wanneer blijkt dat de betrokkene verkeersovertredingen heeft begaan. Wat als de betrokkene ondertussen afstand heeft gedaan van zijn eigen EU-nationaliteit en daarmee dus ook van zijn burgerschap van de EU? In deze zaak wordt het Hof verzocht zijn rechtspraak in de arresten Rottmann en Tjebbes te verduidelijken met betrekking tot de verplichtingen inzake het verkrijgen en het verliezen van de nationaliteit die op de lidstaten rusten.

Het Hof oordeelt dat de intrekking van een naturalisatietoezegging in overeenstemming moet zijn met het evenredigheidsbeginsel wanneer die intrekking tot gevolg heeft dat de betrokken persoon het Unieburgerschap niet opnieuw kan verkrijgen. Het is echter in beginsel aan de lidstaat die door de betrokkene wordt verzocht hem van zijn nationaliteit te ontheffen teneinde de nationaliteit

van een andere lidstaat te verkrijgen, om ervoor te zorgen dat het op dit verzoek genomen besluit pas in werking treedt nadat de nieuwe nationaliteit daadwerkelijk is verkregen.

Nederland, Frankrijk en Estland hebben in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: De situatie van een persoon die de nationaliteit van slechts één lidstaat bezit, afstand doet van die nationaliteit en daardoor het Unieburgerschap verliest teneinde de nationaliteit van een andere lidstaat te verkrijgen ingevolge de door de autoriteiten van die lidstaat gedane toezegging dat hem deze nationaliteit zal worden toegekend, valt door de aard en gevolgen van deze situatie onder het Unierecht wanneer die toezegging wordt ingetrokken en die persoon daardoor niet opnieuw het Unieburgerschap kan verkrijgen.

Artikel 20 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat de bevoegde nationale autoriteiten en, in voorkomend geval, de nationale rechterlijke instanties van de gastlidstaat moeten nagaan of het besluit om de toezegging tot toekenning van de nationaliteit van die lidstaat in te trekken, waardoor de betrokken persoon het Unieburgerschap definitief verliest, verenigbaar is met het evenredigheidsbeginsel, gelet op de gevolgen van dit besluit voor de situatie van die persoon. Aan dit vereiste van verenigbaarheid met het evenredigheidsbeginsel is niet voldaan wanneer een dergelijk besluit is gebaseerd op bestuursrechtelijke verkeersovertradingen die volgens het toepasselijke nationale recht slechts leiden tot een geldelijke sanctie.

- 🇪🇺 EU-Hof: besluit tot intrekking van naturalisatietoezegging moet evenredig zijn wanneer intrekking leidt tot permanent verlies van het EU-burgerschap ([ECER](#))
- 🇪🇺 Curing the Symptoms but not the Disease ([Verfassungsblog](#))

“Traffic violations are not a proportionate justification to effectively deprive a person of her EU citizenship. Moreover, situations where a renunciation of a previous Member State nationality is required before naturalizing in the Member State of residence, are unquestionably within the scope of EU law and Rottmann / Tjebbes-proportionality is required. This may sound obvious but in reality it was not, as the crucial Grand Chamber case of JY decided on January 18 demonstrates. (..)”

HvJ – ARREST – 20 januari 2022 – zaak C-432/20 – Landeshauptmann von Wien – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2022:39 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verlies status van langdurig ingezetene – Onregelmatige en korte verblijven op het grondgebied van de Unie

Richtlijn 2003/109/EG. De zaak gaat over de weigering om de status van langdurig ingezetene derdelander te verlengen. De afwijzende beslissing was ingegeven door het feit dat Z.K. tussen augustus 2013 en augustus 2018 per jaar slechts enkele dagen in de EU had verbleven. Het Hof oordeelt dat een onderdaan van een derde land zijn status van langdurig ingezetene niet verliest als zijn of haar aanwezigheid op het grondgebied van de EU gedurende een periode van twaalf opeenvolgende maanden beperkt is tot slechts enkele dagen. Zodra die status is verkregen, hoeft de betrokkene niet meer zijn of haar gewone verblijfplaats of het centrum van belangen in de Europese Unie te hebben.

Hof: Artikel 9, lid 1, onder c), van richtlijn 2003/109/EG moet aldus worden uitgelegd dat elke fysieke aanwezigheid van een langdurig ingezetene op het grondgebied van de EU binnen een aaneengesloten periode van twaalf maanden, zelfs indien die aanwezigheid binnen deze periode in totaal slechts enkele dagen bedraagt, volstaat om te voorkomen dat deze ingezetene op grond van die bepaling zijn recht op de status van langdurig ingezetene verliest.

- 🇪🇺 EU-Hof: verblijf van enkele dagen per jaar in de EU is voldoende om de status van langdurig ingezetene te kunnen behouden ([ECER](#))
- 🇪🇺 Residents of everywhere? The CJEU rules on loss of immigration status due to absence from the territory ([EU law analysis](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G PIKAMÄE – 13 januari 2022 – gevoegde zaken C-451/19 en C-532/19 – Subdelegación del Gobierno en Toledo – Spanje – ECLI:EU:C:2022:24 – [conclusie](#)

Afgeleid verblijfsrecht – Derdelands die familie zijn van een Unieburger - Afhankelijkheidsverhouding

Artikel 20 VWEU. De verzoeken zijn ingediend in het kader van geschillen tussen Spanje en derdelanders naar aanleiding van de afwijzing van verzoeken om deze derdelanders als familielid van een Unieburger een verblijfskaart toe te kennen. Ter onderbouwing van hun aanspraken beroepen de derdelanders zich op een afgeleid verblijfsrecht dat gebaseerd is op artikel 20 VWEU en op de rechtspraak van het Hof over de status van Unieburger. De onderhavige zaken bieden het Hof de gelegenheid om zijn rechtspraak over het afgeleide verblijfsrecht dat derdelanders in bepaalde uitzonderlijke omstandigheden op grond van dit artikel genieten, nader te verduidelijken.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 20 VWEU verzet zich ertegen dat een lidstaat het recht op verblijf weigert aan een derdelander die een familielid is van een volwassen Unieburger die onderdaan van deze lidstaat is en nooit zijn recht van vrij verkeer heeft uitgeoefend, op de enkele grond dat deze Unieburger niet over voldoende financiële middelen voor de leden van zijn gezin beschikt om te voorkomen dat zij ten laste van het nationale socialebijstandstelsel komen wanneer binnen het gezin een zodanige afhankelijkheidsverhouding tussen die derdelander en een burger van de Unie, en met name een minderjarige burger van de Unie, bestaat dat indien het verblijfsrecht aan de derdelander werd geweigerd, de afhankelijke Unieburger gedwongen zou zijn om het grondgebied van de Europese Unie als geheel te verlaten, waardoor hem het effectieve genot van de belangrijkste met het Unieburgerschap verbonden rechten zou worden ontnomen.

Artikel 20 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat de enkele omstandigheid dat de meerderjarige onderdaan van een lidstaat die nooit gebruik heeft gemaakt van zijn recht van vrij verkeer, en zijn meerderjarige huwelijkspartner die onderdaan is van een derde land, verplicht zijn samen te wonen op grond van de verplichtingen die uit het huwelijk voortvloeien volgens het recht van de lidstaat waarvan de burger van de Europese Unie onderdaan is, niet volstaat om van een zodanige afhankelijkheidsverhouding te kunnen spreken dat dit de toekenning van een afgeleid verblijfsrecht krachtens deze bepaling wettigt.

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK - Raad van State – 12 januari 2022 – na prejudiciële verwijzing [ECLI:NL:RVS:2019:3053](#) – [arrest HvJ C-673/19](#) - [ECLI:NL:RVS:2022:28](#)

Inbewaringstelling - Illegaal in Nederland verblijvende vreemdelingen die internationale bescherming genieten in andere EU-lidstaat -Terugkeerrichtlijn

Richtlijn 2008/115/EG. De vreemdeling in deze zaak heeft een geldige vluchtelingenstatus in Duitsland. Gelet op die status heeft de staatssecretaris de vreemdeling opgedragen te vertrekken naar het grondgebied van Duitsland en heeft hij afgezien van het nemen van een terugkeerbesluit. De vraag is of de staatssecretaris de vreemdeling vervolgens rechtmatig in bewaring heeft gesteld met het oog op haar gedwongen vertrek naar Duitsland. Daarbij is het de vraag (a) of de Terugkeerrichtlijn aan de inbewaringstelling van de vreemdeling in de weg staat en (b) of de gebruikte wettelijke grondslag de grondrechten van de vreemdeling eerbiedigt. Conclusie is dat de staatssecretaris zich terecht op het standpunt heeft gesteld dat de gebruikte wettelijke grondslag voor de inbewaringstelling de grondrechten van de vreemdeling eerbiedigt. Artikel 59, tweede lid, van de Vw 2000 biedt een grondslag voor het in bewaring stellen van de vreemdeling met het oog op haar gedwongen vertrek naar Duitsland.

- 🔗 Terugkeerrichtlijn staat detentie toe van vreemdeling met asiel in andere EU-lidstaat ([RvS](#))
- 🔗 Nederland mag vreemdelingen met asiel in ander EU-land vastzetten ([NRC](#))

RECHTSPRAAK NL – Einduitspraak – Raad van State – 12 januari 2021 - na prejudiciële verwijzing [ECLI:NL:RVS:2019:3053](#) – arrest [HvJ C-673/19](#) - [ECLI:NL:RVS:2022:29](#) - [ECLI:NL:RVS:2022:30](#)

Inbewaringstelling - Illegaal in Nederland verblijvende vreemdelingen die internationale bescherming genieten in andere EU-lidstaat - Terugkeerrichtlijn

Richtlijn 2008/115/EG. In de voorliggende drie zaken heeft de staatssecretaris de vreemdelingen krachtens nationale wetgeving in bewaring gesteld om hun vertrek uit Nederland te waarborgen. De vreemdelingen zijn onderdanen van derde landen die in andere lidstaten internationale bescherming genieten. Zij zijn inmiddels naar die lidstaten geleid. De procedures gaan nog over het recht op schadevergoeding. In deze verwijzingsuitspraak is de vraag aan de orde of Richtlijn 2008/115/EG aan de inbewaringstelling van de vreemdelingen in de weg staat.

De Raad van State oordeelt dat de vreemdeling tevergeefs klaagt in zijn enige grief dat de rechtbank ten onrechte heeft overwogen dat de staatssecretaris geen terugkeerbesluit hoefde te nemen voorafgaand aan de inbewaringstelling krachtens artikel 59, tweede lid, van de Vw 2000. Die rechtsvraag is bij uitspraak van 12 januari 2022, [ECLI:NL:RVS:2022:28](#), door de Afdeling beantwoord. Uit het arrest M e.a. volgt dat de Terugkeerrichtlijn niet in de weg staat aan de inbewaringstelling van de vreemdeling in deze zaak. De maatregel van bewaring valt niet binnen de werkingssfeer van die richtlijn. Verder volgt uit de bovengenoemde uitspraak van de Afdeling dat artikel 59, tweede lid, van de Vw 2000 een grondslag biedt voor het in bewaring stellen van de vreemdeling met het oog op zijn gedwongen vertrek naar Bulgarije en dat die grondslag de grondrechten van de vreemdeling eerbiedigt. Het hoger beroep is ongegrond. De uitspraak van de rechtbank wordt bevestigd.

 Rechter: vastzetten vreemdeling met asiel in ander EU-land mag ([Europa-nu](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 4 november 2021 (ECER 21.1.2022) – [C-711/21 en 712/21](#) – [État Belge représenté par le Secrétaire d’État à l’Asile et la Migration e.a.](#)

Vluchtelingenstatus – Internationale bescherming - Terugkeerbesluit

Richtlijn 2008/115/EG. Richtlijn 2005/85/EG. Verzoekster heeft hoger beroep ingesteld tegen een terugkeerbesluit. De rechter in eerste aanleg heeft het beroep verworpen.

De vraag is o.a. of de rechter bij wie beroep is ingesteld tegen een terugkeerbesluit dat is vastgesteld na afwijzing van een verzoek om internationale bescherming, bij de beoordeling van de wettigheid van het terugkeerbesluit enkel rekening mag houden met de wijzigingen in de omstandigheden die een weerslag van betekenis kunnen hebben op de beoordeling van de situatie, die zich hebben voorgedaan voordat de procedure inzake internationale bescherming is beëindigd.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Ierland – 23 november 2021 (ECER 21.1.2022) – [C-756/21](#) – [International Protection Appeals Tribunal e.a.](#)

Vluchtelingenstatus – Subsidiaire bescherming - Samenwerkingsplicht

Richtlijn 2004/83/EG. Richtlijn 2011/95/EU. Richtlijn 2005/85/EG. Richtlijn 2013/32/EU. Beroep tegen besluit tot afwijzing van de vluchtelingenstatus alsmede weigering subsidiaire bescherming.

De vragen gaan voornamelijk over de samenwerkingsplicht, het verzuim om binnen een redelijke termijn een beslissing te nemen over een verzoek tot internationale bescherming en de verplichting om de relevante elementen van een verzoek te onderzoeken.

NOOT – bij HvJ 14 december 2021, [C-490/20 V.M.A.](#)

Rainbow families and the right to freedom of movement – the V.M.A.v Stolichna obshtina, rayon ‘Pancharevo’ case ([EU law analysis](#))

NOOT – bij HvJ 14 januari 2021, C-441/19 T.Q.

No perspective for unaccompanied minors: The wrong implementation of T.Q. (Leiden law blog)

LITERATUUR

NJCM-Bulletin, Rode draad 70 jaar EVRM: Van A.B.C. tot Z. & T. – het EVRM als mobilisator voor rechtsbescherming in het vreemdelingenrecht, in: NTM-NJCM Bull. 2021/31

OVERIG

- Nederland loopt juridisch risico door pushbacks ([NRC](#))
- EASO publishes a COI report on Afghanistan: Country Focus ([EASO](#))
- The EU must not become a lawless zone – appeal of European academics ([EU law analysis](#))
- Adviescommissie Vreemdelingenzaken: asielbeleid Nederland en andere EU-landen rammelt ([Europa-nu](#))
- La réintroduction illimitée dans le temps des contrôles aux frontières intérieures : une réponse pertinente aux crises de l'espace Schengen ? ([EU migration law blog](#))
- The Dutch Family Reunification Procedure ([Verfassungsblog](#))
- The Racialized Borders of the Netherlands ([Verfassungsblog](#))
- International Migration Law and Coloniality ([verfassungsblog](#))
- Postcolonial Migration and Citizenship in the Netherlands ([verfassungsblog](#))
- The European Convention of Human Rights' Colonial Clause and the End of Empire ([verfassungsblog](#)) (en meer artikelen over het koloniale verleden van Nederland)
- Pushbacks? Never mind, we're doing it ([verfassungsblog](#))
- Pushbacks against the Child's Best Interests ([verfassungsblog](#))

EHRM factsheets en case-law guides

- [Accompanied migrant minors in detention](#) (november 2021)
- [Unaccompanied migrant minors in detention](#) (december 2021) ^{new}
- [Migrants in detention](#) (juni 2021)
- [Dublin" cases](#) (maart 2021)
- [Collective expulsions of aliens](#) (december 2021) ^{new}
- [Guide on the case-law of the ECHR on Immigration](#) (31 augustus 2021)
- [Guide on Article 3 of Protocol No. 4 ECHR - prohibition of expulsion of nationals](#) (31 december 2021) ^{new}
- [Guide on Article 4 of Protocol No. 4 to ECHR - prohibition of collective expulsions of aliens](#) (31 augustus 2021)
- [Guide to Article 1 of Protocol No. 7 ECHR - procedural safeguards relating to expulsion of aliens](#) (31 augustus 2021)

Belastingen

HvJ – ARREST – 27 januari 2022 – zaak C-788/19 – Commissie/Spanje – ECLI:EU:C:2022:55 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Niet-nakoming – Aangifte van in andere lidstaten van de EU en EER aangehouden activa en rechten – Uitwisselingsmechanisme – Onevenredige sanctie

Artikel 258 VWEU. Fiscaal ingezetenen zijn in Spanje verplicht bepaalde activa en rechten die zich in het buitenland bevinden, aan te geven aan de fiscus. Doen zij dat niet, worden deze activa aangemerkt als niet-onderbouwde vermogenswinsten en wordt een geldboete van 150 % en vaste geldboeten opgelegd. Volgens de Europese Commissie is een en ander een onevenredige beperking. De Commissie wijst er op dat de Spaanse belastingdienst reeds beschikte – of had kunnen beschikken – over de betrokken inlichtingen via het mechanisme voor uitwisseling van inlichtingen op belastinggebied zoals voorzien in richtlijn 2011/16.

Het Hof oordeelt dat nationale wetgeving die Spaanse belastingplichtigen verplicht hun buitenlandse activa of rechten aan te geven, in strijd is met het EU-recht. De door die wetgeving opgelegde beperkingen van het vrije verkeer van kapitaal zijn onevenredig.

Hof: Spanje is zijn verplichtingen krachtens artikel 63 VWEU en artikel 40 EER-Overeenkomst niet nagekomen door: te bepalen dat niet-nakoming, niet-behoorlijke nakoming of niet-tijdige nakoming van de verplichting tot verstrekking van informatie over goederen en rechten in het buitenland ertoe leidt dat de niet-aangegeven inkomsten die overeenkomen met de waarde van deze activa als „niet-onderbouwde vermogenswinsten” worden belast, zonder in de praktijk in aanmerking te kunnen komen voor verjaring;

bij de niet-nakoming, niet-behoorlijke nakoming of niet-tijdige nakoming van de verplichting tot verstrekking van informatie over goederen en rechten in het buitenland een proportionele geldboete van 150 % van de verschuldigde belasting over de bedragen die overeenkomen met de waarde van deze goederen of rechten op te leggen, welke boete kan worden gecumuleerd met forfaitaire geldboeten, en

bij de niet-nakoming, niet-behoorlijke nakoming of niet-tijdige nakoming van de verplichting tot verstrekking van informatie over goederen en rechten in het buitenland forfaitaire geldboeten op te leggen waarvan de hoogte buiten verhouding staat tot de vastgestelde sancties voor soortgelijke inbreuken in een zuiver nationale context en waarvan de totale hoogte niet is beperkt tot een maximumbedrag.

 Spaanse sancties voor onjuiste opgaven buitenlandse goederen in strijd met EU-recht. ([VN-Vandaag-2022/213](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G EMILIOU – 20 januari 2022 – zaak C-599/20 – Baltic Master – Litouwen – ECLI:EU:C:2022:46 – [conclusie](#)

Verbonden personen – Vaststelling douanewaarde - Nationale databank

Verordening (EEG) nr. 2913/92. Verordening (EEG) nr. 2454/93. Gezien het belang voor de wereldhandel is de douanewaarde voorwerp van een aantal internationale overeenkomsten. Bij omzetting van de relevante internationale rechtsinstrumenten naar EU-wetgeving wordt de ad-valorem-methode gehanteerd. Bijgevolg vormt ook in de Europese Unie, naast de oorsprong en tariefindeling, de douanewaarde van goederen de basis voor het vaststellen van de douanerechten voor importeurs, die doorgaans worden berekend als een percentage van de douanewaarde.

De onderhavige procedure vindt haar oorsprong in een zaak waarin de douaneautoriteiten twijfels hadden over de juistheid van een aangifte betreffende de tariefindeling en de waarde van in de Europese Unie ingevoerde goederen. Deze procedure biedt het Hof de gelegenheid om duidelijkheid te verschaffen over de omstandigheden waarin douaneautoriteiten, teneinde de verschuldigde rechten te bepalen, de door de importeur aangegeven waarde van de goederen

buiten beschouwing kunnen laten en andere methoden mogen hanteren om die waarde vast te stellen.

A-G geeft het Hof in overweging: Krachtens artikel 29, lid 1, onder d), van verordening (EEG) nr. 2913/92 en artikel 143, lid 1, onder e) en f), van verordening (EEG) nr. 2454/93, worden de koper en de verkoper geacht 'verbonden personen' te zijn wanneer, ondanks dat niet is bewezen dat er sprake is van een handelspartnerschap of zeggenschap, op grond van de omstandigheden waaronder de transacties tot stand zijn gekomen redelijkerwijs kan worden aangenomen dat een persoon feitelijke zeggenschap heeft over de ander of dat een derde persoon zeggenschap heeft over beide personen.

Artikel 31, lid 1, van verordening nr. 2913/92 verzet zich er niet tegen dat de douanewaarde wordt vastgesteld op basis van informatie in een nationale databank betreffende de douanewaarde van goederen van dezelfde oorsprong die weliswaar niet identiek of soortgelijk zijn, maar onder dezelfde Taric-post worden ingedeeld.

OVERIG

- Fair Taxation: Commission proposes to end the misuse of shell entities for tax purposes within the EU (EC)
- The EU standard of tax good governance vis-a-vis non-EU countries including developing countries ([Leiden law blog](#))

EHRM factsheet

- [Taxation](#) (december 2021) new

Belastingen, accijns

HvJ – ARREST – 13 januari 2022 – zaak C-326/20 – MONO – Letland – ECLI:EU:C:2022:7 – conclusie – arrest

Accijnsvrijstelling – Goederen voor diplomatieke en consulaire betrekkingen – Voorwaarde contante betaling

Richtlijn 2008/118/EG. Richtlijn 92/12/EEG. Deze vragen strekken er in wezen toe vast te stellen of artikel 12 van richtlijn 2008/118 zich verzet tegen een nationale regeling op grond waarvan accijnsgoederen die bestemd zijn voor gebruik in het kader van diplomatieke of consulaire betrekkingen, slechts van accijns zijn vrijgesteld op de – niet in het Unierecht vastgestelde – voorwaarde dat voor deze goederen is betaald met niet-contante middelen en de betaling aan de leverancier is verricht door de werkelijke ontvangers van deze goederen.

Hof: Artikel 12 van richtlijn 2008/118/EG verzet zich ertegen dat de gastlidstaat bij het vaststellen van de voorwaarden en beperkingen voor de toepassing van de accijnsvrijstelling op goederen die worden gebruikt in het kader van diplomatieke en consulaire betrekkingen, de toepassing van die vrijstelling afhankelijk stelt van de voorwaarde dat de aanschafprijs van die goederen wordt voldaan met niet-contante middelen.

- **B** Voorwaarden Letse accijnsvrijstelling in strijd met het EU-recht. ([VN-Vandaag-2022/81](#))

Belastingen, btw

HvJ – ARREST – 13 januari 2022 – zaak C-513/20 – Termas Sulfurosas de Alcafache – Portugal – ECLI:EU:C:2022:18 – geen conclusie – arrest

Btw-vrijstelling - Thermale kuren – Openen persoonlijk dossier dat medische achtergrondinformatie bevat - Handeling die nauw samenhangt met medische verzorging?

Richtlijn 2006/112/EG. Termas Sulfurosas exploiteert een thermaal kuuroord. Zij brengt haar klanten een als „thermale inschrijving” aangeduide dienst in rekening. Naar aanleiding van een verslag van de belastinginspectie zijn voor deze diensten ambtshalve btw-aanslagen opgelegd tegen een tarief van 23 %, vermeerderd met rente. Termas Sulfurosas heeft beroep ingesteld tegen de oplegging van het tarief van 23% btw.

Hof: Artikel 132, lid 1, onder b), richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat de handeling bestaande in het openen van een persoonlijk dossier met medische achtergrondinformatie, die het recht verleent om in een kuuroord medische verzorging bestaande in „klassieke thermale kuren” te verwerven, kan vallen onder de in deze bepaling vastgestelde vrijstelling van de btw als handeling die nauw samenhangt met medische verzorging, voor zover dit dossier gegevens bevat over de gezondheidstoestand, de voorgeschreven en geplande medische verzorging alsmede over de wijze waarop die verzorging zal worden verstrekt, waarbij de raadpleging van die gegevens onontbeerlijk is om die verzorging te kunnen verstrekken en de nagestreefde therapeutische doelstellingen te kunnen bereiken.

Die medische verzorging en de daarmee nauw samenhangende handelingen moeten bovendien worden verricht onder sociale voorwaarden die vergelijkbaar zijn met die welke gelden voor publiekrechtelijke lichamen, door een centrum voor medische verzorging en diagnose of door een andere naar behoren erkende inrichting van dezelfde aard in de zin van artikel 132, lid 1, onder b).

- B** Mogelijk BTW-vrijstelling voor ‘thermale inschrijving’ bij Portugees kuuroord. (VN-Vandaag-2022/80)

HvJ – ARREST – 20 januari 2022 – zaak C-90/20 – Apcoa Parking Danmark – Denemarken – ECLI:EU:C:2022:37 – conclusie – arrest

Vergoeding die wordt geïnd wanneer niet aan de voorwaarden voor parkeren op een privéterrein wordt voldaan – Belastbare handelingen – Verrichting van diensten onder bezwarende titel

Richtlijn 2006/112/EG. Het geding gaat over de onderwerping aan de btw van de controlevergoeding die wordt geïnd wanneer niet is voldaan aan de voorwaarden voor het parkeren op een privéterrein. Het Hof wordt verzocht te verduidelijken of deze vergoeding een bedrag vormt dat verschuldigd is als schadeloosstelling wegens niet-nakoming van contractuele verplichtingen dan wel de tegenprestatie voor een individualiseerbare dienst in de zin van de btw-richtlijn.

Hof: Artikel 2, lid 1, onder c), van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat de controlevergoeding welke door een privaatrechtelijke onderneming die particuliere parkeerterreinen exploiteert, wordt geïnd wanneer automobilisten de algemene voorwaarden voor het gebruik van deze parkeerterreinen niet naleven, moet worden beschouwd als de tegenprestatie voor een dienst die onder bezwarende titel wordt verricht in de zin van die bepaling en als zodanig aan de btw is onderworpen.

HvJ – ARREST – 13 januari 2022 – zaak C-156/20 – Zipvit – Verenigd Koninkrijk – ECLI:EU:C:2022:2 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Btw – Verjaring terugvordering – Aftrek voorbelasting – Factuur noodzakelijk?

Richtlijn 2006/112/EG. In overeenstemming met de opvatting van de belastingdienst maar in strijd met het Unierecht gaan twee ondernemingen er allebei van uit dat een dienst vrijgesteld is van de btw. Derhalve wordt alleen een prijs zonder btw overeengekomen en in rekening gebracht, en wordt ook alleen deze prijs betaald. Nadat de vergissing is vastgesteld, beslist de belastingdienst – vermoedelijk onder meer ook om redenen van administratieve vereenvoudiging – om „af te zien” van een navordering bij de dienstverrichter, omdat een groot aantal afnemers van de dienst recht op aftrek zou hebben. Uit fiscaal oogpunt zou dit slechts leiden tot een „nulsomspel” met een zware administratieve last voor alle betrokken partijen. Nadat aan de zijde van de dienstverrichter verjaring is ingetreden, maakt de afnemer van de dienst (in casu Zipvit) aanspraak op aftrek van voorbelasting. Aangezien echter een factuur met afzonderlijke vermelding van de btw ontbreekt, weigert de belastingdienst de aftrek van voorbelasting.

In deze context hebben twee overwegingen de nationale rechter ertoe gebracht om het Hof te verzoeken om een prejudiciële beslissing. Ten eerste blijkt uit de artikelen 73, 78 en 90 van richtlijn 2006/112/EG dat de maatstaf van heffing van de btw steeds alles omvat wat de dienstverrichter daadwerkelijk heeft verkregen. Derhalve zou op basis van die maatstaf een recht op aftrek voor Zipvit kunnen zijn ontstaan. Ten tweede zijn naar aanleiding van het arrest van het Hof in de zaak Vădan opnieuw twijfels gerezen over het belang van een factuur voor het recht op aftrek. Zo rijst met name de vraag of een factuur noodzakelijk is voor de aftrek van voorbelasting. Tsjechië, Griekenland en Spanje hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 168, onder a), van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat de btw niet kan worden geacht verschuldigd of voldaan te zijn in de zin van deze bepaling en dus door de belastingplichtige aftrekbaar te zijn wanneer ten eerste de belastingplichtige en zijn leverancier of dienstverrichter op basis van een onjuiste uitlegging van het Unierecht door de nationale autoriteiten ten onrechte van mening waren dat de betreffende diensten van de btw waren vrijgesteld zodat de btw niet wordt vermeld in de uitgereikte facturen, waarbij in de tussen die twee personen gesloten overeenkomst is bepaald dat de ontvanger van de levering of dienst de btw moet dragen indien btw verschuldigd is, en wanneer ten tweede niet tijdig stappen zijn ondernomen om de btw in te vorderen, waardoor de leverancier of dienstverrichter en de belasting- en douanedienst de niet in rekening gebrachte btw wegens verjaring niet meer kunnen invorderen.

- 📌 Bij onjuiste uitleg EU-recht over BTW-vrijstelling is niet in rekening gebrachte BTW niet aftrekbaar ([VN-Vandaag-2022/96](#))
- 📌 Zipvit Ltd (C-156/20) DLA Piper comment ([VAT Update](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G MEDINA – 13 januari 2022 – zaak C-141/20 – Norddeutsche Gesellschaft für Diakonie – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:11 – [conclusie](#)

Btw-groepen – Aanwijzing van een lid van een btw-groep als belastingplichtige - Economische activiteiten die zelfstandig worden verricht – Arrest Larentia + Minerva (C-108/14 en C-109/14)

Zesde richtlijn (77/388/EEG). Btw-groepen zijn een juridische fictie die op grond van de Zesde richtlijn voor btw-doeleinden is gecreëerd. Dankzij deze figuur kunnen deze groepen op dezelfde manier worden behandeld als een voor btw-doeleinden individueel geregistreerde belastingplichtige. Zij hebben tot doel de btw-naleving te vereenvoudigen (de btw-rapportage van groepen van ondernemingen aanzienlijk te vereenvoudigen, doordat zij één geconsolideerde btw-aangifte mogen indienen voor de activiteiten van alle leden van de groep) en fiscaal misbruik te bestrijden. Bovendien wordt geen btw aangerekend voor goederen en diensten die tussen de leden van de groep onderling worden geleverd dan wel verricht.

Hoewel btw-groepen oorspronkelijk als vereenvoudigingsmaatregel waren bedoeld, zijn zij een centraal aandachtspunt geworden bij controles door de Duitse belastingautoriteiten en hebben zij tot ontelbare rechtszaken geleid [...] met een bureaucratische jungle voor belastingplichtigen tot gevolg, die vaak door de bomen het bos niet meer zien wanneer zij zich de vraag stellen of hun zogenaamde btw-groep een controle kan doorstaan.

Deze conclusie moet worden gelezen in samenhang met een andere conclusie in een parallelle zaak, namelijk C-269/20, Finanzamt T, aangezien de draagwijdte van de eerste vraag in de onderhavige zaak, overeenkomt met de eerste vraag in zaak C-269/20.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 4, lid 4, tweede alinea, van de Zesde richtlijn (77/388/EEG) moet aldus worden uitgelegd dat personen die nauw verbonden zijn en lid zijn van een btw-groep, als één belastingplichtige voor btw-doeleinden mogen worden aangemerkt.

Deze bepaling moet evenwel aldus worden uitgelegd dat zij zich verzet tegen een regeling van een lidstaat waarbij alleen het overkoepelende orgaan – dat de meerderheid van de stemrechten bezit en een meerderheidsbelang heeft in de ondergeschikte entiteit in de groep van belastingplichtigen – als vertegenwoordiger van de btw-groep en als belastingplichtige van die groep wordt aangewezen, met uitsluiting van de overige leden van die groep.

- B Duitse regeling voor BTW-groep volgens A-G HvJ EU niet helemaal EU-proof. ([VN-Vandaag-2022/91](#))
- B Advocate General opinion in C-141/20 Norddeutsche Gesellschaft für Diakonie – DLA Piper comment ([VAT update](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G MEDINA – 27 januari 2022 – zaak C-269/20 – Finanzamt T – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:60 – [conclusie](#)

Btw-groep – Interne dienstverrichtingen binnen een btw-groep – Uitoefening van een overheidstaak naast een economische activiteit

Zesde richtlijn (77/388/EEG). De onderhavige prejudiciële verwijzing komt voort uit een geding tussen S, een publiekrechtelijke stichting, en de Belastingdienst in Duitsland. Het geschil heeft ten eerste betrekking op de aanwijzing van S. (in haar rol als controlerende vennootschap), samen met de onderneming die schoonmaakdiensten verricht, als één tot voldoening van btw gehouden persoon, en ten tweede op de vraag of het om niet verrichten van diensten ten behoeve van de werkzaamheden die S. binnen het kader van haar publieke taak uitvoert (en die zij verricht als overheid) onderworpen kan zijn aan btw op grond van artikel 6, lid 2, eerste volzin, onder b), van die richtlijn. Deze conclusie dient te worden gelezen in samenhang met de conclusie in zaak C-141/20, Norddeutsche Gesellschaft für Diakonie.

A-G geeft het Hof in overweging: Eerste vraag: Artikel 4, lid 4, tweede alinea, van de Zesde richtlijn (77/388/EEG) (Zesde richtlijn) staat toe dat personen – die juridisch gezien weliswaar zelfstandig zijn, doch financieel, economisch en organisatorisch nauw met elkaar verbonden zijn – als btw-groep kunnen worden aangemerkt als één belastingplichtige met betrekking tot btw-verplichtingen.

Voornoemde bepaling van de Zesde richtlijn verzet zich er echter niet tegen dat elk lid van die btw-groep een zelfstandige belastingplichtige blijft.

Niettemin verzet die bepaling van de Zesde richtlijn zich tegen nationale bepalingen die voorschrijven dat alleen de controlerende vennootschap van die btw-groep de belastingplichtige van die btw-groep wordt, en de overige leden van die groep als niet-belastingplichtig worden beschouwd.

Tweede vraag: Uit het antwoord op de eerste vraag volgt dat de tweede vraag niet hoeft te worden beantwoord. Hoe dan ook is artikel 6, lid 2, eerste volzin, onder b), van die richtlijn niet van toepassing op de werkzaamheden van S als overheidsinstantie, dat wil zeggen op haar niet-economische activiteiten.

- ▣ Ondanks juridische zelfstandigheid kunnen verbonden personen volgens A-G HvJ EU f.e. vormen. ([VN-Vandaag-2022/217](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G ĆAPETA – 27 januari 2022 – zaak C-607/20 – GE Aircraft Engine Services – Verenigd Koninkrijk – ECLI:EU:C:2022:63 – [conclusie](#)

Overdracht van vouchers als belastbare handeling – Om niet verstrekken van vouchers aan personeel als onderdeel van een beloningssysteem voor werknemers – Verrichting voor privédoeleinden – Fiscale neutraliteit

Richtlijn 2006/112/EG. Het betreft een geschil met betrekking tot de verplichting om btw te betalen over de overdracht om niet van vouchers door een belastingplichtige aan zijn personeel. De verwijzende rechter is er niet zeker van of die overdracht moet worden aangemerkt als een verrichting voor „privédoeleinden van de belastingplichtige of van zijn personeel, of, meer in het algemeen, voor andere dan bedrijfsdoeleinden” in de zin van artikel 26, lid 1, onder b), van richtlijn 2006/112/EG. Verder speelt in deze zaak het vraagstuk van fiscale neutraliteit. Indien ervan wordt uitgegaan dat de betrokken handeling onder artikel 26, lid 1, onder b), van de btw-richtlijn valt, zou over de waarde van dezelfde vouchers immers twee keer btw verschuldigd zijn. Dat wil zeggen eenmaal op het moment dat zij door de belastingplichtige aan zijn personeel worden overgedragen en eenmaal bij het gebruik van het daarin besloten liggende recht (om goederen of diensten van een gekozen detailhandelaar af te nemen).

A-G geeft het Hof in overweging: Tenzij alle relevante informatie over het recht op een goederenlevering of een dienstverrichting reeds bekend is bij de overdracht van een voucher van een belastingplichtige aan zijn personeel, vormt deze overdracht geen belastbare handeling in de zin van artikel 62 van richtlijn 2006/112/EG.

Het staat aan de verwijzende rechter om na te gaan of de in het hoofdgeding aan de orde zijnde handeling aan deze vereisten voldoet.

Subsidiair geef ik het Hof in overweging de voorgelegde vragen te beantwoorden als volgt:

De overdracht om niet van vouchers aan werknemers door een belastingplichtige in het kader van een beloningsregeling voor werknemers zoals de regeling in onderhavig geval, zonder dat de belastingplichtige verlangt dat er een verband is met zijn economische activiteiten of dat hij zeggenschap uitoefent over het gebruik van die vouchers, vormt een levering ‚voor privédoeleinden [van de belastingplichtige] of van zijn personeel of, meer in het algemeen, voor andere dan bedrijfsdoeleinden’ in de zin van artikel 26, lid 1, onder b), van richtlijn 2006/112.

Het is bij die conclusie niet van belang dat de belastingplichtige voor de uitgifte van dergelijke vouchers een zakelijk doel heeft.

- ▣ Overdracht voucher aan personeel vormt volgens A-G HvJ EU geen belastbare handeling. ([VN-Vandaag-2022/218](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 27 juli 2021 (ECER 7.1.22) - [C-713/21 - Finanzamt X](#)

Btw – Wedstrijdpaarden – Prestatie - Prijzengeld

Richtlijn 2006/112/EG. Verricht de eigenaar van een trainingsstal voor wedstrijdpaarden één enkele prestatie ten behoeve van de paardeneigenaar ook onder bezwarende titel wanneer de paardeneigenaar als vergoeding voor deze prestatie de helft van het recht op prijzengeld dat in geval van een succesvolle deelname aan een wedstrijd aan hem toekomt, afstaat?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 27 juli 2021 (ECER 27.1.22) – C-729/21 - Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Łodzi*

Verkoop onroerend goed en roerende goederen - Zelfstandig onderdeel van een onderneming - Economische activiteit

Richtlijn 2006/112/EG. De verkoper heeft een onroerende goed, de zich op de grond bevindende bouwwerken en roerende goederen, vrij van lasten, behalve toegestane lasten, aan W. verkocht. In de overeenkomst hebben de verkoper en W. verklaard dat het onroerende goed en de bijbehorende rechten geen onderneming of een zelfstandig onderdeel daarvan vormen en dat de betreffende verrichting niet de verkoop of andersoortige overdracht van de onderneming van de verkoper (of van een zelfstandig onderdeel daarvan) betreft. Het belangrijkste bestanddeel was het bebouwde onroerende goed, waarop de verkoper een economische activiteit uitoefende door commerciële ruimten te verhuren. De voornaamste bestanddelen waren derhalve de gesloten huurovereenkomsten. De rechter heeft opgemerkt dat de verrichting niet de gehele onderneming betrof, aangezien bepaalde overeenkomsten in het kader ervan niet zijn overgedragen. Hij heeft evenwel geoordeeld dat de litigieuze verrichting betrekking had op een minimum dat volstond om de economische activiteit ongewijzigd te blijven uitoefenen. W. heeft hier cassatieberoep tegen ingesteld.

De vraag is o.a. of een nationale bepaling waarbij de heffing van belasting over de levering van een zelfstandig onderdeel van een onderneming wordt uitgesloten, kan worden toegepast zonder dat de toepassing van een dergelijke vrijstelling afhankelijk wordt gesteld van de voorwaarde van artikel 19 van de btw-richtlijn.

Belastingen, douane en tariefindeling

HvJ – CONCLUSIE A-G ĆAPETA – 13 januari 2022 – gevoegde zaken C-415/20, C-419/20 en C-427/20 – Gräfendorfer Geflügel - und Tiefkühlkost, F. Reyher en Flexi Montagetechnik – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:14 – conclusie

Uitvoerrestituties - Recht op rente over in strijd met Unierecht geïnde bedragen – Vanaf welk moment?

Verordening (EEG) nr. 2913/92. Verordening (EU) nr. 952/2013. De zaak betreft de uitlegging van het Unierecht over het door het Hof erkende recht op rentebetaling op grond van het Unierecht. Zij hebben betrekking op drie verschillende situaties waarin het gaat om vorderingen tot de betaling van rente over ten onrechte, in strijd met het Unierecht geïnde bedragen die verband houden met ten eerste de tardieve uitkering van uitvoerrestituties voor landbouwproducten en de terugbetaling van ten onrechte opgelegde geldboeten in verband met die restituties, ten tweede de terugbetaling van antidumpingrechten en ten derde de terugbetaling van invoerrechten.

De vragen die in de onderhavige zaken aan de orde zijn, bieden het Hof de gelegenheid om zijn rechtspraak over het recht op rentebetaling uit te leggen en te ontwikkelen, en met name om antwoord te geven op de vraag wanneer bij schending van het Unierecht een dergelijk recht ontstaat op grond van het Unierecht. Daarnaast wordt het Hof verzocht om te verduidelijken over welke voorwaarden zowel het Unierecht als het nationale recht beperkingen kan stellen aan het recht op rentebetaling.

A-G geeft het Hof in overweging: Zaak C-415/20

De Unierechtelijke verplichting van de lidstaten om in strijd met het Unierecht geïnde rechten terug te betalen met rente geldt wanneer de reden voor de terugbetaling niet is dat het HvJ heeft vastgesteld dat het Unierecht is geschonden, maar dat het Hof een post(onderverdeling) van de gecombineerde nomenclatuur heeft uitgelegd.

De beginselen van het door het Hof ontwikkelde recht op rente zijn van toepassing op de uitkering van uitvoerrestituties die de bevoegde nationale autoriteiten in strijd met het Unierecht hebben geweigerd.

Zaak C-419/20

Het Unierecht wordt geschonden - wat een voorwaarde is voor het door het HvJ erkende Unierechtelijke recht op rentebetaling – wanneer de bevoegde nationale autoriteiten overeenkomstig het Unierecht een heffing opleggen, maar een nationale rechter nadien vaststelt dat niet is voldaan aan de feitelijke voorwaarden daartoe.

Zaak C-427/20

Het Unierecht wordt geschonden – wat een voorwaarde is voor het door het HvJ ontwikkelde Unierechtelijke recht op rentebetaling – wanneer de bevoegde nationale autoriteiten in strijd met rechtsgeldige bepalingen van het Unierecht een heffing oplegt en een nationale rechter deze schending van het Unierecht vaststelt.

- 🇪🇺 Duitsland moet volgens A-G HvJ EU rente betalen over in eerste instantie geweigerde uitvoerrestituties. ([VN-Vandaag-2022/90](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING - Slovenië – 10 november 2021 (ECER 11.1.22) - [C-725/21](#) - [SOMEO](#)

Tariefindeling stoelbescherming

Verordening (EEG) nr. 2658/87. De vraag is o.a. of, om een afzonderlijk product te kunnen kwalificeren als een „deel” van een autostoel, het noodzakelijk is dat de stoel zonder dat product zijn essentiële en voornaamste functie niet kan vervullen.

- 🇪🇺 Prejudiciële vragen indeling delen voor autostoelen, in: [Sdu Nieuws In- en Uitvoer 2022/8772](#)

Belastingen, vennootschapsbelasting

HvJ – ARREST – 13 januari 2022 – zaak C-363/20 – MARCAS MC – Hongarije – [ECLI:EU:C:2022:21](#) – geen conclusie – arrest

Vennootschapsbelasting – Belastingcontrole – Werkingssfeer van het Unierecht

Vierde richtlijn 78/660/EEG. Artikel 51, lid 1 Handvest EU. Het betreft een geding over een besluit waarbij een belastingschuld ten laste van Marcas is vastgesteld en verdragingsrente alsook een fiscale boete is opgelegd.

Hof: Het HvJ niet bevoegd om de door de rechter voor de agglomeratie Boedapest, Hongarije bij beslissing van 29 juni 2020 gestelde vragen te beantwoorden voor zover zij betrekking hebben op praktijken van de belastingdienst van een lidstaat inzake de controle en de bestraffing van fiscale delicten op het gebied van de vennootschapsbelasting.

Artikel 2, lid 3, en artikel 31 van de Vierde richtlijn 78/660/EEG verzetten zich niet tegen een praktijk van de belastingdienst van een lidstaat waarbij de boekhouding van een vennootschap wordt betwist op grond dat in die boekhouding de beginselen van volledigheid en onafhankelijkheid van de boekjaren zoals vervat in de regeling van die lidstaat niet zijn nageleefd, ook al zijn alle andere in deze regeling neergelegde boekhoudkundige beginselen in acht genomen, wanneer deze niet-naleving geen uitzonderlijke afwijking vormt die noodzakelijk is om ervoor te zorgen dat het beginsel van het getrouwe beeld wordt geëerbiedigd en die wordt gesignaleerd in de toelichting bij de jaarrekening en naar behoren wordt gemotiveerd, met vermelding van de invloed ervan op het vermogen, de financiële situatie en de resultaten.

- 🇪🇺 HvJ EU beantwoordt Hongaarse vragen over VPB-boekhouding niet. ([VN-Vandaag-2022/79](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G COLLINS – 20 januari 2022 – zaak C-572/20 – ACC Silicones – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:48 – [conclusie](#)

Dividenden uit deelnemingen - Terugbetaling bronbelasting - Vrij verkeer van kapitaal

Artikelen 63 en 65 VWEU. Het verzoek volgt op het arrest van 20 oktober 2011, Commissie/Duitsland in zaak C-284/09. In dat arrest oordeelde het Hof dat Duitsland de krachtens artikel 56, lid 1, EG en artikel 40 EER-Overeenkomst op haar rustende verplichtingen niet was nagekomen door de aan niet-ingezeten vennootschappen uitgekeerde dividenden in economische termen zwaarder te belasten dan de aan ingezetene vennootschappen uitgekeerde dividenden, wanneer de in artikel 3, lid 1, van richtlijn 90/435/EEG vastgestelde minimumdrempel voor deelnemingen van een moedermaatschappij in het kapitaal van haar dochteronderneming niet is bereikt. Ter uitvoering van dat arrest heeft de Duitse wetgever in maart 2013 § 32, lid 5, van wet op de vennootschapsbelasting met terugwerkende kracht ingevoerd, welke bepalingen moeten worden getoetst in het kader van het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 63 VWEU staat in de weg aan een nationale belastingregeling, op grond waarvan een niet-ingezeten vennootschap die dividenden uit deelnemingen ontvangt en de in artikel 3, lid 1, onder a), van richtlijn 90/435/EEG vastgelegde minimumdrempel voor deelneming niet bereikt, voor de teruggaaf van belasting op inkomsten uit kapitaal verplicht is om door middel van een verklaring van de buitenlandse belastingdienst aan te tonen dat de belasting niet kan worden verrekend bij haar directe of indirecte aandeelhouders en evenmin in de staat van vestiging bij haarzelf of bij haar directe of indirecte aandeelhouders kan worden afgetrokken als bedrijfskosten of beroepskosten, terwijl een binnenlandse vennootschap met dezelfde omvang van deelneming voor de teruggaaf van belasting op inkomsten uit kapitaal geen dergelijke verklaring hoeft over te leggen. Een dergelijke nationale bepaling is slechts verenigbaar met artikel 63 VWEU indien de belasting op inkomsten uit kapitaal aan de ontvangende niet-ingezeten vennootschap wordt terugbetaald voor zover de belasting in de staat van vestiging niet kan worden verrekend krachtens een toepasselijk verdrag ter voorkoming van dubbele belasting. Indien in de staat van vestiging slechts gedeeltelijke verrekening mogelijk is, dient de bronstaat het verschil te vergoeden.

- B** Duitse regeling voor terugbetaling bronbelasting volgens A-G HvJ EU in strijd met EU-recht. ([VN-Vandaag-2022/146](#))

EUROPESE COMMISSIE

Europese Commissie wil brievenbusfirma's aanpakken ([ECER](#))

Bescherming financiële belangen EU

OVERIG

Artikel: Negotiation and Transposition of the PIF Directive – The German Perspective. (BS-19-01-2022)

This article reflects on the negotiations concerning Directive (EU) 2017/1371 of the European Parliament and of the Council on the fight against fraud to the Union's financial interests by means of criminal law (the "PIF Directive") and discusses some of the controversial issues at that time from a criminal law policy perspective.

Bestuursrecht

HvJ – ARREST – 13 januari 2022 – zaak C-683/20 – Commissie/Slowakije – ECLI:EU:C:2022:22 – geen conclusie – arrest

Niet nakoming - Omgevingslawaaï - Wegen en spoorwegen - Geen actieplannen

Richtlijn 2002/49/EG. De Europese Commissie verzoekt het Hof vast te stellen dat Slowakije niet heeft voldaan aan haar verplichtingen krachtens de richtlijn door geen actieplannen uit te werken voor de belangrijke wegen en spoorwegen als bedoeld in de bijlage bij dit arrest, en door de samenvattingen van die actieplannen niet aan de Commissie mee te delen.

Hof: Slowakije heeft niet voldaan aan de verplichtingen die op haar rusten krachtens artikel 8, lid 2, respectievelijk artikel 10, lid 2, van richtlijn 2002/49/EG, gelezen in samenhang met bijlage VI bij die richtlijn, doordat zij ten eerste geen actieplannen heeft opgesteld voor de belangrijke wegen en de belangrijke spoorwegen die in de bijlage bij het onderhavige arrest zijn opgenomen, en ten tweede geen samenvattingen van die actieplannen aan de Commissie heeft overgemaakt.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 29 november 2021 (ECER 11.1.22) - C-723/21 - Stadt Frankfurt (Oder) et FWA

Drinkwatervoorziening – Grenswaarde sulfaatconcentratie

Richtlijn 2000/60/EG (Kaderrichtlijn water). Richtlijn 98/83/EG. Het waterleidingbedrijf wint drinkwater uit het grondwater en de rivier de Spree in een gebied dat niet beschermd is in de zin van artikel 7, lid 3, tweede volzin, Kaderrichtlijn water. Het water uit de Spree heeft een hoog sulfaatgehalte. Het sulfaat is afkomstig van buiten bedrijf gestelde open groeven in het stroomgebied van de Spree. De in geding geroepen partij zet na de stillegging van de dagbouw de door de bruinkoolwinning ontstane groeve onder water. Het meer dat na de onderwaterzetting ontstaat, moet een overlaat hebben. Het water dat over de overlaat heen stroomt, zal in de Spree terecht komen en een aanzienlijk hogere sulfaatconcentratie hebben dan het water van de Spree.

Verzoeksters vrezen dat de sulfaatconcentratie in het water van de Spree, dat zich toch al op een kritiek niveau voor de waterwinning bevindt, door deze inleiding bij het stroomafwaarts gelegen onttrekkingspunt zal worden overschreden en dat zij de waterwinning daarom op deze plek zullen moeten staken of in technisch opzicht fundamenteel zullen moeten aanpassen. De verwerende instantie heeft de aanleg van het meer, met inbegrip van de overlaat, bij een plangoedkeuringsbesluit goedgekeurd. De vragen betreffen uitlegging van de Kaderrichtlijn water, onder meer de vraag of alle leden van het publiek en/of degenen die met de productie en zuivering van drinkwater zijn belast, kunnen opkomen tegen schendingen van verboden en voorschriften van de richtlijn.

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK – Raad van State - 12 januari 2021 – na prejudiciële verwijzing ECLI:NL:RVS:2019:260 - na HvJ C-120/19 - ECLI:NL:RVS:2022:11

Vervoer gevaarlijke stoffen - Vergunning LPG-tankstation - Eisen aan LPG-tankwagens - Procesautonomie

Richtlijn 2008/68/EG. De Raad van State heeft het HvJ vragen voorgelegd in een zaak over een vergunning voor een LPG-tankstation. Daarbij is bepaald dat het LPG-tankstation uitsluitend mag worden bevoorraadt met LPG-tankwagens met een hittewerende bekleding, terwijl deze verplichting niet rechtstreeks aan een of meer exploitanten van LPG-tankwagens wordt opgelegd. De vraag is met name of een dergelijk voorschrift strookt met EU-richtlijn 2008/68 betreffende het vervoer van gevaarlijke goederen over land. Daarnaast heeft de Raad van State gevraagd of het Unierecht, meer in het bijzonder de rechtspraak van het Hof over de nationale procesautonomie, toelaat dat de nationale rechter in beginsel uitgaat van de rechtmatigheid van een in rechte onaantastbaar geworden vergunningvoorschrift, tenzij dat evident in strijd is met hoger recht,

waaronder Unierecht. Het Hof heeft geantwoord dat het vergunningsvoorschrift in strijd is met de richtlijn, en geeft de grens aan die het doeltreffendheidsbeginsel stelt aan de formele rechtskracht.

De Raad van State oordeelt dat het vergunningvoorschrift over de hittewerende bekleding in strijd is met artikel 5, eerste lid, van de Richtlijn. Het voorschrift had niet mogen worden gesteld. Voor zover appellante zich erop beroept dat het voorschrift niet handhaafbaar is, kan haar het hiervoor bedoelde relativiteitsvereiste niet worden tegengeworpen. Het hoger beroep is gegrond. De aangevallen uitspraak dient te worden vernietigd. Doende hetgeen de rechtbank zou behoren te doen, zal de Afdeling het beroep tegen het besluit van het college van 18 januari 2016 alsnog gegrond verklaren en dat besluit vernietigen voor zover het betreft het vergunningvoorschrift over de hittewerende bekleding.

Brexit

RECHTSPRAAK (LID) STATEN

Easygroup v Beauty Perfectionists. No huge make-over for acquired EU law on trademark jurisdiction. ([GAVL](#))

“(...) defendants argue that even though the proceedings were initiated prior to IP completion day (31 December 2020), the English courts no longer have jurisdiction to grant a pan-EU injunction or other remedies in respect of alleged infringement of EU trade marks (“EUTMs”). The suggestion is that lack of such jurisdiction post 1 January 2021 is a consequence of the relevant statutory UK instrument, the Trade Marks Amendment etc (EU Exit) Regulations 2019”.

OVERIG

Litigating Brexit: a guide to the case law ([EU law analysis](#))

Wiki

[Wiki Brexit](#)

Burgerinitiatief

HvJ – ARREST – 20 januari 2022 – zaak C-899/19 P – Roemenië/Commissie – ECLI:EU:C:2022:41 – [persbericht](#) – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

Burgerinitiatief – Minority SafePack - Diversiteit

Verordening (EU) nr. 211/2011. Besluit (EU) 2017/652. Artikel 5, lid 2 VEU. Artikel 296 VWEU. In 2013 is een Europees burgerinitiatief (EBI) ingediend bij de Europese Commissie: Minority SafePack – one million signatures for diversity in Europe. De Commissie wordt gevraagd wetgevende voorstellen te doen ter bescherming van de culturele en taalminderheden in de EU. De Commissie heeft registratie van het EBI geweigerd omdat het kennelijk buiten haar bevoegdheden viel. In 2017 heeft het Gerecht van de EU de Commissiebeslissing vernietigd (T 646/13). De Commissie heeft het EBI geregistreerd, maar Roemenië vordert thans nietigverklaring van de registratie. Het Hof verwerpt het beroep.

Civiel

HvJ – ARREST – 13 januari 2022 – zaak C-327/20 – New Media Development & Hotel Services – Polen – ECLI:EU:C:2022:23 – geen conclusie – arrest

Begrip handelstransactie – Betalingsachterstand – Interest - Overheidsinstantie als schuldeiser – Vergoeding eeuwigdurend vruchtgebruik op onroerende zaak

Richtlijn 2011/7/EU. De zaak gaat over de toe te passen interest voor betalingsachterstand van de aan de schatkast verschuldigde jaarlijkse vergoeding voor het aan New Media overgedragen recht van eeuwigdurend vruchtgebruik naar Pools recht op een terrein.

Hof: Het begrip „handelstransactie” in de zin van artikel 2, punt 1, van richtlijn 2011/7/EU heeft geen betrekking op het geval waarin een overheidsinstantie een vergoeding voor het recht van eeuwigdurend vruchtgebruik op een terrein int bij een onderneming waarvan zij de schuldeiser is.

Consumenten

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen- 10 november 2021 (ECER 27.1.22) - C-717/21 - Provident Polska*

Onerlijk beding - Niet bancaire lening - Betalingen aan huis

Richtlijn 93/13/EEG. Artikel 7 Handvest EU. Verzoekster is een belangrijke speler op de markt voor niet-bancaire leningen in Polen. Verweerder heeft met verzoekster twee consumentenkredietovereenkomsten gesloten. Daarbij heeft verweerder telkens een leningaanvraag ondertekend en onvoorwaardelijke verklaringen afgelegd waarbij hij ermee instemde dat hij correspondentie en bezoeken van werknemers van verzoekster zou ontvangen in zijn woonplaats, voor doeleinden die met alle leningovereenkomsten verband houden. Volgens het formulier van de leningovereenkomsten heeft verweerder zich ertoe verbonden de lening uitsluitend af te lossen in contanten, door tussenkomst van een adviseur, tijdens diens wekelijkse bezoeken in verweerders woonplaats. Verweerder heeft zijn leningen niet afgelost. Verzoekster heeft bij de Poolse rechter in eerste aanleg tegen verweerder een vordering ingesteld en de terugbetaling gevorderd van twee niet afgeloste leningen. Verweerder heeft zijnerzijds gesteld het slachtoffer van fraude te zijn, zodat hij volgens hem niet in rechte kon worden aangesproken. Hij heeft betoogd dat de provisie niet door de partijen was overeengekomen, aangezien zij door de ondernemer was opgelegd. Hij heeft ook aangevoerd dat hij niet kon onderhandelen over de wijze waarop de lening zou worden afgelost, aangezien het beding in kwestie werd opgelegd.

De vraag is of de norm uit artikel 7 Handvest EU voldoende is om het oneerlijke karakter van een beding in een consumentenovereenkomst te beoordelen in het licht van artikel 3, lid 1, van richtlijn 93/13 indien de uitvoering van de consumentenovereenkomst leidt tot schending van de persoonlijke levenssfeer.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 17 november 2021 (ECER 26.1.2022) – C-720/21 – Rzecznik Praw Obywatelskich*

Kracht van gewijsde – Rechtsmiddelen – Kredietovereenkomst – Buitengewoon beroep

Richtlijn 93/13/EEG. Verzoekers hebben met een bank een leningsovereenkomst gesloten die is betaald in Poolse zloty en met een tegenwaarde van een bedrag aan Zwitserse frank. Verzoekers hebben zich bij de rechter in eerste aanleg beroepen op de nietigheid van de overeenkomst en hebben terugbetaling van de door de bank ontvangen betalingen gevorderd. De rechter in eerste aanleg heeft de vordering afgewezen en de hogerberoepsrechter heeft het hoger beroep verworpen. Vervolgens heeft de ombudsman van de hoogste rechterlijke instantie in burgerlijke en strafzaken buitengewoon beroep ingesteld strekkende tot volledige vernietiging van de in kracht van gewijsde gegane beslissing van de rechter in tweede aanleg.

De verwijzende rechter vraagt of de juiste uitlegging van de Verdragen vereist dat een rechtsmiddel als het buitengewoon beroep voor de verzekering van het beginsel van doeltreffendheid van het Unierecht ook ontvankelijk is wanneer de bepaling waarop dit buitengewone beroep is gebaseerd, de mogelijkheid om een buitengewoon beroep in te stellen uitdrukkelijk en categorisch afhankelijk stelt van de „eerbiediging van het beginsel van de democratische rechtsstaat die uitvoering geeft aan het beginsel van sociale rechtvaardigheid”, waardoor deze voorwaarde niet alleen voor de inwilliging maar ook voor de instelling van een buitengewoon beroep dwingend en essentieel wordt.

NOOT – bij HvJ 10 juni 2021, C-65/20 Krone

Case C-65/20 Krone: Offering (some) clarity relating to product liability, information and software ([European law blog](#))

COVID-19

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Passe vaccinal, une décision sans surprise ([libertés cheries](#))

REGELGEVING EU

Verordening (EU) 2022/123 van het Europees Parlement en de Raad van 25 januari 2022 betreffende een grotere rol van het Europees Geneesmiddelenbureau inzake crisisparaatheid en -beheersing op het gebied van geneesmiddelen en medische hulpmiddelen, [PB L 20 van 31.1.2022](#)

RAAD EN EUROPESE COMMISSIE

- COVID-19: Council adopts a revised recommendation on measures affecting free movement, based on the individual situation of persons and no longer on the region of origin ([Raad](#))
- EU Digital COVID Certificate: Commission adopts binding acceptance period of nine months for vaccination certificates ([EC](#))
- Aanbeveling (EU) 2022/107 van de Raad van 25 januari 2022 betreffende een gecoördineerde aanpak om veilig vrij verkeer tijdens de COVID-19-pandemie te vergemakkelijken en ter vervanging van Aanbeveling (EU) 2020/1475, [PB L 18 van 27.1.2022](#)
- Aanbeveling (EU) 2022/108 van de Raad van 25 januari 2022 tot wijziging van Aanbeveling (EU) 2020/1632 betreffende een gecoördineerde aanpak om veilig reizen tijdens de COVID-19-pandemie in het Schengengebied te vergemakkelijken, [PB L 18 van 27.1.2022](#)

OVERIG

- Overcoming the Global Vaccine and Therapeutics Lag and ‘Vaccine Apartheid’: Abuse of Rights in the EU’s Continued Blocking of the TRIPS Waiver for COVID Vaccines and Related Medicines ([EJILTtalk](#))
- Le Fact Checking de LLC : Les obstacles juridiques à la vaccination obligatoire ([libertés cheries](#))
- Machteld Claessens, Spoedprocedures over coronamaatregelen in België en Nederland, Een korte vergelijking, in: NJB 2022/236

- Do Compulsory Covid-19 Vaccination Policies Threaten Our Rights? ([eachother](#))
- Voting in the Pandemic ([verfassungsblog](#))
- Allgemeine Impfpflicht II – und die Abwehr des Subjektiven ([Verfassungsblog](#))

WIKI

[Coronavirus – Europees recht](#)

EHRM - factsheet

[COVID-19 health crisis](#) (januari 2022) ^{new}

Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek

EHRM – ARREST – 18 januari 2022 – Mehmet Ciftci en Suat Incedere t. Turkije – [persbericht](#) – [arrest](#) – [21266/19](#) - [21774/19](#) - ECLI:CE:ECHR:2022:0118JUD002126619

Gevangenen die werden gestraft voor het zingen van hymnes en het voorlezen van gedichten in de gevangenis - Schending van de vrijheid van meningsuiting

Samenvatting onder: [Vrijheid van meningsuiting](#)

EHRM – ARREST – 24 januari 2022 – S.Y. t. Italië - [arrest](#) – [persbericht](#) - [11791/20](#) - ECLI:CE:ECHR:2022:0124JUD001179120

Lidstaten moeten gevangenisystemen dusdanig inrichten dat belangen van gedetineerden worden gewaarborgd.

Artikelen 3, 5 en 6 EVRM. Klager is gediagnosticeerd met een persoonlijkheidsstoornis en bipolaire stoornis. Tijdens zijn detentie verbleef hij in een gewone gevangenis, ondanks dat de nationale rechter had beslist dat klager moest worden overgeplaatst naar een voor hem geschikt wooncentrum, waar tegens preventieve maatregelen ten uitvoer gelegd konden worden. Klager doet een beroep op artikel 3 EVRM en stelt dat zijn voortdurende detentie in een gewone gevangenis verhinderde dat hij gebruik kon maken van therapeutische voorzieningen. Verder is klager van oordeel dat artikel 5 EVRM is geschonden omdat zijn detentie onwettig is geweest en hij geen effectief rechtsmiddel heeft gehad om compensatie te krijgen voor de schade die hij stelt te hebben geleden. Omdat hij, ondanks dat de rechter dit had besloten, niet naar een Wooncentrum is overgebracht, klaagt hij tevens over schending van artikel 6 EVRM.

EHRM: ondanks duidelijke en ondubbelzinnige besluiten van de nationale rechter gebaseerd op de mentale toestand van klager, heeft hij bijna twee jaar in een gewone gevangenis gezeten. Daardoor heeft hij geen therapie en behandeling gehad. Weliswaar waren er pogingen gedaan om hem te plaatsen, maar is dit niet gelukt. Het EHRM benadrukt dat nationale lidstaten de gevangenisystemen op een dusdanige wijze moeten inrichten, dat de belangen van gedetineerden wordt gewaarborgd, ongeacht financiële of logistieke problemen. Omdat geen passende alternatieve oplossing gevonden was, is er sprake van schending van de artikelen 3, 5 (maar niet voor zover de klacht ziet op onwettige detentie) en 6 EVRM.

EHRM – ARREST – 25 januari 2022 - Ilker Deniz Yucel t. Turkije – [persbericht](#) – [arrest](#) – [27684/17](#) - ECLI:CE:ECHR:2022:0125JUD002768417

Recht op compensatie voor onwettige detentie - Vrijheid van meningsuiting

Artikel 5, lid 1 en lid 5 EVRM. Artikel 10 EVRM. Klager is journalist. In 2016 komen persoonlijke e-mails van de minister van energie in het bezit van een illegale groepering. Deze e-mails worden door de website van Wikileaks gepubliceerd. Op 20 december 2016 krijgt de politie een brief

waarin staat dat de persoon die verantwoordelijk was voor het doorsturen van de e-mails een e-mailadres gebruikte dat onder meer met klager was gedeeld. Op 14 februari 2017 meldt klager zich bij de politie en wordt hij ondervraagd over de hack van de e-mails en het delen daarvan met journalisten. Hij wordt in voorarrest geplaatst. Op 27 februari 2017 wordt verdachte ondervraagd door het openbaar ministerie. Hij wordt verdacht van het verspreiden van propaganda voor een terroristische organisatie en aanzetten tot haat en vijandigheid. Zijn voorlopige hechtenis wordt door de rechtbank bevolen en die wordt gebaseerd op door klager gepubliceerde artikelen over het Turkse binnen- en buitenlandbeleid, meer specifiek het beleid dat ziet op de Koerdische kwestie. In februari 2018 wordt het onderzoek naar het hacken van datasystemen gestaakt. Klager wordt gedagvaard en tenlastegelegd dat hij propaganda heeft verspreid voor een terroristische organisatie en heeft aangezet tot haat en vijandigheden. Twee dagen later wordt zijn invrijheidstelling bevolen. In mei 2019 oordeelt het Turkse constitutionele hof dat met de voorlopige hechtenis een inbreuk is gemaakt op het recht op vrijheid en veiligheid en op de vrijheid van meningsuiting van klager. Zo zou er geen sterk bewijs zijn dat klager een misdrijf had gepleegd. Hem wordt € 3.700 immateriële en € 400 materiële schadevergoeding toegekend. In juli 2020 wordt klager veroordeeld tot ruim twee jaren en 9 maanden gevangenisstraf voor het verspreiden van propaganda voor de terroristische organisatie PKK.

Het EHRM stelt vast dat artikel 5, lid 1 EVRM is geschonden. Het Turkse constitutionele hof had al geoordeeld dat er geen sterk bewijs was dat klager een strafbaar feit had gepleegd en dat de detentie buitenproportioneel was. Het constitutioneel hof heeft dus reeds erkend dat artikel 5, lid 1 EVRM was geschonden en het EHRM sluit zich daarbij aan.

Het EHRM stelt vast dat artikel 5, lid 4 EVRM, inhoudende dat men recht heeft op toegang tot het procesdossier, niet is geschonden. Ook al had klager geen onbeperkte toegang tot het bewijs, hij had door de ondervragingen van de autoriteiten en gerechten voldoende kennis van zijn dossier om de rechtmatigheid van zijn voorlopige hechtenis te kunnen betwisten.

Het EHRM stelt vast dat artikel 5, lid 5 EVRM, inhoudende dat iemand die onterecht in detentie heeft gezeten recht heeft op een schadeloosstelling, is geschonden. Het bedrag van € 3.700 dat het Turkse constitutionele hof klager heeft toegekend is geen passende en voldoende compensatie, omdat het bedrag duidelijk ontoereikend is gezien de omstandigheden van de zaak.

Het EHRM stelt tot slot vast dat artikel 10 EVRM, inhoudende de vrijheid van meningsuiting, is geschonden. De duur van de detentie, zijnde net iets meer dan een jaar, levert een inbreuk op artikel 10 EVRM op. Deze inbreuk was niet voorzien bij de nationale wet, aangezien reeds was geconcludeerd dat er onvoldoende sterk feitelijk bewijs was dat klager een misdrijf had gepleegd. De inbreuk op het recht van klager wordt aldus niet gerechtvaardigd. Daarnaast had het Turkse constitutionele hof reeds geoordeeld dat een dergelijke maatregel geen noodzakelijke en proportionele inbreuk is in een democratische samenleving. Het EHRM ziet geen reden om tot een andere conclusie te komen. Het EHRM overweegt nog dat het in detentie houden van personen die kritische meningen uiten, negatieve gevolgen heeft voor zowel de gedetineerde als de samenleving als geheel, omdat daarmee de burgerbevolking wordt geïntimideerd en dissidente stemmen het zwijgen wordt opgelegd en de vrijheid van meningsuiting dus wordt beperkt.

Klager wordt een schadevergoeding van € 12.300 aan immateriële en € 1.000 aan materiële schade toegekend.

 Europees hof ziet opsluiting Duits turkse journalist als mensenrechtenschending ([nu.nl](https://www.nu.nl))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 17 september 2021 (ECER 20.1.2022) – C-608/21 – Politseyski organ pri 02 RU SDVR

Politie-informatie aan verdachte tijdens detentie – Recht op informatie tijdens strafprocedures

Richtlijn 2012/13/EU. Vanwege een verdenking van het plegen van een strafbaar feit, namelijk verstoring van de openbare orde bij deelname aan protesten, is verzoeker, bij wijze van bestuurlijke dwangmaatregel, voor 24 uur in detentie geplaatst. Verzoeker heeft beroep ingesteld.

Tijdens de procedure wordt duidelijk dat niet kan worden vastgesteld of de politieverslagen waarin de overtreding van verzoeker is gerelateerd, ook aan verzoeker ter beschikking zijn gesteld tijdens zijn detentie.

De vraag is o.a. of richtlijn 2012/13/EU in de weg staat aan een nationale regeling die op basis van vaste rechtspraak in de betrokken EU-lidstaat corrigerend wordt toegepast en die toestaat dat de informatie over de redenen voor de aanhouding van een verdachte en over het strafbare feit waarvan hij wordt verdacht, niet in het schriftelijke bevel tot vrijheidsbeneming is opgenomen, maar in andere begeleidende documenten die niet onverwijld worden overhandigd en waarvan de betrokkene achteraf bij een eventuele betwisting in rechte van de rechtmatigheid van de detentie kennis kan nemen.

EHRM - factsheets en guides

- [Hunger strikes in detention \(juni 2021\)](#)
- [Migrants in detention \(juni 2021\)](#)
- [Prisoners' right to vote \(november 2021\)](#)
- [Prisoners' health-related rights \(augustus 2021\)](#)
- [Detention and mental health \(juli 2021\)](#)
- [Detention conditions and treatment of prisoners \(december 2021\) ^{new}](#)
- [Use of force in the policing of demonstrations \(november 2021\)](#)
- [Guide on the case-law of the ECHR on Prisoners' rights \(augustus 2021\)](#)

Diensten, elektronische communicatiediensten

HvJ – ARREST – 13 januari 2022 – zaak C-55/20 – Minister Sprawiedliwości – Polen – ECLI:EU:C:2022:6 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Dienstenrichtlijn – Tuchtprocedure tegen een advocaat

Artikel 267 VWEU. Richtlijn 2006/123/EG. Artikel 47 Handvest EU. De nationaal openbaar aanklager heeft verzocht een tuchtprocedure in te leiden tegen de advocaat van de voormalige voorzitter van de Europese Raad, Donald Tusk. Volgens de nationale openbaar aanklager vormden de verklaringen van deze advocaat waarin hij zich publiekelijk had uitgelaten over de mogelijkheid dat zijn cliënt strafbare feiten ten laste zouden worden gelegd, onwettige bedreigingen en een tuchtrechtelijke overtreding. De tuchtfunctionaris heeft tweemaal geweigerd een dergelijke procedure in te leiden dan wel besloten deze te beëindigen.

Het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing is ingediend in het kader van een derde „ronde” van die procedure, waarin het tuchtgerecht de beslissing onderzoekt van de tuchtfunctionaris om het tuchtonderzoek naar die advocaat opnieuw te beëindigen naar aanleiding van een wederom door de nationale openbaar aanklager en de minister van Justitie ingesteld hoger beroep. De verwijzende rechter wenst te vernemen of richtlijn 2006/123/EG en artikel 47 Handvest EU van toepassing zijn op een bij hem aanhangige tuchtprocedure. De kern van de bij de verwijzende rechter aanhangige zaak lijkt evenwel elders te liggen: welke concrete gevolgen in procedureel opzicht moet de verwijzende rechter trekken uit het arrest van het Hof in de zaak A.K. e.a., gezien het feit dat tegen zijn uitspraak nog kan worden opgekomen bij de tuchtkamer van de hoogste rechterlijke instantie in burgerlijke en strafzaken? Hoe kan die rechterlijke instantie specifiek en praktisch de eerbiediging van het Unierecht verzekeren? Het Hof beslist dat de Dienstenrichtlijn niet van toepassing is en dus evenmin artikel 47 Handvest EU.

Hof: Artikel 10, lid 6, van richtlijn 2006/123/EG moet aldus worden uitgelegd dat het niet tot gevolg heeft dat artikel 47 Handvest EU van toepassing is op een beroepsprocedure die een overheidsinstantie heeft ingesteld bij een tuchtgerecht van een orde van advocaten met het oog op de nietigverklaring van een beslissing waarmee een tuchtfunctionaris een onderzoek naar een advocaat heeft beëindigd na te hebben vastgesteld dat hij geen tuchtrechtelijke overtreding had begaan, en, bij nietigverklaring van die beslissing, de terugverwijzing van het dossier naar die tuchtfunctionaris.

- EU-Hof: Dienstenrichtlijn niet van toepassing op geschil tussen Poolse minister van Justitie en tuchtfunctionaris over tuchtrechtelijke vervolging van een advocaat ([ECER](#))

HvJ – ARREST – 18 januari 2022 – zaak C-261/20 – Thelen Technopark Berlin – Duitsland – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:33 – persbericht – conclusie – arrest

Duitse regeling minimumhonoraria architecten en ingenieurs – Strijd met Unierecht – Buiten toepassing laten nationale regeling?

Artikel 49 VWEU. Richtlijn 2006/123/EG. Hoewel het Hof reeds heeft geoordeeld dat de Duitse regeling tot vaststelling van minimumhonoraria voor de diensten van architecten en ingenieurs (HOAI) in strijd is met de dienstenrichtlijn, is een nationale rechter bij wie een geding tussen particulieren aanhangig is, niet louter op grond van het Unierecht verplicht om die Duitse regeling buiten toepassing te laten. Deze rechter heeft wel de mogelijkheid om in het kader van een dergelijk geding deze regeling buiten toepassing te laten op basis van het nationale recht, en daarnaast heeft de partij die benadeeld is doordat die regeling in strijd is met het Unierecht de mogelijkheid om in voorkomend geval schadevergoeding te vorderen van de Duitse staat.

Hof: Het Unierecht moet aldus worden uitgelegd dat een nationale rechter bij wie een geding tussen uitsluitend particulieren aanhangig is gemaakt, op grond van dat recht alleen niet verplicht is om een nationale regeling buiten toepassing te laten waarbij, in strijd met artikel 15, lid 1, artikel 15, lid 2, onder g), en artikel 15, lid 3, van richtlijn 2006/123/EG, minimumhonoraria voor de diensten van architecten en ingenieurs worden vastgesteld en overeenkomsten die van deze regeling afwijken nietig worden verklaard, onverminderd, ten eerste, de mogelijkheid van deze rechter om in het kader van een dergelijk geding deze regeling buiten toepassing te laten op basis van het nationale recht en, ten tweede, het recht van de partij die is benadeeld doordat het nationale recht niet in overeenstemming is met het recht van de Unie, om vergoeding te vorderen van de schade die zij dientengevolge heeft geleden.

- EU-Hof: nationale rechter mag een met een richtlijn strijdige nationale bepaling niet buiten toepassing laten in een procedure tussen particulieren ([ECER](#))

Digitale markt en social media

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Les cookies de Google devant le Conseil d'État ([libertés chéries](#))

EUROPESE COMMISSIE

European Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade, 26 januari 2021 ([EC](#))

OVERIG

- A.C.M. Meuwese, Een Wet op de Artificiële Intelligentie? De Europese wetgever haalt de nationale in, in: [NJB 2022/92](#)
- Has the Battle Just Begun for Collective Action against Big Tech Companies? ([conflict of laws](#))
- A democratic alternative to the Digital Services Act's handshake between States and online platforms to tackle disinformation ([EU law analysis](#))
- Gebruik Google Analytics mogelijk niet meer toegestaan, in: [NJB 2022/282](#)
- Europese Commissie presenteert verklaring met digitale rechten en beginselen voor iedereen in de EU ([ECER](#))

- DSA: A Great Win For Free Speech; Europe has finally spoken up to stop Big Tech from using surveillance advertising (liberties.eu)

Discriminatie

EHRM – ARREST – 25 januari 2021 – Negavanoiy e.a. t. Servië – [persbericht](#) – [arrest](#) – [29907/16](#) - [30022/16](#) - [30322/16](#) - [31142/16](#) - ECLI:CE:ECHR:2022:0125JUD002990716

Discriminatie van blinde schakers

Artikel 1, Twaalfde Protocol EVRM. De zaak betreft discriminatie door de Servische autoriteiten van blinde nationale schakers, die medailles hebben gewonnen op grote internationale evenementen, waaronder de Blind Chess Olympiade. Klagers zijn bepaalde financiële voordelen, onderscheidingen en een formele erkenning door middel van een erediploma ontzegd. Dit in tegenstelling tot andere Servische atleten met een handicap en schakers met dezelfde of vergelijkbare sportresultaten.

Het hof overweegt dat, hoewel het legitiem is dat de Servische autoriteiten zich concentreren op de hoogste sportprestaties en de belangrijkste competities bij het bepalen van beloningen, is het niet gerechtvaardigd om klagers op grond van hun handicap anders te behandelen. Het hof oordeelt met een meerderheid van vijf stemmen tegen twee dat sprake is van een schending van het algemeen verbod op discriminatie.

EHRM - facstsheets en guides

[Guide on Article 14 ECHR and on article 1 of Protocol No. 12 to the Convention - prohibition of discrimination](#) (31 augustus 2021)

Eigendomsrecht

EHRM – ARREST – 13 januari 2021 – Krayeva t. Oekraïne – [persbericht](#) – [arrest](#) – [72858/13](#) - ECLI:CE:ECHR:2022:0113JUD007285813

Eigendomsrecht – Disproportionele boete werknemster – Directe werking Europees recht

Artikel 1, Eerste Protocol EVRM. Werknemeester die binnen het bedrijf de invoerrechten afhandelt, krijgt in een factuur de verkeerde gegevens aangeleverd en geeft die ook verkeerd door aan de douane. Klagester wordt veroordeeld tot betaling van een boete ter hoogte van de waarde van de goederen, bijna 50.000 euro, en de goederen worden geconfisqueerd.

Het hof oordeelt dat de sanctie die klagester is opgelegd, vooral vanwege de hoogte van het boetebedrag, een niet-proportionele inbreuk op haar eigendomsrecht inhoudt, in strijd met artikel 1, Eerste Protocol EVRM. De suggestie dat klagester het bedrag had kunnen terugvragen bij de leverancier (een Zwitsers bedrijf), maakt dit niet anders. Klagester heeft ook een beroep gedaan op artikel 6, lid 1 EVRM, vanwege de onredelijkheid van de bestuursrechtelijke sanctieprocedure. Maar na het oordeel van het hof over het disproportionele karakter van de inbreuk op het eigendomsrecht in de bestuursrechtelijke procedure, is een aparte beoordeling op grond van het recht op een eerlijk proces, niet meer nodig.

Aangezien de boete nog niet daadwerkelijk is geïnd, zou heropening van de bestuursrechtelijke procedure de meest aangewezen weg zijn om de inbreuk op het eigendomsrecht te herstellen. Volgens het nationale recht kunnen bepalingen uit het EVRM en de beslissingen van het EHRM direct worden toegepast als nationale regelingen daarmee in strijd zijn. Het bedrag van 150.000 euro dat klagester vroeg ter vergoeding van (alle, ook immateriële) schade, wijst het hof af.

EHRM – ARREST – 25 januari 2022 - Danoiu t. Roemenië - persbericht – arrest – 54780/15 - 55220/15 - 55226/15 - ECLI:CE:ECHR:2022:0125JUD005478015

Honorarium sociale advocatuur – Eigendomsrecht - Voorziening in rechten

Samenvatting onder: Advocatuur

EHRM – factsheets en guides

[🔗](#) Guide on Article 1 of Protocol No. 1 to the ECHR - protection of property (augustus 2021)

Energiemarkt

HvJ – ARREST – 13 januari 2022 – zaak C-110/20 – Regione Puglia – Italië – ECLI:EU:C:2022:5 – persbericht – conclusie – arrest

Vergunning voor exploratie van koolwaterstoffen - Geografische omvang gebied

Richtlijn 94/22/EG. Richtlijn 2011/92/EU. De verwijzende rechter wil weten of een lidstaat op grond van richtlijn 94/22 verplicht is om een absoluut maximum vast te stellen en te handhaven voor de geografische omvang van een gebied waarvoor aan één bedrijf een vergunning kan worden verleend voor de prospectie, de exploratie en de productie van koolwaterstoffen. Het Hof oordeelt dat een lidstaat, binnen de door hem vastgestelde geografische grenzen, aan dezelfde exploitant verschillende vergunningen kan verlenen voor de prospectie, exploratie en productie van koolwaterstoffen, zoals benzine en aardgas, voor aangrenzende gebieden, op voorwaarde dat hij een niet-discriminerende toegang tot die activiteiten voor alle exploitanten en beoordeelt het cumulatieve effect van projecten die significante effecten op het milieu kunnen hebben. Deze vereisten vloeien voort uit de relevante EU-wetgeving inzake regels voor overheidsopdrachten en inzake milieubescherming. Cyprus en Polen hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Richtlijn 94/22/EG verzetten zich niet tegen een nationale regeling die voorziet in een maximumoppervlakte voor het gebied waarop een vergunning voor de exploratie van koolwaterstoffen betrekking kan hebben, maar die niet uitdrukkelijk verbiedt dat aan één bedrijf meerdere vergunningen voor aangrenzende gebieden worden verleend die samen een grotere oppervlakte hebben, op voorwaarde dat kan worden gegarandeerd dat de betrokken exploratieactiviteit uit technisch en economisch oogpunt op zo goed mogelijke wijze kan worden uitgeoefend en dat de doelstellingen van richtlijn 94/22 worden verwezenlijkt. In het kader van de milieueffectbeoordeling moet ook worden gekeken naar de cumulatieve effecten van de projecten die dat bedrijf in zijn vergunningsaanvragen voor de exploratie van koolwaterstoffen uiteenzet en die aanzienlijke milieugevolgen kunnen hebben.

HvJ – ARREST – 27 januari 2022 – zaak C-179/20 – Fondul Proprietatea – Roemenië – ECLI:EU:C:2022:58 – conclusie – arrest

Interne markt voor elektriciteit – Leverings- en voorzieningszekerheid –Gewaarborgde toegang tot de transmissiesystemen

Richtlijn 2009/72/EG. Richtlijn 2009/28/EG. Artikel 107, lid 1 en Artikel 108, lid 3, VWEU. Kan een lidstaat gewaarborgde toegang tot de transmissie- en distributiesystemen verlenen aan bepaalde stroomproductie-eenheden die gebruikmaken van niet-hernieuwbare energiebronnen?

Hof: Artikel 32, lid 1, van richtlijn 2009/72/EG verzet zich er niet tegen dat een lidstaat ten behoeve van de leverings- en voorzieningszekerheid van elektriciteit een gewaarborgde toegang tot de transmissiesystemen verleent aan bepaalde elektriciteitsproducenten waarvan de eenheden primaire brandstofenergiebronnen uit eigen land gebruiken, voor zover die gewaarborgde

toegang gebaseerd is op objectieve en redelijke criteria en evenredig is aan het nagestreefde legitieme doel, hetgeen aan de verwijzende rechter staat om na te gaan.

Artikel 107, lid 1, VWEU moet aldus worden uitgelegd dat een reeks maatregelen die bij regeringsbesluit is vastgesteld en bestaat in de inschakeling bij voorrang door de systeembeheerder – waarvan de staat meerderheidsaandeelhouder is – van de elektriciteit van bepaalde producenten waarvan de eenheden primaire brandstofenergiebronnen uit eigen land gebruiken, de gewaarborgde toegang voor de elektriciteit van de eenheden van die producenten tot het transmissiesysteem en de verplichting voor die producenten om ondersteunende diensten van een bepaald aantal megawatt te leveren aan de systeembeheerder, die hun voor die hoeveelheid een leveringsrecht verleent tegen vooraf vastgestelde prijzen die als hoger dan de marktprijs worden beschouwd, kan worden aangemerkt als een „steunmaatregel van de staat” in de zin van dat artikel 107, lid 1, VWEU. Als dat het geval is, moet een dergelijke reeks maatregelen beschouwd worden als een nieuwe steunmaatregel en derhalve overeenkomstig artikel 108, lid 3, VWEU vooraf worden aangemeld bij de Europese Commissie.

Erfrecht en erfbelasting

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 20 januari 2022 – zaak C-617/20 – T.N. en N.N. – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:49 – [conclusie](#)

Aanvaarding of verwerping van een nalatenschap – Lidstaat gewone verblijfplaats – Overlegging aan gerechten met bevoegdheid uitspraak te doen over erfopvolging

Samenvatting onder: [IPR](#)

PREDUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 2 september 2021 (ECER 6.1.22) - [C-670/21 - BA](#)

Erfbelasting – In derde land gelegen bebouwd perceel dat wordt verhuurd – Verschil met in EU lidstaat gelegen perceel

Richtlijn 88/361/EEG. Artikelen 63, 64 en 65 VWEU. De vraag is of artikel 63, lid 1, en de artikelen 64 en 65 VWEU in de weg staan aan een nationale regeling van een lidstaat over de heffing van erfbelasting die met betrekking tot de berekening van de erfbelasting bepaalt dat een tot het privévermogen behorend bebouwd perceel dat in een derde land is gelegen en voor woondoeleinden wordt verhuurd, wordt gewaardeerd tegen de volledige waarde ervan, terwijl een perceel dat in een lidstaat van de EU is gelegen bij de berekening van de erfbelasting slechts voor 90 % van de waarde ervan in aanmerking wordt genomen

Europese subsidies

HvJ – ARREST – 27 januari 2022 – zaak C-347/20 – Zinātnes parks – Letland – ECLI:EU:C:2022:59 – [conclusie](#) – [arrest](#)

EFRO – Begrip onderneming in moeilijkheden – Begrip geplaatst aandelenkapitaal

Verordening (EU) nr. 1303/2013. Verordening (EU) nr. 651/2014. artikelen 107 en 108 VWEU. Een onderneming in de rechtsvorm van een vennootschap vraagt steun aan bij een EU-fonds in Letland en dient een overeenkomstige steunaanvraag in. Aangezien echter meer dan de helft van het geplaatste aandelenkapitaal door de opgebouwde verliezen is verdwenen, zou de onderneming als „onderneming in moeilijkheden” uitgesloten zijn van steun. Daarom besluiten de aandeelhouders nog vóór de indiening van de aanvraag tot een overeenkomstige kapitaalverhoging. Na deze kapitaalverhoging zou de onderneming niet langer als een onderneming in moeilijkheden worden beschouwd. Volgens het nationale recht moet een kapitaalverhoging in het handelsregister worden ingeschreven om als geldig te worden

beschouwd. Deze inschrijving werd echter pas gedaan na het verstrijken van de aanvraagtermijn, maar vóór de afwijzende beslissing.

Met het verzoek om een prejudiciële beslissing wordt thans de vraag gesteld of het nationale recht inzake de openbare registers bepalend is voor de beoordeling van de uitsluitingsgrond van een onderneming in moeilijkheden in de zin van artikel 2, punt 18, van verordening (EU) nr. 651/2014, en vanaf welk tijdstip de uitsluitingsgrond van een onderneming in moeilijkheden in de onderhavige situatie niet meer van toepassing is. In dit verband rijst ook de vraag naar het bewijs van een besloten, maar nog niet ingeschreven kapitaalverhoging gedurende de selectieprocedure. De reden hiervoor is dat het nationale recht van Letland niet toestaat dat er na de indiening van de steunaanvraag nog een toelichting kan worden gegeven door de indiening van aanvullende documenten.

Hof: Artikel 2, punt 18, onder a), van verordening (EU) nr. 651/2014 moet aldus worden uitgelegd dat, om te bepalen of een onderneming „in moeilijkheden” verkeert in de zin van deze bepaling, het begrip „geplaatst aandelenkapitaal” aldus moet worden begrepen dat dit betrekking heeft op al het kapitaal dat de huidige of toekomstige vennoten of aandeelhouders van een vennootschap hebben ingebracht of waartoe zij zich onherroepelijk hebben verbonden om het in te brengen.

Artikel 3, lid 3, van verordening (EU) nr. 1301/2013 moet aldus worden uitgelegd dat de bevoegde managementautoriteit, om te bepalen of een inschrijver moet worden geacht niet „in moeilijkheden” te verkeren in de zin van artikel 2, punt 18, van verordening nr. 651/2014, enkel rekening hoeft te houden met bewijzen die voldoen aan de in de procedure voor de selectie van de projecten vastgestelde eisen, voor zover die eisen in overeenstemming zijn met de beginselen van doeltreffendheid en gelijkwaardigheid en de algemene beginselen van het Unierecht, zoals met name de beginselen van gelijke behandeling, transparantie en evenredigheid.

Artikel 125, lid 3, van verordening (EU) nr. 1303/2013, en de beginselen van non-discriminatie en transparantie waarnaar die bepaling verwijst, verzetten zich niet tegen een nationale regeling die bepaalt dat projecten niet meer kunnen worden toegelicht na de uiterste datum voor de indiening ervan. Deze onmogelijkheid voor de inschrijvers om hun dossier nog aan te vullen nadat de uiterste datum voor de indiening van projecten is verstreken, dient overeenkomstig het gelijkwaardigheidsbeginsel evenwel te gelden voor alle procedures die in voorkomend geval kunnen worden geacht, wat hun voorwerp, oorzaak en voornaamste kenmerken betreft, vergelijkbaar te zijn met de procedure voor de aanvraag van steun uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling.

Familielevens en familierecht

EHRM – ARREST – 20 januari 2022 – A.L. e.a. t. Noorwegen – [persbericht](#) – [arrest](#) – [45889/18](#) - ECLI:CE:ECHR:2022:0120JUD004588918

Beperking contactrecht – Recht op familielevens – Schending artikel 8 EVRM

Artikel 8 EVRM. Het kind van klagers is in maart 2015 in de crisisopvang-pleegzorg ondergebracht, nadat klagers het kort na geboorte meenamen uit het ziekenhuis terwijl dat volgens het ziekenhuis niet verantwoord was. Gedurende de tijd dat het kind in de crisisopvang zat hadden de ouders één uur per veertien dagen contactrecht. Als gevolg van diverse verwickelingen werd pas in november 2017 beslist op de voordracht voor (langdurige) pleegzorg; het contactrecht van de ouders werd bepaald op drie keer per jaar één uur. Tegen voornoemde beslissingen zijn de ouders vergeefs in beroep gegaan.

EHRM: op basis van vaste rechtspraak overweegt het hof dat voor het antwoord op de vraag of de inbreuken op klagers' recht op een familielevens noodzakelijk zijn in een democratische samenleving dient te worden beoordeeld i) of de gegeven beslissingen in het licht van artikel 8 lid 2 EVRM worden gedragen door de daarvoor gegeven motivering, ii) of deze beslissingen aan een dringende sociale behoefte beantwoorden en iii) of deze beslissingen proportioneel zijn in relatie tot het nagestreefde doel. In het onderhavige geval is de toewijzing aan de pleegzorg op zichzelf adequaat gemotiveerd en is niet gebleken dat in de daartoe strekkende procedures de belangen van de ouders met voeten zijn getreden. Met het vaststellen van het contactrecht op

drie jaarlijkse bezoeken van één uur zijn de nationale gerechten er kennelijk van uit gegaan dat het kind zou opgroeien in de pleegzorg, zonder daarbij mogelijke alternatieven in ogenschouw te nemen of zonder te streven naar gezinshereniging. Het hof ziet overeenkomsten met eerdere zaken tegen deze verdragsstaat waar het gaat om ernstige beperking van het contactrecht. Schending van artikel 8 EVRM.

[EHRM – ARREST – 20 januari 2022 – E.M. e.a. t. Noorwegen – persbericht – arrest – 53471/17 - ECLI:CE:ECHR:2022:0120JUD005347117](#)

Ontneming contactrecht – Ontzetting uit gezag – Recht op familielevens – Geen schending

Artikel 8 EVRM. Klaagsters kinderen zijn in 2011 in de crisisopvang-pleegzorg ondergebracht wegens vermoedens van verwaarlozing, fysiek geweld en seksueel misbruik. In 2012 besluit jeugdzorg de kinderen bij een pleeggezin onder te brengen. De rechter bekrachtigt die beslissing, met ontzegging van ieder contactrecht aan klaagster. In hoger beroep wordt het contactrecht vastgesteld op twee keer per jaar twee uur. Nadat het Europese hof in 2014 een klacht van klaagster heeft verworpen, doet klaagster een verzoek tot beëindiging van de pleegzorg. Dat verzoek wordt afgewezen en klaagster wordt niet alleen (opnieuw) ieder contactrecht ontnomen, maar zij wordt ook uit het gezag ontzet. Klaagster is daartegen vergeefs in beroep gegaan.

EHRM: op basis van vaste rechtspraak overweegt het hof dat voor het antwoord op de vraag of de inbreuken op klaagsters recht op een familielevens noodzakelijk zijn in een democratische samenleving dient te worden beoordeeld i) of de gegeven beslissingen in het licht van artikel 8, lid 2 EVRM worden gedragen door de daarvoor gegeven motivering, ii) of deze beslissingen aan een dringende sociale behoefte beantwoorden en iii) of deze beslissingen proportioneel zijn in relatie tot het nagestreefde doel. In het onderhavige geval ziet het hof geen aanleiding voor twijfel aan de juistheid van de beslissingen omtrent het plaatsen van de kinderen in een pleeggezin en het ontzetten van klaagster uit het ouderlijk gezag. Wat betreft de beslissing tot het ontnemen van het contactrecht is het hof van oordeel dat deze de daarvoor aangewezen verzwaarde toetsing doorstaat. Geen schending van artikel 8 EVRM.

[EHRM – ARREST – 20 januari 2022 – D.M. t. Italië – persbericht – arrest - 60083/19 - ECLI:CE:ECHR:2022:0120JUD006008319](#)

Familielevens – Hulpvraag leidt te snel tot adoptie – Herstelrecht

Artikel 8 EVRM. Klaagster wendt zich met haar baby tot de sociale hulpdiensten, vanwege huiselijk geweld, en wordt gedurende ongeveer een jaar opgenomen in een opvanghuis. De instanties blijven het gezin volgen in het belang van het kind, en vragen na een paar jaar om plaatsing in een pleeggezin, waarop de rechter oordeelt dat het kind onmiddellijk in aanmerking komt voor adoptie. Twee weken daarna zijn moeder en kind gescheiden.

Het Hof wijst erop dat zelfs als het goed zou zijn voor een kind om in een andere omgeving op te groeien, dit nog niet per se rechtvaardigt dat het wordt weggehaald bij de biologische ouders. Alvorens de adoptieprocedure te starten, was het beter geweest deskundigenonderzoek te laten verrichten naar de opvoedkundige capaciteiten van de moeder, het psychologisch functioneren en de ontwikkelingsbehoeften van het kind, en in hoeverre de moeder in staat zou zijn daaraan tegemoet te komen. De nationale gerechten hebben de adoptieprocedure onvoldoende gemotiveerd. Afgezien van de tijd die de moeder nodig zou hebben om weer een kind te kunnen opvoeden, zijn in het geheel geen redenen gegeven waarom een radicale maatregel als adoptie feitelijk in het belang van het kind zou zijn. Schending van artikel 8 EVRM.

In het kader van artikel 46 EVRM (bindende werking en tenuitvoerlegging van oordelen van het EHRM) stelt het hof de nationale autoriteiten voor om de situatie van moeder en kind zo spoedig mogelijk opnieuw te bekijken, en te bezien hoe zij weer contact kunnen hebben, tegen de achtergrond van het belang van het kind. De schending van artikel 8 kan in een geval als dit het beste worden hersteld door klaagsters in de positie te brengen waarin zij zonder die schending zouden hebben verkeerd. Het Hof verwijst hier naar zijn arrest van 23 juni 2020 in de zaak

Omorefe v. Spanje (no. 69339/16). In die zaak bood het nationale recht de mogelijkheid om (rechterlijke) beslissingen, als deze door het Hof in strijd worden geoordeeld met de rechten zoals vastgelegd in het EVRM, te herzien. Daarbij dienden wel de rechten van derden 'te goeder trouw' te worden gerespecteerd. Dit onder verwijzing naar de zaak Haddad v. Spanje (no. 16572/17); EHRM 18 juni 2019.

LITERATUUR

Nola Cammu & Machteld Vonk, Rode draad 70 jaar EVRM: Klankbord of Motor der verandering? De rol van het EHRM in de erkenning van 'niet-traditionele' gezinsvormen, in: NTM-NJCM Bull. 2021/30

EHRM - factsheets en case-law guide

- [Children's rights](#) (december 2021) ^{new}
- [Gestational surrogacy](#) (december 2021) ^{new}
- [International child abductions](#) (november 2021)
- [Parental rights](#) (januari 2022) ^{new}
- [Protection of minors](#) (januari 2022) ^{new}
- [Reproductive rights](#) (juli 2021)
- [Guide on Article 8 ECHR - right to respect for private and family life, home and correspondence](#) (augustus 2021)
- [Guide on Article 12 ECHR - right to marry](#) (augustus 2021)

GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 2 december 2021 (ECER 26.1.2022) – C-753/21 en 754/21 – Instrubel e.a.*

Bevriezingsmaatregelen – VN-resoluties – Irak – Conservatoir beslag - Eigendom

Verordening (EG) nr. 1210/2003. Verordening (EG) nr. 979/2004. Verordening (EG) nr. 785/2006. In 2000 is conservatoir beslag gelegd tegen de Iraakse staat en zijn entiteiten waarvan de tegoeden krachtens de VN-resoluties aan Irak toebehoren, waaronder een van de verzoekende partijen. De betreffende verzoekster ontkent dat het een geëxecuteerde schuldenaar is en betwist de geldigheid van de inbeslagnemingen en de executiemaatregelen. Zij concludeert dat deze nietig zijn en verzoekt om opheffing ervan.

De vraag is onder andere of de bevroren tegoeden en economische middelen eigendom blijven van de natuurlijke en rechtspersonen, instanties of entiteiten die banden hebben met het regime van voormalig president Saddam Hussein, tot het moment dat een besluit is genomen om deze over te dragen aan de opvolgingsregelingen van het Ontwikkelingsfonds voor Irak.

NOOT – bij HvJ 22 juni 2021, C-872/19 P Venezuela

'Practice what you Preach': EU law extends to third countries the right to an effective legal remedy ([European law blog](#))

Although 'court watchers' may have predicted this outcome of Case C-872/19 P Venezuela v. Council (hereafter: 'the Venezuela case'), this ruling is one that merits close attention for several reasons. There is an issue of consistency (with other lines of case law on direct concern, see below) and there is the issue of the potential wider repercussions for EU Common Foreign and Security CFSP. Yet foremost, the case merits attention (and applause) for the fact that the CJEU signals once more that the right to an effective remedy is a core value of the EU legal order, to be enforced domestically, internationally ...and upon the EU itself.

OVERIG

- Proposed EU Regulation to Address Third Country Coercion – What is Coercion? (EJILtalk)
- The EU's Anti-Coercion Instrument: A Big Stick for Big targets (EJILtalk)

Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering

HvJ – ARREST – 13 januari 2022 – zaak C-881/19 – Tesco Stores ČR – Tsjechië – ECLI:EU:C:2022:15 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Etikettering – Samengesteld ingrediënt – Taalversies richtlijn

Verordening (EU) nr. 1169/2011. Richtlijn 2000/36/EG. De verzoekende partij in het hoofdgeding heeft in Tsjechië bepaalde producten in de handel gebracht die naast andere ingrediënten een samengesteld ingrediënt bevatten met een specifieke benaming overeenkomstig richtlijn 2000/36/EG. De verzoekende partij in het hoofdgeding heeft voor de benaming van die producten, in plaats van de benaming waarin de Tsjechische taalversie van de chocoladerichtlijn voorziet, haar eigen vertaling van die benaming vanuit de officiële Poolse en/of Duitse taalversies in het Tsjechisch gebruikt.

In dit stadium van de procedure zijn de Tsjechische bevoegde autoriteiten van oordeel dat uitsluitend het gebruik van de Tsjechische taalversie van die benaming, die specifiek is omschreven in de chocoladerichtlijn, verzoekster onthefft van de verplichting om overeenkomstig de bepalingen in verordening (EU) nr. 1169/2011 de bestanddelen van dat samengestelde ingrediënt te vermelden wanneer zij het product in Tsjechië in de handel brengt. Verzoekster in het hoofdgeding is het hier niet mee eens. Zij betoogt dat haar zou moeten worden toegestaan haar eigen vertaling in het Tsjechisch van een officiële taalversie van de chocoladerichtlijn te gebruiken, en dat zij niet verplicht is om de ingrediënten van het samengestelde ingrediënt op te sommen in de lijst van ingrediënten van de in de handel gebrachte producten.

Hof: Bijlage VII, deel E, punt 2, onder a), van verordening (EU) nr. 1169/2011 moet aldus worden uitgelegd dat een marktdeelnemer in het kader van de etikettering van producten die op het grondgebied van een lidstaat in de handel worden gebracht enkel is vrijgesteld van de verplichting om alle ingrediënten op te sommen die een samengesteld ingrediënt in de zin van artikel 2, lid 2, onder h), van deze verordening vormen indien dit samengestelde ingrediënt waarvoor een verkoopbenaming is vastgesteld in bijlage I, deel A, bij richtlijn 2000/36/EG, in de lijst van ingrediënten is opgenomen onder die verkoopbenaming in de taalversie van de betrokken lidstaat.

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 13 januari 2022 – zaak C-147/20 – Novartis Pharma – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:28 – [conclusie](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 13 januari 2022 – zaak C-204/20 – Bayer Intellectual Property – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:28 – [conclusie](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 13 januari 2022 – zaak C-224/20 – Merck Sharp & Dohme e.a. – Denemarken – ECLI:EU:C:2022:28 – [conclusie](#)

Merkenrecht - Parallelimport van geneesmiddelen – Herverpakking

Samenvatting onder: [IE](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 13 januari 2022 – gevoegde zaken C-253/20 en C-254/20 – Impexeco en PI Pharma – België – ECLI:EU:C:2022:27 – [conclusie](#)

Invoer – Geneesmiddel tegen borstkanker – Parallelhandel - Merkrecht

Verordening (EG) nr. 207/2009. Richtlijn 2008/95/EG. Artikelen 34 en 36 VWEU. Het Brusselse Hof van beroep stelt het Hof vragen over de invoer in België (vanuit Nederland) van een generiek geneesmiddel voor de behandeling van borstkanker. Dat geneesmiddel wordt door Novartis onder merkbescherming verkocht in België (de octrooibescherming is verlopen). De verpakking verschilt, maar de samenstelling van de geneesmiddelen is identiek. Kan Novartis zich baseren op het merkrecht om import van het generieke geneesmiddel uit Nederland te voorkomen?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 13 van verordening (EG) nr. 207/2009 en artikel 7 van richtlijn 2008/95/EG, gelezen in het licht van de artikelen 34 en 36 VWEU, moeten aldus worden uitgelegd dat de houder van een merk voor een referentiegeneesmiddel zich kan verzetten tegen het gebruik van dit merk door een derde, met het oog op parallelhandel, ter vervanging van het merk waaronder door deze merkhouder of met diens toestemming in een andere lidstaat een generiek geneesmiddel wordt verhandeld, tenzij beide geneesmiddelen inhoudelijk identiek zijn en – wat de vervanging van het merk betreft – tevens is voldaan aan de voorwaarden die het Hof heeft geformuleerd in zijn arresten van 11 juli 1996, Bristol-Myers Squibb e.a. (C-427/93, C-429/93 en C-436/93, EU:C:1996:282), en 26 april 2007, Boehringer Ingelheim e.a. (C-348/04, EU:C:2007:249).

- 📌 Conclusie AG Szpunar: Voorstel voor een nieuwe benadering met betrekking tot hermerken (geneesmiddelen). ([Boek9.nl](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 26 november 2021 (ECER 21.1.2022) – [C-760/21](#) – Kwizda Pharma

Levensmiddelen – Voeding voor medisch gebruik

Verordening (EU) nr. 609/2013. Verordening (EG) nr. 178/2002. Richtlijn 2001/83/EG. Bij de bestuursrechter in eerste aanleg zijn vier beroepsprocedures aanhangig waarin telkens de vraag aan de orde is of een in de handel gebracht product moet worden gekwalificeerd als voeding voor medisch gebruik.

De vraag is o.a. of een product, om als voeding voor medisch gebruik te worden aangemerkt, in staat moet blijken om de aangeprezen resultaten ervan met betrekking tot een bepaalde ziekte of aandoening uitsluitend in het kader van de voor deze ziekte of aandoening om gezondheidsredenen aangewezen dieetbehandeling te behalen met betrekking tot de eisen die die aandoening of ziekte stelt aan de inname van levensmiddelen.

NOOT – bij HvJ 10 juni 2021, [C-65/20 Krone](#)

Case C-65/20 Krone: Offering (some) clarity relating to product liability, information and software ([European law blog](#))

REGELGEVING EU

Verordening (EU) 2022/123 van het Europees Parlement en de Raad van 25 januari 2022 betreffende een grotere rol van het Europees Geneesmiddelenbureau inzake crisisparaatheid en -beheersing op het gebied van geneesmiddelen en medische hulpmiddelen, [PB L 20 van 31.1.2022](#)

Godsdienstvrijheid

NOOT – bij EHRM 9 november 2021, [De Wilde t. Nederland](#)

Driving licences, colanders and Pastafarians: De Wilde ([law&religion](#))

EHRM – factsheets en guides

- [Conscientious objection](#) (oktober 2021)
- [Freedom of religion](#) (oktober 2019)
- [Religious symbols and clothing](#) (december 2021)
- [Guide on article 9 ECHR - freedom of thought, conscience and religion](#) (december 2021)

Grondrechten (Handvest) en EVRM, algemeen

HvJ – ARREST – 13 januari 2022 – zaak C-55/20 – Minister Sprawiedliwości – Polen – ECLI:EU:C:2022:6 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Dienstenrichtlijn – Tuchtprocedure tegen een advocaat

Samenvatting onder: [Diensten](#)

HvJ – ARREST – 13 januari 2022 – zaak C-514/20 – Koch Personaldienstleistungen – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:19 – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

Arbeidstijd – Jaarlijkse vakantie – Berekening overwerktoeslag

Samenvatting onder: [Arbeid en sociale zekerheid](#)

LITERATUUR

- F.J.L. Pennings, Heeft het Handvest van de Grondrechten van de EU meerwaarde?, in: [TRA 2022/4](#)
- NJCM-Bulletin, Rode draad 70 jaar EVRM: Van A.B.C. tot Z. & T. – het EVRM als mobilisator voor rechtsbescherming in het vreemdelingenrecht, in: [NTM-NJCMBull. 2021/31](#)
- NJCM-Bulletin, Rode draad 70 jaar EVRM: Klankbord of Motor der verandering?, [NTM-NJCMBull. 2021/30](#)

OVERIG

- Update to the Commentary on the EU Charter of Fundamental Rights: Article 47 and the rule of law ([EU law analysis](#))
- Democracy and Human Rights Resource Centre and Mustafayev v Azerbaijan: the Court's expanding Article 18 practice to confront states' ulterior purposes. ([strasbourgeoiservers](#))

EHRM - factsheets en guides

- [Guide on Article 13 ECHR – right to an effective remedy \(31 augustus 2021\)](#)
- [Guide on Article 1 ECHR - obligation to respect human rights – Concepts of “jurisdiction” and imputability \(31 augustus 2021\)](#)
- [Guide on Article 46 ECHR - binding force and execution of judgments \(augustus 2021\)](#)

Wiki

- [Handvest grondrechten EU](#)
- [Europees Hof voor de rechten van de mens \(EHRM\)](#)

Handel en anti-dumping

HvJ – ARREST – 20 januari 2022 – zaak C-891/19 P – Commissie / Hubei Xinyegang Special Tube – ECLI:EU:C:2022:38 – geen conclusie – arrest

Dumping - Invoer van bepaalde naadloze buizen en pijpen van oorsprong uit China

Uitvoeringsverordening (EU) 2017/804. Verordening (EU) 2016/1036. Met haar hogere voorziening verzoekt de Europese Commissie om vernietiging van het arrest van het Gerecht in zaak T-500/17, waarbij het Gerecht uitvoeringsverordening (EU) 2017/804 nietig heeft verklaard voor zover deze verordening betrekking heeft op door Hubei Xinyegang Special Tube Co. Ltd vervaardigde producten.

Hof: Het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 24 september 2019, Hubei Xinyegang Special Tube/Commissie (T-500/17, niet gepubliceerd, EU:T:2019:691), wordt vernietigd. De zaak wordt terugverwezen naar het Gerecht van de Europese Unie.

HvJ – CONCLUSIE A-G PIKAMÄE – 13 januari 2022 – zaak C-260/20 P – Commissie / Hansol Paper – ECLI:EU:C:2022:13 – conclusie

Dumping - Invoer van bepaald licht thermisch papier uit Korea – Berekening dumpingmarge – Berekening schademarge – Vaststelling schade – Onderzoeksbevoegdheden Europese Commissie

Uitvoeringsverordening (EU) 2017/763. Met haar hogere voorziening verzoekt de Europese Commissie om vernietiging van het arrest van het Gerecht in zaak T-383/17 waarbij het Gerecht het beroep heeft toegewezen dat Hansol Paper – een in Zuid-Korea gevestigde onderneming die actief is in de productie en uitvoer van thermisch papier – had ingesteld tegen uitvoeringsverordening (EU) 2017/763 door deze verordening nietig te verklaren voor zover zij betrekking had op bovengenoemde onderneming.

De door het Hof te beantwoorden rechtsvragen hebben specifiek betrekking op de verschillende stadia van het onderzoek dat de Commissie moet uitvoeren bij de toepassing van dit handelsbeschermingsinstrument alsmede op de onderzoeksbevoegdheden waarover zij beschikt jegens economische subjecten die worden verdacht van oneerlijke handelspraktijken die in voorkomend geval antidumpingmaatregelen rechtvaardigen.

A-G geeft het Hof in overweging: De principale hogere voorziening en de incidentele hogere voorziening worden afgewezen.

HvJ – CONCLUSIE A-G ĆAPETA – 13 januari 2022 – gevoegde zaken C-415/20, C-419/20 en C-427/20 – Gräfendorfer Geflügel - und Tiefkühlkost, F. Reyher en Flexi Montagetechnik – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:14 – [conclusie](#)

Uitvoerrestituties – Invoerrechten - Anti-dumping rechten - Recht op rente over in strijd met Unierecht geïnde bedragen – Vanaf welk moment?

Samenvatting onder: [Belastingen, douane](#)

OVERIG

Always as an end, never as a means? The EU's commitment to free trade and its limits ([European law blog](#))

IE - Intellectuele eigendom

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 13 januari 2022 – zaak C-147/20 – Novartis Pharma – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:28 – [conclusie](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 13 januari 2022 – zaak C-204/20 – Bayer Intellectual Property – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:28 – [conclusie](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 13 januari 2022 – zaak C-224/20 – Merck Sharp & Dohme e.a. – Denemarken – ECLI:EU:C:2022:28 – [conclusie](#)

Merkenrecht - Parallelimport van geneesmiddelen – Herverpakking

Artikelen 34 en 36 VWEU. Verordening (EU) 2017/1001. Richtlijn (EU) 2015/2436. Richtlijn 2001/83/EG. Gedelegeerde verordening (EU) 2016/161. Merkrechten zijn het verdedigingswapen van de fabrikanten tegen parallelhandel. Elke houder van een merk voor een product kan zich verzetten tegen het gebruik van dat merk en dus tegen de verhandeling van dat product door een derde. Een dergelijk verzet druist echter in tegen het fundamentele beginsel van de interne markt binnen de Unie. Het komt immers erop neer dat de door de Unie tot stand gebrachte interne markt wordt opgedeeld in afzonderlijke nationale markten.

Daarom is in de rechtspraak van het Hof het beginsel ontwikkeld van uitputting van het aan het merk verbonden recht ten aanzien van waren die met de instemming van de merkhouder in de Unie op de markt worden gebracht. Dit beginsel is vervolgens in de merkenwetgeving van de Unie vastgelegd. Die rechtspraak en wetgeving vormen de rechtsgrond voor de parallelhandel van geneesmiddelen in de Unie.

A-G geeft het in overweging:

zaak C-147/20

Artikel 15 van verordening (EU) 2017/1001 en artikel 15 van richtlijn (EU) 2015/2436 moeten aldus worden uitgelegd dat het feit dat de vervanging door een parallelhandelaar van het middel tegen knoeien van een geneesmiddel, als bedoeld in artikel 54, onder o), van richtlijn 2001/83/EG sporen nalaat die zicht- of waarneembaar zijn nadat dit middel is gecontroleerd of nadat de verpakking door de patiënt is geopend, niet volstaat om te oordelen dat het verzet van de merkhouder tegen de eventuele herverpakking van dit geneesmiddel in een nieuwe verpakking bijdraagt tot de kunstmatige afscherming van de markten van de lidstaten en dus in strijd is met het beginsel van het vrije verkeer van goederen, tenzij deze zichtbaarheid van de sporen van het openen van de verpakking een dermate sterke weerstand tegen de aldus herverpakte geneesmiddelen teweegbrengt dat de effectieve toegang tot de markt van de lidstaat van invoer daardoor daadwerkelijk wordt belemmerd, hetgeen aan de verwijzende rechter staat om na te gaan.

Artikel 5, lid 3, van gedelegeerde verordening (EU) 2016/161 moet aldus worden uitgelegd dat de streepjescode met het in artikel 3, lid 2, onder a), van deze gedelegeerde verordening bedoelde

unieke identificatiekenmerk mag worden aangebracht door middel van een etiket dat op de verpakking wordt gekleefd, mits dit etiket, naast het feit dat het voldoet aan de vereisten van de artikelen 5, 6 en 17 van genoemde gedelegeerde verordening, op zodanige wijze wordt aangebracht dat het onmogelijk is het te verwijderen zonder het te vernietigen en zonder de verpakking te beschadigen of sporen van de verwijdering achter te laten.”

zaak C-204/20

Artikel 47 bis, lid 1, onder b), van richtlijn 2001/83, moet aldus worden uitgelegd dat veiligheidskenmerken in de zin van artikel 54, onder o), van deze richtlijn, die door een houder van een vergunning voor de vervaardiging opnieuw worden aangebracht bij de herverpakking van geneesmiddelen, gelijkwaardig zijn aan de oorspronkelijke kenmerken in de zin van eerstgenoemde bepaling, wanneer het daarmee mogelijk is om overeenkomstig de eisen die uit die richtlijn en uit gedelegeerde verordening 2016/161 voortvloeien de authenticiteit en de identiteit van het geneesmiddel te controleren en om te bewijzen dat met het geneesmiddel is geknoeid. Dat is met name het geval wanneer het vervangende middel tegen knoeien in de zin van artikel 3, lid 2, onder b), van deze gedelegeerde verordening, dezelfde technische kenmerken heeft als het oorspronkelijke middel tegen knoeien.

Artikel 15 van richtlijn 2015/2436 moet aldus worden uitgelegd dat de houder van een merk voor een geneesmiddel zich kan verzetten tegen herverpakking van dit geneesmiddel in een nieuwe verpakking in het kader van de parallelhandel wanneer de parallelhandelaar de oorspronkelijke verpakking kan gebruiken door de veiligheidskenmerken te vervangen overeenkomstig de bepalingen van richtlijn 2001/83, zoals gewijzigd bij richtlijn 2011/62, en van gedelegeerde verordening 2016/161, ook wanneer deze vervanging sporen nalaat die zicht- of waarneembaar zijn na controle of nadat de verpakking door de patiënt is geopend, tenzij deze zichtbaarheid van de sporen van het openen van de verpakking een dermate sterke weerstand tegen de aldus herverpakte geneesmiddelen teweegbrengt dat de effectieve toegang tot de markt van de lidstaat van invoer daardoor daadwerkelijk wordt belemmerd, hetgeen aan de verwijzende rechter staat om na te gaan.”

zaak C-224/20

Artikel 47 bis, lid 1, onder b), van richtlijn 2001/83, moet aldus worden uitgelegd dat het middel tegen knoeien in de zin van artikel 3, lid 2, onder b), van gedelegeerde verordening 2016/161, dat door een houder van een vergunning voor de vervaardiging opnieuw wordt aangebracht bij de herverpakking van geneesmiddelen, gelijkwaardig is aan het oorspronkelijke middel tegen knoeien, in de zin van artikel 47 bis, lid 1, onder b), van deze richtlijn, zelfs wanneer bij een controle op grond van artikel 16, 20 of 25 van deze gedelegeerde verordening of na opening van de verpakking door de eindgebruiker, de betrokken verpakking zichtbare tekenen vertoont dat het oorspronkelijke middel tegen knoeien is verbroken, mits duidelijk is dat deze verbreking het gevolg is van een rechtmatige handeling.

Artikel 15 van verordening 2017/1001 en artikel 15 van richtlijn 2015/2436 moeten aldus worden uitgelegd dat de houder van een merk voor een geneesmiddel zich kan verzetten tegen herverpakking van dit geneesmiddel in een nieuwe verpakking in het kader van de parallelhandel wanneer de parallelhandelaar de oorspronkelijke verpakking kan gebruiken door de veiligheidskenmerken te vervangen overeenkomstig de bepalingen van richtlijn 2001/83, zoals gewijzigd bij richtlijn 2011/62, en van gedelegeerde verordening 2016/161, ook wanneer deze vervanging sporen nalaat die zicht- of waarneembaar zijn na controle of nadat de verpakking door de patiënt is geopend, tenzij deze zichtbaarheid van de sporen van het openen van de verpakking een dermate sterke weerstand tegen de aldus herverpakte geneesmiddelen teweegbrengt dat de effectieve toegang tot de markt van de lidstaat van invoer daardoor daadwerkelijk wordt belemmerd, hetgeen aan de verwijzende rechter staat om na te gaan.

Artikel 47 bis, lid 1, van richtlijn 2001/83, zoals gewijzigd bij richtlijn 2011/62, moet aldus worden uitgelegd dat de nationale autoriteiten die belast zijn met het toezicht op de farmaceutische markt, niet gerechtigd zijn voorschriften uit te vaardigen op grond waarvan geneesmiddelen die van de in artikel 54, onder o), van richtlijn 2001/83 bedoelde veiligheidskenmerken voorzien zijn en in het kader van de parallelhandel uit andere lidstaten afkomstig zijn, in de regel moeten worden

herverpakt in nieuwe verpakkingen, waarbij heretikettering slechts in uitzonderlijke gevallen mogelijk is.

Artikel 15 van verordening 2017/1001 en artikel 15 van richtlijn 2015/2436 moeten aldus worden uitgelegd dat de houder van een merk voor een product het recht heeft om zich tegen de verhandeling van dit product te verzetten in de situatie waarin de parallelhandelaar dit product heeft herverpakt in een nieuwe verpakking waarop hij slechts sommige van de merken van deze merkhouder die op de oorspronkelijke verpakking stonden, heeft aangebracht, of deze door andere tekens heeft vervangen, en hij deze merken enkel als verwijzing naar de naam van het product en de fabrikant ervan heeft gebruikt, tenzij is voldaan aan de voorwaarden die het Hof in zijn arresten van 11 juli 1996, Bristol-Myers Squibb e.a., C-427/93, C-429/93 en C-436/93, EU:C:1996:282, en 26 april 2007, Boehringer Ingelheim e.a., C-348/04, EU:C:2007:249, heeft geformuleerd, hetgeen aan de verwijzende rechter staat om na te gaan. Wanneer in een dergelijke situatie evenwel het gevaar bestaat dat afbreuk wordt gedaan aan de wezenlijke functie van het merk, die erin bestaat de herkomst van het product aan te geven en te garanderen, mag de merkhouder zich tegen de verhandeling ervan verzetten zonder dat behoeft te worden nagegaan of aan die voorwaarden is voldaan.

- B** Conclusie AG Szpunar over Herverpakking van parallelgeïmporteerde geneesmiddelen. ([Boek9.nl](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 13 januari 2022 – zaak C-466/20 – HEITEC – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:25 – conclusie

Merkenrecht - Termijn van rechtsverwerking wegens gedogen

Richtlijn 2008/95/EG. Verordening nr. 207/2009. In 2006 heeft de internationale vereniging voor de bescherming van de intellectuele eigendom vastgesteld dat de meeste Europese groepen die destijds deelnamen aan een door deze vereniging georganiseerde rapportage over de kwestie van het gedogen van inbreuken op intellectuele-eigendomsrechten in het algemeen en van de stuiting van de gedoogtermijn door de houder van het oudere recht in het bijzonder, „erkenden dat hierover niets in regelgeving was vastgelegd, en dat deze kwestie, net als de kwestie [...] van rechtsverwerking wegens gedogen in haar geheel, verduidelijking behoefde”. Bijna zestien jaar later, en nadat het Hof in zijn arrest Budějovický Budvar de eerste bouwstenen heeft aangeleverd voor de communautaire regeling inzake rechtsverwerking wegens gedogen, biedt de onderhavige prejudiciële verwijzing het Hof opnieuw de gelegenheid om de contouren van deze rechtsregeling te verduidelijken.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 9, leden 1 en 2, van richtlijn 2008/95/EG en artikel 111, lid 2, van verordening (EG) nr. 207/2009 moeten aldus worden uitgelegd dat alleen een einde kan worden gemaakt aan de termijn van rechtsverwerking wegens gedogen indien de houder van oudere rechten op ondubbelzinnige wijze laat blijken duidelijk en serieus voornemens te zijn een einde te maken aan het gedogen door een beroep in rechte of een administratief beroep in te stellen binnen een termijn van vijf jaar vanaf het ogenblik waarop hij kennis heeft gekregen van het gebruik van het jongere merk.

Wanneer de houder van het oudere merk beroep in rechte instelt, moet in beginsel worden uitgegaan van de datum van instelling van dit beroep als datum waarop de termijn van rechtsverwerking van vijf jaar als bedoeld in artikel 9, leden 1 en 2, van richtlijn 2008/95 alsmede artikel 54, leden 1 en 2, en artikel 111, lid 2, van verordening nr. 207/2009 wordt gestuit. Wanneer deze termijn verstrijkt tussen de instelling van dat beroep en de betekening ervan aan de verwerende partij, staat het aan de aangezochte rechter om te beoordelen of de kennisgeving aan de verwerende partij al dan niet met vertraging is gebeurd, en zo ja, of deze vertraging kan worden toegeschreven aan de handelwijze van de verzoekende partij in de loop van de procedure. In voorkomend geval zal de aangezochte rechter nog moeten onderzoeken of een dergelijke handelwijze afdoet aan de ernst van het bij hem ingestelde beroep en zal hij daaraan alle consequenties moeten verbinden wat de berekening van de termijn van rechtsverwerking wegens gedogen betreft.

Artikel 9, leden 1 en 2, van richtlijn 2008/95 alsmede artikel 54, leden 1 en 2, en artikel 111, lid 2, van verordening nr. 207/2009 moeten aldus worden uitgelegd dat de houder van het oudere merk vanaf het tijdstip waarop rechtsverwerking wegens gedogen wordt vastgesteld, al zijn voorrechten die verband houden met het feit dat zijn merk ouder is, verliest ten aanzien van de houder van het jongere merk waarvan hij het gebruik heeft gedoogd, en dat rechtsverwerking wegens gedogen in de zin van die bepalingen derhalve aldus moet worden opgevat dat zij niet alleen ziet op de stakingsvordering, maar ook op de nevenvorderingen die op het oudere merkrecht zijn gebaseerd.

- HvJ EU Conclusie A-G inzake rechtsverwerking wegens gedogen. ([IEF20472](#))
- Conclusie A-G over stuiting van termijn van rechtsverwerking wegens gedogen. ([Boek9.nl](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 13 januari 2022 – gevoegde zaken C-253/20 en C-254/20 – Impexco en PI Pharma – België – [ECLI:EU:C:2022:27](#) – conclusie

Invoer – Geneesmiddel tegen borstkanker – Parallelhandel - Merkrecht

Samenvatting onder: [Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering](#)

RECHTSPRAAK NL – 22 december 2021 - Rechtbank Midden-Nederland - [ECLI:NL:RBMNE:2021:6183](#)

Databankenrecht - KvK – Producent

Kan de KvK zich jegens gebruikers van het handelsregister beroepen op een haar toekomend databankenrecht? Nee.

Voor het ontstaan van een databankenrecht moet sprake zijn van voldoende substantiële investering in kwalitatieve of kwantitatieve zin, in de verkrijging, controle of presentatie van de inhoud van de databank. De eerste vraag is of daarvan in dit geval sprake is. De aanleg en het beheer van het handelsregister zijn de hoofdactiviteit van de KvK. Het handelsregister is als databank daarom geen bijproduct (spin-off). Gelet op de inspanningen en kosten die zien op het verzamelen en controleren van de gegevens en het ordenen, actualiseren en ontsluiten daarvan, neemt de rechtbank aan dat de KvK in kwantitatief opzicht voldoende substantieel investeert in het handelsregister.

De volgende vraag is of de KvK is aan te merken als producent in de zin van de Databankenwet. De ratio van databankrechtelijke bescherming is om degene die substantieel investeert in de inhoud van een databank en het risico van die investering draagt met een databankenrecht de zekerheid te geven dat hij daarvoor wordt vergoed, om zo te stimuleren dat die investering wordt gedaan. Die situatie doet zich hier niet voor. De KvK (1) draagt immers niet het financiële risico van de investeringen in het handelsregister, omdat wettelijk is geregeld dat de (goedgekeurde begrote) kosten van de KvK die niet uit haar inkomsten kunnen worden voldaan, worden gedekt door de Rijksoverheid en (2) behoeft geen stimulans om de investeringen te doen, omdat zij die stimulans al heeft vanwege de aan haar opgedragen wettelijke taak (ofwel: een economische rechtvaardigingsgrond ontbreekt bij de KvK). De KvK is daarom niet aan te merken als producent in de zin van de Databankenwet, zodat haar geen databankrechtelijke bescherming toekomt op het handelsregister.

De rechtbank verwijst naar HvJEU 3 juni 2021, [C-762/19 \(CV-Online Latvia\)](#) ten aanzien van het begrip substantiële investering waarin het Hof uitleg geeft van richtlijn 96/9.

- Dutch court rejects claims for sui generis database protection of national company register ([IPkat](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 29 oktober 2021 (ECER 4.1.2022) – C-686/21 – Legea

Merkenrecht – Meerderheidsbeslissing of unanieme beslissing merkhouders – Licentie aan derden

Richtlijn (EU) 2015/2436. Verordening (EU) 2017/1001. Cassatieberoep bij de hoogste rechter in civiele zaken tegen het arrest waarbij de rechter in tweede aanleg heeft geoordeeld dat het gebruik van een merk door een vennootschap waaraan dat merk, bij unaniem besluit van de gezamenlijke merkhouders, voor uitsluitend gebruik, om niet en voor onbepaalde tijd in licentie was gegeven, ook rechtmatig is nadat een van de medehouders van het merk te kennen heeft gegeven die licentie niet te willen laten voortduren.

Brengen richtlijn 2015/2436 en verordening 2017/1001 met zich dat de meerderheid van de gezamenlijke merkhouders kan beslissen over de verlening van een licentie aan derden voor het exclusieve gebruik van het gemeenschappelijke merk, of is daarvoor daarentegen een unanieme beslissing vereist?

RECHTSPRAAK (LID) STATEN

Easygroup v Beauty Perfectionists. No huge make-over for acquired EU law on trademark jurisdiction. ([GAVL](#))

“(...) defendants argue that even though the proceedings were initiated prior to IP completion day (31 December 2020), the English courts no longer have jurisdiction to grant a pan-EU injunction or other remedies in respect of alleged infringement of EU trade marks (“EUTMs”). The suggestion is that lack of such jurisdiction post 1 January 2021 is a consequence of the relevant statutory UK instrument, the Trade Marks Amendment etc (EU Exit) Regulations 2019”.

NOOT – bij prejudiciële verwijzing Duitse rechter, 4 november 2021 - [C-684/21](#) - [Papierfabriek Doetinchem](#) over gemeenschapsmodel en technische functie

Düsseldorf Higher Regional Court asks CJEU regarding the role of alternative designs in establishing functionality ([IPKat](#))

NOOT – bij prejudiciële verwijzing Poolse rechter, 21 juli 2021 (ECER 26.11.21) – [C-628/21](#) – [Castorama Poslka et Knor](#)

No IP, no right to information? CJEU to clarify scope of article 8 Enforcement Directive ([IPKat](#))

OVERIG

- Retromark Volume X: the last six months in trade marks ([IPKat](#)) (o.a. over [T-488/20](#), [T-44/20](#), [T-668/19](#), [T-342/20](#), [T-422/21](#))
- Europees Octrooigerecht binnenkort operationeel ([ECER](#))

Insolventie

REGELGEVING EU

Verordening (EU) 2021/2260 van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 2021 tot wijziging van Verordening (EU) 2015/848 betreffende insolventieprocedures ter vervanging van de bijlagen A en B, [PB L 455 van 20.12.2021](#)

Institutioneel

OVERIG

Duitsland onderschrijft het Europese recht, dat is nu duidelijk ([NRC](#))

Het conflict dat het Duitse Constitutionele Hof veroorzaakte, is nu opgelost – ten gunste van de EU, schrijven Tom Eijsbouts en Paul Post.

Interstatelijke klachten EHRM

EHRM – ZITTING GROTE KAMER – Oekraïne en Nederland t. Rusland – [persbericht](#) - [webcast](#)

MH-17

- 🔗 Nabestaanden MH17 zien voor 't eerst een Rus in de ogen ([NRC](#))
- 🔗 Rechtsbijstandteam MH17 hoopvol over EHRM procedures ([Advocatenblad](#))

IPR

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 20 januari 2022 – zaak C-617/20 – T.N. en N.N. – Duitsland – [ECLI:EU:C:2022:49](#) – [conclusie](#)

Aanvaarding of verwerping nalatenschap – Lidstaat gewone verblijfplaats – Overlegging aan gerechten met bevoegdheid uitspraak te doen over erfopvolging

Verordening (EU) nr. 650/2012. De Uniewetgever heeft besloten dat erfgenamen en legatarissen in beginsel verklaringen houdende aanvaarding of verwerping van een nalatenschap, een legaat of een wettelijk erfdeel of houdende beperking van hun aansprakelijkheid voor de schulden van een nalatenschap kunnen afleggen in de vorm die wordt voorgeschreven door het recht van de lidstaat van hun gewone verblijfplaats. De Uniewetgever heeft evenwel geen oplossing uitgewerkt voor het overleggen van dergelijke verklaringen aan gerechten in een andere lidstaat die een algemene bevoegdheid hebben om uitspraak te doen over een erfopvolging. Bovendien heeft hij in een van de overwegingen van de verordening aangegeven dat wie dergelijke verklaringen heeft afgelegd, deze gerechten daarvan zelf in kennis dient te stellen.

In deze context rijzen twijfels over de geldigheid van verklaringen van aanvaarding of verwerping van een nalatenschap die zijn afgelegd voor ter zake van de erfopvolging bevoegde gerechten in de lidstaat van de gewone verblijfplaats van degene die de verklaring heeft afgelegd, maar die niet binnen de gestelde termijn, in de passende vorm of in de betreffende taal zijn overgelegd aan gerechten met een algemene bevoegdheid om uitspraak te doen over een erfopvolging.

A-G geeft het Hof in overweging: De artikelen 13 en 28 van verordening (EU) nr. 650/2012 moeten aldus worden uitgelegd dat het in het op de erfopvolging toepasselijke recht neergelegde vereiste inzake het afleggen van een verklaring van verwerping van een nalatenschap voor het nalatenschapsgerecht, te weten het gerecht van de gewone verblijfplaats van de erflater op het tijdstip van overlijden, een voorwaarde voor de formele geldigheid van die verklaring is. In een situatie waarin de formele geldigheid van de afgelegde verklaring wordt beoordeeld in het licht van het overeenkomstig artikel 28, onder b), van deze verordening aangewezen recht heeft het niet-voldoen aan dit vereiste derhalve niet tot gevolg dat een verklaring die is afgelegd voor een krachtens artikel 13 van verordening nr. 650/2012 bevoegd gerecht ongeldig is.

- 📌 AG Maciej Szpunar on the interpretation of the ESR in relation to cross-border declarations of waiver of succession and on substitution and characterisation, Opinion of 20 January 2022, C-617/20 – T.N. et al. / . E.G. ([conflict of laws](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 17 november 2021 (ECER 7.1.22) - C-707/21 – Recamier

Erkenning - Gezag van gewijsde – Naar autonome definitie of naar nationaal recht

Verordening (EG) nr. 44/2001. De Luxemburgse onderneming Recamier heeft B.R. voor de Luxemburgse rechterlijke instanties gedagvaard omdat B.R. activa zou hebben verduisterd in de uitoefening van zijn functie als bestuurder. Nadat de Luxemburgse rechter de vordering ongegrond heeft verklaard heeft Recamier B.R. gedagvaard voor de Franse rechter tot betaling van dezelfde bedragen op grond van het Luxemburgse contractuele aansprakelijkheidsrecht.

Volgens het recht van de Unie komt het gezag van gewijsde niet alleen toe aan het dictum van de betrokken rechterlijke beslissing, maar strekt het zich ook uit tot de motivering ervan die de nodige onderbouwing van het dictum vormt en er daardoor onlosmakelijk mee verbonden is. De verwijzende rechter (Cour de cassation) vraagt zich af of de autonome definitie van gezag van gewijsde alle voorwaarden en gevolgen van het gezag van gewijsde betreft dan wel of bepaalde voorwaarden en gevolgen moeten worden vastgesteld door het recht van de aangezochte rechter en/of het recht van de rechter die de beslissing heeft gegeven. Ook is de vraag of twee vorderingen die respectievelijk gebaseerd zijn op contractuele aansprakelijkheid en op aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad, maar die beide voortvloeien uit dezelfde rechtsbetrekking – namelijk de vervulling van de functie van bestuurslid – worden geacht op dezelfde oorzaak te berusten.

NOOT – bij conclusie HvJ 16 december 2021, C-568/20

J v H Limited. Pikamae AG emphasises the ‘safety valve’ of disciplining fellow European judges’ incorrect decisions on the scope of application of EU private international law. (GAVL)

RECHTSPRAAK (LID)STATEN

Mahmudov v Sanzberro. Addressing libel tourism under Brussels Ia with a debatable reading of eDate’s Centre of Interests. (GAVL)

Landbouw en visserij

HvJ – ARREST – 13 januari 2022 – zaak C-377/19 – Benedetti Pietro e Angelo e.a. – Italië – ECLI:EU:C:2022:4 – geen conclusie – arrest

Heffing in de sector melk en zuivelproducten – Extra heffing - Terugbetaling van het teveel aan heffing

Verordening (EG) nr. 1788/2003. Verordening (EG) nr. 595/2004. De zaak gaat over de berekening van de extra heffing ten laste van deze producenten voor het verkoopseizoen van melk en zuivelproducten dat liep van 1 april 2005 tot en met 31 maart 2006.

Hof: Artikel 16, lid 1, van verordening (EG) nr. 595/2004 verzet zich tegen een nationale regeling die tot gevolg heeft dat de te veel geïnde extra heffing bij voorrang moet worden terugbetaald aan de producenten voor wie de kopers hebben voldaan aan de verplichting tot maandelijkse betaling van die heffing.

HvJ – ARREST – 27 januari 2022 – zaak C-234/20 – Sātiņi-S – Letland – ECLI:EU:C:2022:56 – persbericht – conclusie – arrest

Elfpo – Natura 2000 - Veengebieden - Landbouwareaal

Verordening (EU) nr. 1305/2013. Richtlijn 2009/147/EG. Artikel 17 Handvest EU. De zaak heeft betrekking op 1) de kwalificatie van „veengebieden” voor de toepassing van artikel 30, lid 1 en lid 6, onder a), van verordening nr. 1305/2013; 2) de vraag of een lidstaat de betalingen bedoeld in artikel 30, lid 1 en lid 6, onder a), van verordening nr. 1305/2013 kan uitsluiten of beperken tot bepaalde gebieden of activiteiten; 3) de vraag of het gerechtvaardigd is om compensatie te betalen voor gedeerde inkomsten als gevolg van beperkingen van de economische activiteiten op een onroerend goed, waarvan de eigenaar bij de verwerving van dat goed op de hoogte was.

Het Hof oordeelt dat bescherming van het milieu een beperking van het gebruik van het eigendomsrecht kan rechtvaardigen, die niet noodzakelijkerwijs aanleiding geeft tot een recht op vergoeding.

Hof: Artikel 30, lid 6, onder a), van verordening (EU) nr. 1305/2013 moet aldus worden uitgelegd dat het veengebieden in beginsel niet uitsluit van betalingen in het kader van Natura 2000, voor zover die veengebieden liggen in Natura-2000 gebieden die zijn aangewezen krachtens richtlijn 92/43/EEG of richtlijn 2009/147/EG, en onder de begrippen „landbouwareaal” of „bos” in de zin van respectievelijk de punten f) en r) van artikel 2, lid 1, of artikel 2, lid 2, van die verordening vallen, zodat zij in aanmerking komen voor de in artikel 30, lid 1, van die verordening bedoelde betalingen als „Natura 2000-landbouwgebieden en Natura 2000-bosbouwgebieden”, in de zin van voornoemd artikel 30, lid 6, onder a).

Artikel 30, lid 6, onder a), van verordening nr. 1305/2013 moet aldus worden uitgelegd dat een lidstaat betalingen in het kader van Natura 2000 kan weigeren, ten eerste voor „Natura 2000-landbouwgebieden” in de zin van die bepaling, waaronder in dit geval de veengebieden die daarin liggen, en ten tweede, overeenkomstig artikel 2, lid 2, van verordening nr. 1305/2013, voor veengebieden in Natura 2000-gebieden die in beginsel onder het begrip „bos” in de zin van artikel 2, lid 1, onder r), van deze verordening vallen en daarmee onder het begrip „Natura 2000-bosbouwgebieden” in de zin van artikel 30, lid 6, onder a), van deze verordening. Deze laatste bepaling moet tevens aldus worden uitgelegd dat zij een lidstaat toestaat die betalingen voor Natura 2000-bosbouwgebieden, waaronder in voorkomend geval veengebieden, te beperken tot situaties waarin de aanwijzing van die gebieden als „Natura 2000-gebied” ertoe leidt dat daar een specifieke economische activiteit, met name bosbouw, wordt belemmerd.

Artikel 30 van verordening nr. 1305/2013, gelezen in samenhang met artikel 17 Handvest EU, moet aldus worden uitgelegd dat geen betaling in het kader van Natura 2000 hoeft te worden toegekend aan de eigenaar van een veengebied dat tot dat netwerk behoort op grond dat een beperking is opgelegd ten aanzien van een economische activiteit die in dat veengebied kan plaatsvinden, met name een verbod op het aanleggen van een veenbessenplantage, indien de eigenaar op het tijdstip waarop hij het betrokken onroerende goed verwierf, op de hoogte was van die beperking.

HvJ – CONCLUSIE A-G ĆAPETA – 13 januari 2022 – gevoegde zaken C-415/20, C-419/20 en C-427/20 – Gräfendorfer Geflügel - und Tiefkühlkost, F. Reyher en Flexi Montagetechnik – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:14 – conclusie

Uitvoerrestituties – Invoerrechten - Anti-dumping rechten - Recht op rente over in strijd met Unierecht geïnde bedragen – Vanaf welk moment?

Samenvatting onder: Belastingen, douane

LHBT-rechten

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 7 december 2021 - Lee t. het VK - [persbericht 6.1.22](#) - [beslissing](#) - [18860/19](#) - ECLI:CE:ECHR:2021:1207DEC001886019

Weigering tekst “support gay marriage” op taart

Artikel 8, 9 en 10 EVRM. Klager heeft bij een Christelijke bakkerij een taart besteld en van tevoren betaald. Het was de bedoeling dat er op de taart een afbeelding zou komen van Bert en Ernie, het logo van QueerSpace en de tekst: “support gay marriage”. De bakkerij heeft de opdracht geweigerd op religieuze gronden en het geld terug betaald. In eerste instantie krijgt klager gelijk van de rechter, maar de hoogste rechter heeft die beslissing vernietigd. De bakkerij-eigenaren hebben de opdracht niet geweigerd omdat klager homo was, maar omdat ze bezwaar maakten tegen de verplichting om een boodschap te verkondigen waar ze het grondig mee oneens waren.

- 📌 [Gay marriage-cake case declared inadmissible by Strasbourg Court \(UK human rights blog\)](#)
- 📌 [A Missed Opportunity for LGBTQ Rights \(verfassungsblog\)](#)

NOOT – bij EHRM 16 december 2021, Women’s Initiatives Supporting Group e.a. t. Georgië

Failure to protect LGBT demonstrators from mob violence: Women’s Initiatives Supporting Group ([law&religion](#))

LITERATUUR

Nola Cammu & Machteld Vonk, Rode draad 70 jaar EVRM: Klankbord of Motor der verandering? De rol van het EHRM in de erkenning van ‘niet-traditionele’ gezinsvormen, in: NTM-NJCMBull. 2021/30

OVERIG

Six international legal norms on the protection of same-sex partnership have emerged ([Leiden law blog](#))

EHRM – factsheets en guides

- [Homosexuality: criminal aspects](#) (juni 2014)
- [Sexual orientation issues](#) (januari 2022) ^{new}

Luchtvaart

HvJ – ARREST – 20 januari 2022 – zaak C-165/20 – Air Berlin – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:42 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Broeikasgasemissierechten – Vliegtuigexploitant – Staken activiteiten – Vermindering naar evenredigheid

Samenvatting onder: [Milieu](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G RANTOS – 13 januari 2022 – zaak C-353/20 – Skeyes – België – ECLI:EU:C:2022:20 – [conclusie](#)

Luchtvaartnavigatiediensten - Doeltreffende voorziening

Verordening (EG) nr. 550/2004. Artikel 47 Handvest EU. Het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing is ingediend in het kader van een geding tussen Skeyes, de exclusieve verlener van civiele luchtverkeersdiensten in België, en luchtvaartmaatschappij Ryanair, over een bevel van de Belgische rechter voor Skeyes, waarbij de heropening van het Belgische luchtruim werd gelast na een collectieve actie van het personeel van Skeyes.

De verwijzende rechter verzoekt het Hof met name om uitlegging van artikel 8 van verordening (EG) nr. 550/2004. Hij wenst te vernemen of die verordening erop gericht is de niet-nakoming van de verplichting tot dienstverrichting door de verlener in kwestie te onttrekken aan rechterlijke toetsing en of die verordening niet alleen de toepassing van de mededingingsregels uitsluit, maar ook die van andere Unierechtelijke regels, in het bijzonder die welke de belemmeringen van de vrijheid van ondernemerschap en de vrijheid van dienstverrichting verbieden.

A-G geeft het Hof in overweging: Verordening (EG) nr. 550/2004 biedt geen mogelijkheid om de gestelde niet-nakoming van de verplichting tot dienstverrichting door de verlener van luchtvaartnavigatiediensten te onttrekken aan toetsing door de rechterlijke instanties van de betrokken lidstaat. Daarentegen schrijft artikel 47 Handvest EU voor dat luchtvaartmaatschappijen toegang hebben tot een doeltreffende voorziening in rechte waarmee zij een einde kunnen maken aan de niet-nakoming door de overeenkomstig artikel 8 van deze verordening aangewezen dienstverlener van zijn verplichting om luchtvaartnavigatiediensten te verlenen.

Verordening nr. 550/2004 sluit niet uit dat de regels die gelden voor op een markt voor goederen en diensten opererende overheidsbedrijven, zoals die welke de belemmeringen van de vrijheid van ondernemerschap en de vrijheid van dienstverrichting verbieden, worden toegepast ten aanzien van dienstverleners die zijn aangewezen voor de verlening van luchtvaartnavigatiediensten.

HvJ – CONCLUSIE A-G EMILIOU – 20 januari 2022 – zaak C-589/20 – Austrian Airlines – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2022:47 – [conclusie](#)

Begrip ongeval - Val op vliegtuigtrap - Redelijke zorgvuldigheid in acht nemen voor eigen veiligheid - Aansprakelijkheid luchtvaartmaatschappij?

Artikelen 17 lid 1 en 20 Verdrag van Montreal. De onderhavige zaak heeft betrekking op het dagelijks aanwezige risico van gevaarlijke struikel- en uitglijdcidenten. Meer bepaald draait het in deze zaak om de vraag of, en zo ja, in hoeverre luchtvaartmaatschappijen aansprakelijk zijn als dit passagiers overkomt die zich aan boord van een luchtvaartuig bevinden of op voorzieningen voor het aan boord gaan of het verlaten van het luchtvaartuig.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 17, lid 1, van het op 28 mei 1999 in Montreal gesloten Verdrag dat namens de EG is goedgekeurd bij besluit 2001/539/EG, moet aldus worden uitgelegd dat het begrip 'ongeval' in de zin van deze bepaling een situatie omvat waarbij een passagier bij het verlaten van het luchtvaartuig op de vliegtuigtrap ten val komt, mits de val teweeg is gebracht door een onverwachte of ongewone, van buiten de passagier komende factor.

Artikel 20 van dat verdrag moet aldus worden uitgelegd dat het in de context van een vordering op grond van artikel 17 van dat verdrag van toepassing is wanneer de verzoeker geen redelijke zorgvuldigheid voor zijn eigen veiligheid heeft betracht en daardoor zijn letsel heeft veroorzaakt of daartoe heeft bijgedragen. De nationale rechter dient zulks in het licht van alle omstandigheden te beoordelen. De mate van ontheffing van aansprakelijkheid van de vervoerder hangt af van de mate waarin het letsel is veroorzaakt (i) door het betreffende 'ongeval', en (ii) door de schuld van de verzoeker. Volledige ontheffing van aansprakelijkheid is beperkt tot gevallen van grove schuld zijdens de verzoeker.

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 27 januari 2022 – zaak C-817/19 – Ligue des droits humains – België – **Grote Kamer** – ECLI:EU:C:2022:65 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

AVG – Passenger Name records (PNR gegevens) - Doorgifte en geautomatiseerde verwerking – Bewaring in niet-geanonimiseerde vorm

Samenvatting onder: [Privacy en persoonsgegevens](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk - 26 november 2021 (ECER 28.1.22) - C-751/21 – Eurowings

Luchtvaartclaim - Vlucht gemist door problemen met inchecken handbagage - Instapweigering

Verordening (EG) nr. 261/2004. Verzoeker en zijn familie hebben een retourvlucht geboekt van Salzburg naar Hamburg. Op de dag voorafgaand aan de vlucht naar Salzburg hebben zij online ingecheckt. Op de dag van vertrek om 3:14 uur is per SMS en per e-mail meegedeeld dat de vlucht bijna was volgeboekt en dat handbagage aan de incheckbalie diende te worden ingecheckt. Bij de bagageafgifteautomaten ontstonden problemen en verzoeker slaagde er niet in de bagage in te checken, ondanks meerdere pogingen daartoe en hulp van medewerkers van verweerster en van de luchthaven. Ze hebben daardoor de vlucht gemist. Verzoeker vraagt om compensatie. Verweerster betwist de aanspraken van verzoeker en zijn familie. Bij het verzoek om de handbagage in te checken ging het alleen om een aanbeveling.

De vraag is o.a. of er ook sprake is van „instapweigering,” wanneer passagiers de toegang tot de betrokken vlucht niet pas aan de boarding gate, maar reeds bij de incheckbalie wordt geweigerd en zij de boarding gate om die reden niet eens bereiken.

WIKI

[Wiki luchtvaartclaims](#)

Mededinging

GERECHT EU – ARREST – 19 januari 2022 – zaak T-610/19 – Deutsche Telekom/Commissie – ECLI:EU:T:2022:15 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Slowaakse markt voor breedbandtelecommunicatiediensten – Arrest waarbij de opgelegde geldboete wordt verlaagd – Vertragsrente

Artikelen 102 en 266 VWEU. Artikel 54 van de EER-overeenkomst. Gedelegeerde verordening (EU) nr. 1268/2012. Het betreft een verzoek tot nietigverklaring van het besluit van de Commissie van 28 juni 2019 houdende weigering van betaling aan verzoekster van vertragsrente over de hoofdsom van het deel van de geldboete dat is terugbetaald naar aanleiding van het arrest van 13 december 2018, Deutsche Telekom/Commissie (T-827/14, EU:T:2018:930), alsmede een verzoek krachtens artikel 268 VWEU tot vergoeding van de gederfde winst wegens het gemis van het genot van die hoofdsom of, subsidiair, van de schade als gevolg van de weigering van de Commissie om vertragsrente over die som te betalen.

Het Gerecht kent Deutsche Telekom een schadevergoeding van ongeveer 1,8 miljoen EUR toe tot herstel van de schade die zij heeft geleden als gevolg van de weigering van de Europese Commissie om haar vertragsrente te betalen over het onverschuldigde bedrag van de geldboete dat zij heeft betaald in het kader van een inbreuk op de mededingingsregels.

Gerecht: De Europese Commissie wordt veroordeeld tot vergoeding van de door Deutsche Telekom AG geleden schade ten bedrage van 1 750 522,83 EUR.

De in punt 1) bedoelde vergoeding zal vanaf de uitspraak van het onderhavige arrest tot aan de volledige betaling ervan worden vermeerderd met verpagingsrente tegen de door de Europese Centrale Bank (ECB) op haar basisherfinancieringsoperaties toegepaste rentevoet, vermeerderd met drieënhalf procentpunten.

Het besluit van de Commissie van 28 juni 2019 houdende weigering om Deutsche Telekom voor de periode van 16 januari 2015 tot en met 19 februari 2019 verpagingsrente te betalen over de ingevolge het arrest van 13 december 2018, Deutsche Telekom/Commissie (T-827/14, EU:T:2018:930), terugbetaalde hoofdsom van de geldboete, wordt nietig verklaard. Het beroep wordt verworpen voor het overige.

GERECHT EU – ARREST – 26 januari 2022 – zaak T-286/09 RENV – Intel Corporation/Commissie – ECLI:EU:T:2022:19 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Intel - Boete wegens misbruik machtspositie – Analyse Europese Commissie onvolledig

Artikel 102 VWEU. Artikel 54 van de EER-Overeenkomst. In 2009 heeft de Europese Commissie een geldboete van 1,06 miljard euro opgelegd aan Intel wegens misbruik van machtspositie op de markt van microprocessors. In 2014 heeft het Gerecht van de EU het beroep van Intel tegen de beslissing van de Commissie volledig afgewezen. In september 2017 heeft het Hof het arrest van het Gerecht echter vernietigd en de zaak terugverwezen naar het Gerecht, dat thans opnieuw uitspraak doet.

Het Gerecht verklaart de beschikking waarbij de Commissie aan Intel een boete van 1,06 miljard EUR heeft opgelegd, gedeeltelijk nietig. De analyse die de Commissie heeft verricht is onvolledig en niet geschikt om rechtens afdoende aan te tonen dat de omstreden kortingen mededingingsbeperkende gevolgen konden hebben of waarschijnlijk dergelijke gevolgen hadden.

- B** EU-rechter schrapt megaboete Amerikaanse chipfabrikant Intel ([Europa-nu](#))

OVERIG

- EU: geen concurrentieverstorend gedrag bij hoge containerprijzen ([Europa-nu](#))

Milieu, natuur, duurzame energie

HvJ – ARREST – 13 januari 2022 – gevoegde zaken C-177/19 P, C178/19 P en C-179/19 P – Allemagne - Ville de Paris e.a. / Commissie, Hongrie - Ville de Paris e.a./Commissie, Commissie/Ville de Paris e.a. – ECLI:EU:C:2022:10 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Beroep nietigverklaring verordening niet ontvankelijkheid – Niet rechtstreeks en individueel geraakt – Luchtkwaliteit - Emissies lichte personen- en bedrijfsvoertuigen

Verordening (EU) 2016/646. Artikel 263, vierde alinea, VWEU. De steden Parijs, Brussel en Madrid verzochten het Gerecht van de EU in 2016 met succes om nietigverklaring van verordening (EU) nr. 2016/646 wat de emissies van lichte personen- en bedrijfsvoertuigen (Euro 6) betreft. Volgens de steden had de Commissie de regels onvoldoende strikt opgesteld, met als gevolg dat de luchtkwaliteitsnormen niet konden worden nageleefd. De Europese Commissie, Duitsland en Hongarije zijn in beroep gegaan tegen dit arrest van het Gerecht bij het Hof van Justitie.

Het Hof vernietigt het arrest van het Gerecht waarbij de verordening van de Commissie tot vaststelling van emissiewaarden voor tests in reële rijomstandigheden van nieuwe lichte voertuigen gedeeltelijk nietig is verklaard. De steden Parijs, Brussel en Madrid worden niet rechtstreeks geraakt door deze verordening, zodat hun beroepen tot nietigverklaring ervan niet-ontvankelijk moeten worden verklaard.

Hof: Het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 13 december 2018, Ville de Paris, Stad Brussel en Ayuntamiento de Madrid/Commissie (T-339/16, T-352/16 en T-391/16, EU:T:2018:927), wordt vernietigd.

De beroepen tot nietigverklaring in de gevoegde zaken T-339/16, T-352/16 en T-391/16, die respectievelijk zijn ingesteld door Ville de Paris, Stad Brussel en Ayuntamiento de Madrid, worden niet-ontvankelijk verklaard.

- E EU-Hof: regionale entiteiten lidstaten worden niet rechtstreeks geraakt door verordening inzake grenswaarden stikstofemissies voertuigen ([ECER](#))

HvJ – ARREST – 20 januari 2022 – zaak C-165/20 – Air Berlin – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:42 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Broeikasgasemissierechten – Vliegtuigexploitant – Staken activiteiten – Vermindering naar evenredigheid

Richtlijn 2003/87/EG. Richtlijn 2008/101/EG. De procedure heeft onder meer betrekking op een besluit om een deel van de broeikasgasemissierechten die Air Berlin, een commerciële vliegtuigexploitant, eerder kosteloos waren toegewezen, in te trekken. Die emissierechten betroffen de emissiehandelsperiode 2013-2020. De intrekking kwam voort uit het feit dat Air Berlin haar luchtvaartactiviteiten in oktober 2017 wegens insolventie had gestaakt. Deze prejudiciële verwijzing werpt de ruimere vraag op in hoeverre dergelijke kosteloos toegewezen emissierechten kunnen worden beschouwd als een soort immaterieel vermogensbestanddeel dat kan worden verhandeld ongeacht de actuele situatie van de vliegtuigexploitant waaraan zij aanvankelijk zijn toegewezen. Over de vraag of de exploitanten die de luchtvaartactiviteiten voortzetten aanspraak kunnen maken op de overdracht van de emissierechten, overweegt het Hof dat een dergelijk recht in het hoofdgeding niet wordt aangevoerd. De mogelijkheid van een dergelijke overdracht kan bijgevolg niet worden onderzocht in het kader van de onderhavige prejudiciële verwijzing.

Hof: Artikel 3 sexies van richtlijn 2003/87/EG moet aldus worden uitgelegd dat het aantal broeikasgasemissierechten dat kosteloos is toegewezen aan een vliegtuigexploitant die tijdens de betrokken periode van handel in broeikasgasemissierechten zijn luchtvaartactiviteiten stopzet, moet worden verminderd naar evenredigheid van het deel van die periode waarin deze activiteiten niet meer worden uitgevoerd.

HvJ – ARREST – 25 januari 2022 – zaak C-181/20 – VYSOČINA WIND – Tsjechië – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:51 – [samenvatting](#) - [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Kosten voor beheer afvalstoffen - Zonnepanelen – Producentenverantwoordelijkheid

Richtlijn 2012/19/EU. Het Tsjechische hooggerechtshof vraagt het Hof te verduidelijken in hoeverre de invoering van de producentenverantwoordelijkheid voor fotovoltaïsche panelen (EU-richtlijn 2012/19) verenigbaar is met het verbod van terugwerkende kracht. De richtlijn is bekendgemaakt in 2012 en verplicht producenten van zonnepanelen, met terugwerkende kracht, om de kosten te dragen van de verwijdering van alle panelen die zij sinds 13 augustus 2005 in de handel hebben gebracht.

Het Hof verklaart richtlijn 2012/19 betreffende afgedankte elektrische en elektronische apparatuur gedeeltelijk ongeldig, voor zover deze richtlijn de producenten van fotovoltaïsche panelen verplicht om de kosten van het beheer van afvalstoffen afkomstig van die panelen te financieren wanneer deze voor de inwerkingtreding van deze richtlijn in de handel zijn gebracht. Deze richtlijn verzet zich voorts tegen een nationale wettelijke regeling die de financiering van deze kosten ten laste legt van de gebruikers van fotovoltaïsche panelen die na de datum van inwerkingtreding van de richtlijn op de markt zijn gebracht.

Hof: Artikel 13, lid 1, van richtlijn 2012/19/EU is ongeldig voor zover deze bepaling de producenten verplicht om de kosten te financieren van het beheer van afvalstoffen afkomstig van fotovoltaïsche panelen die tussen 13 augustus 2005 en 13 augustus 2012 in de handel zijn gebracht.

Artikel 13, lid 1, van richtlijn 2012/19 verzet zich tegen een nationale wettelijke regeling op grond waarvan de verplichting om te voorzien in de financiering van de kosten voor het beheer van afvalstoffen afkomstig van fotovoltaïsche panelen die vanaf 13 augustus 2012, de datum van inwerkingtreding van deze richtlijn, in de handel zijn gebracht, aan de gebruikers van die panelen en niet aan de producenten ervan wordt opgelegd.

Het Unierecht moet aldus worden uitgelegd dat de omstandigheid dat een lidstaat vóór de vaststelling van een richtlijn van de Unie een wettelijke regeling heeft vastgesteld die in strijd is met die richtlijn van de Unie, op zich geen schending van het Unierecht oplevert, aangezien de verwezenlijking van het door deze richtlijn voorgeschreven resultaat niet kan worden geacht ernstig in gevaar te zijn gebracht voordat deze richtlijn deel uitmaakte van de rechtsorde van de Unie.

HvJ – CONCLUSIE A-G RANTOS– 13 januari 2022 – zaak C-525/20 – Association France Nature Environnement – Frankrijk – ECLI:EU:C:2022:16 – [conclusie](#)

Waterkwaliteit- Tijdelijke effecten

Richtlijn 2000/60/EG. Water is geen commercieel goed zoals elk ander, maar erfgoed dat als zodanig moet worden beschermd, verdedigd en behandeld. Met de opwarming van de aarde wordt de noodzaak om de bescherming hiervan te waarborgen, nog belangrijker. De richtlijn biedt een algemeen kader waarbinnen de autoriteiten van de Unie, de nationale en de regionale autoriteiten geïntegreerd en coherent beleid op het gebied van water kunnen vaststellen. In dit verband is een van de doelstellingen van die richtlijn het voorkomen van de verslechtering van de toestand van alle oppervlaktewaterlichamen in de Unie. De minister-president van de Franse Republiek heeft een decreet vastgesteld op grond waarvan, ter beoordeling van de verenigbaarheid van programma's en administratieve besluiten met het oog op het voorkomen van verslechtering van de waterkwaliteit, tijdelijke effecten van korte duur en zonder langetermijngevolgen niet in aanmerking worden genomen. De vereniging France Nature Environnement heeft een vordering wegens machtsmisbruik ingediend bij de Raad van State (Frankrijk), met het argument dat deze bepaling niet in overeenstemming is met richtlijn 2000/60, die elke verslechtering, zelfs tijdelijke, van de toestand van de oppervlaktewaterlichamen zou verbieden. Het Hof wordt verzocht te onderzoeken of artikel 4, lid 1, van die richtlijn de bevoegde nationale autoriteiten toestaat om tijdens de vergunningsprocedure voor een specifiek programma of project geen rekening te houden met tijdelijke effecten van korte duur en zonder lange termijngevolgen voor de toestand van een oppervlaktewaterlichaam en, zo nodig, onder welke voorwaarden de afwijkingen van het verbod op achteruitgang van een waterlichaam, bedoeld in de leden 6 en 7 van dit artikel 4, kunnen gelden.

A-G geeft het Hof in overweging: [niet officiële vertaling] Artikel 4 van Richtlijn 2000/60/EG moet aldus worden uitgelegd dat het lidstaten niet toestaat, bij de beoordeling van de verenigbaarheid van een bepaald programma of project met het doel verslechtering van de waterkwaliteit te voorkomen, geen rekening te houden met tijdelijke effecten van korte duur en zonder gevolgen op lange termijn voor de toestand van oppervlaktewaterlichamen. Wanneer, als onderdeel van de vergunningsprocedure voor een programma of project, de bevoegde nationale autoriteiten vaststellen dat het waarschijnlijk zal leiden tot "verslechtering", in de zin van artikel 4, lid 1, onder a), i), van deze richtlijn en zoals uitgelegd door het Hof, van de toestand van een oppervlaktewaterlichaam, kan dit programma of dit project alleen worden goedgekeurd als aan de voorwaarden van artikel 4, lid 7, onder a) tot en met d), van die richtlijn is voldaan.

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 27 januari 2022 – zaak C-43/21 – FCC Česká republika – Tsjechië – ECLI:EU:C:2022:64 – [conclusie](#)

Industriële emissies - Storten van afval - “Belangrijke wijziging” van een installatie

Richtlijn 2010/75/EU. Hoe moet het begrip „belangrijke wijziging” van een installatie worden opgevat bij de toepassing van de richtlijn inzake industriële emissies? Meer in het bijzonder, moet de verlenging van de periode gedurende welke extra afval op een stortplaats mag worden gestort, worden beschouwd als een belangrijke wijziging van de stortplaats, indien daarbij noch het maximaal toegestane volume afval, noch de totale capaciteit van de stortplaats wordt gewijzigd?

Het belang van het begrip „belangrijke wijziging”, dat het Hof voor het eerst moet uitleggen, is daarin gelegen dat voor de belangrijke wijziging van een installatie bijzondere eisen gelden, in het bijzonder met betrekking tot de inspraak van het publiek en de rechtsbescherming van derden overeenkomstig artikel 20, lid 2, alsmede de artikelen 24 en 25 van de richtlijn inzake industriële emissies. Een leidraad bij deze uitlegging kan worden gevonden in de rechtspraak betreffende de MEB-richtlijn en het Verdrag van Aarhus, dat ten uitvoer wordt gelegd via de regels van de richtlijn inzake industriële emissies betreffende inspraak en rechtsbescherming.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 3, punt 9, van richtlijn 2010/75/EU dient aldus te worden uitgelegd dat onder een ‚belangrijke wijziging’ van een installatie ook moet worden verstaan een verlenging van de periode voor het storten van afval op een stortplaats, ook al is er geen sprake van een wijziging van de goedgekeurde maximale oppervlakte of van de toegestane totale capaciteit van de betrokken stortplaats, indien de verlenging van de vergunning kan leiden tot bijkomende aanzienlijke effecten op het milieu. Bijkomende milieueffecten worden gekenmerkt door het feit dat zij nog niet in aanmerking zijn genomen bij een eerdere vergunning voor de activiteit en in het kader van de inspraak van het publiek waarin met het oog daarop is voorzien.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Ierland - 4 oktober 2021 (ECER 6.1.22) - [C-721/21 - Eco Advocacy](#)

Milieueffectbeoordeling

Richtlijn 2011/92/EU. Richtlijn 92/43/EEG. De procedure betreft een beroep tot nietigverklaring van een vergunning die door de nationale instantie voor ruimtelijke ordening (verweerder) is verleend aan een ontwikkelaar van een woningbouwproject in Trim. De vragen gaan voornamelijk over de voorwaarden waaraan het besluit van een bevoegde autoriteit om de verlening van een vergunning voor een project niet aan een milieueffectbeoordeling te onderwerpen moet voldoen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 29 november 2021 (ECER 11.1.22) - [C-723/21 - Stadt Frankfurt \(Oder\) et FWA](#)

Drinkwatervoorziening – Grenswaarde sulfaatconcentratie

Samenvatting onder: [Bestuursrecht](#)

BNC Fiche

Fiche: Mededeling ‘ons afval, onze verantwoordelijkheid’ en Wijziging Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen (EVOA), [Kamerstuk 22112, nr. 3259](#)

OVERIG

- Rekenkamer: EU hindert klimaatbeleid met belonen fossiele energie ([Europa-nu](#))
- Commissie wil Polen korten op subsidies na niet betalen boete ([Europa-nu](#))

Polen heeft de deadline gemist om door de hoogste Europese rechter opgelegde dwangsommen te betalen vanwege het openhouden van de omstreden Turowmijn, zegt een woordvoerder van de Europese Commissie.

EHRM - factsheets en guides

- [Environment \(januari 2022\)](#) new
- [Guide sur la jurisprudence de la Convention européenne des droits de l'homme - Environnement \(augustus 2021\)](#)

Ne bis in idem

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Kroatië – 24 november 2021 (ECER 26.1.22) - C-726/21 - INTER CONSULTING

Onrechtmatig vermogensvoordeel – Vergelijking op grond van tenlastelegging of op grond van vonnis

Schengenakkoord. G.R. en H.S. wordt in de tenlastelegging o.a. verweten dat zij in de periode van december 2004 tot en met juni 2006, met het oog op de verwezenlijking van een project van de vennootschap Skipper Hoteli bestaande in de bouw van nieuwe toeristische accommodatie in de gemeente Savudrija, ervoor hebben gezorgd dat de vennootschap Interco een onrechtmatig vermogensvoordeel ten koste van de vennootschap Skipper Hoteli heeft verkregen. Ten behoeve van dit project was de vennootschap Skipper Hoteli namelijk voornemens om op een aantal belendende percelen gelegen onroerende goederen in die gemeente te kopen. H.S. heeft G.R. evenwel verzocht om een gunst, die door die laatste is ingewilligd, namelijk dat de vennootschap Skipper Hoteli de betreffende onroerende goederen niet rechtstreeks zou aankopen van de verkopers, dat wil zeggen van de eigenaren van de onroerende goederen, maar dat deze eerst, zonder geldige reden, zouden worden aangekocht door de vennootschap Interco, waarvan H.S. de directeur was en waarin G.R. lid van de raad van bestuur was.

Is bij de beoordeling van een schending van het beginsel ne bis in idem alleen een vergelijking mogelijk tussen de feiten die zijn vermeld in het dispositief van de tenlastelegging van het Openbaar Ministerie van het district Pula, Kroatië en de belangrijkste feiten die zijn vermeld in het dispositief van de tenlastelegging van het Openbaar Ministerie van Klagenfurt, Oostenrijk, of kunnen de feiten ook vergeleken worden met die welke zijn vermeld in de motivering van het vonnis van het Landesgericht Klagenfurt, alsook met de feiten waarop het onderzoek betrekking had?

OVERIG

Overzicht jurisprudentie van het Hof van Justitie over het ne bis in idem-beginsel ([BijzonderStrafrecht](#))

“Eurojust heeft een [overzicht gepubliceerd met jurisprudentie van het Hof van Justitie betreffende het ne bis in idem-beginsel in strafzaken op grond van artikel 50 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en de artikelen 54 tot en met 58 van de Overeenkomst ter uitvoering van het te Schengenakkoord. Doel van het document is een leidraad te bieden voor de toepassing van het ne bis in idem-beginsel in een transnationale context. Het jurisprudentieoverzicht bevat samenvattingen van arresten van het EHRM \(...\)”](#)

EHRM – factsheets en guides

- [Right not to be tried or punished twice \(december 2021\)](#) new

- [Guide on Article 4 of Protocol No. 7 to the ECHR – right not to be tried or punished twice \(30 september 2021\)](#)

Onderwijs

EHRM – factsheets en guides

- [Guide on Article 2 of Protocol No. 1 to the ECHR – right to education \(31 augustus 2021\)](#)

Overlevering en uitlevering

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 18 november 2021 (ECER 5.1.22) - C-700/21 - O. G.

EAB - Banden met grondgebied

Kaderbesluit 2002/584/JBZ. Verzoeker, Moldavisch onderdaan die in Italië verblijft, is in Roemenië onherroepelijk veroordeeld tot een vrijheidsstraf van vijf jaar wegens belastingontduiking en verduistering van de voor inkomstenbelasting en btw verschuldigde bedragen, welke strafbare feiten hij in de hoedanigheid van bestuurder van een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid heeft gepleegd tussen september 2003 en april 2004. De prefectuur van Braşov (Roemenië) heeft tegen hem een EAB uitgevaardigd. De vraag is o.a. of het kaderbesluit zich verzet tegen een nationale regeling die de uitvoerende rechterlijke autoriteiten absoluut en automatisch belet om overlevering te weigeren van onderdanen van derde landen die ingezetenen zijn of verblijven op Italiaans grondgebied, ongeacht de banden die zij met dit grondgebied hebben.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 18 november 2021 (ECER 5.1.2022) – C-699/21 – E.D.L.

Europees Aanhoudingsbevel – Mogelijke ernstige gezondheidsschade na overlevering – Weigeringsgronden overlevering

Kaderbesluit 2002/584/JBZ. Overleveringsprocedure bij de rechter in tweede aanleg na de uitvaardiging van een Europees Aanhoudingsbevel door een rechtbank in Kroatië.

Moet de uitvoerende rechterlijke autoriteit, op grond van artikel 1, lid 3, van kaderbesluit 2002/584/JBZ, gelezen in het licht van de artikelen 3, 4 en 35 van het Handvest van de grondrechten, wanneer zij van oordeel is dat een persoon die aan een ernstige, chronische en mogelijk ongeneeslijke ziekte lijdt door overlevering het risico loopt dat zijn gezondheid ernstig wordt geschaad, verzoeken om gegevens op grond waarvan het bestaan van dit risico kan worden uitgesloten, en overlevering weigeren indien zij dergelijke waarborgen niet binnen een redelijke termijn heeft verkregen?

EHRM factsheet

- [Extradition and life imprisonment \(oktober 2021\)](#)

Prejudiciële procedure HvJ

Wiki

- [Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#)

Privacy en persoonsgegevens

EHRM – ARREST – 11 januari 2021 – Ekimdzhiev e.a. t. Bulgarije – [persbericht](#) – [arrest](#) - [70078/12](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0111JUD007007812](#)

Gebreken in wettelijke waarborgen en toezichtprocedures rond geheime observatie – schending artikel 8 EVRM

Artikel 8 EVRM. De klagers zijn twee Bulgaarse burgers en twee niet-gouvernementele organisaties, te weten de Vereniging voor Europese Integratie en Mensenrechten, en de Stichting Toegang tot Informatie. Zij beweren dat de aard van hun activiteiten het risico inhoudt dat zij worden onderworpen aan geheime observatie, evenals het risico dat de autoriteiten toegang verkrijgen tot hun communicatiegegevens op grond van de Bulgaarse wetten die dergelijke activiteiten toestaan. De klagers beweren overigens niet dat die risico's zich daadwerkelijk hebben voltrokken.

Volgens de Bulgaarse wetgeving is geheime observatie legaal. Dit omvat onder meer visuele bewaking, onderschepping van telefoon- en elektronische communicatie en af luisteren. Observatietechnieken kunnen worden ingezet voor de nationale veiligheid of bij het vermoeden van een 'ernstig opzettelijk delict', dat wil zeggen een strafbaar feit waarop een gevangenisstraf van meer dan vijf jaren staat. Voorbeelden zijn terrorisme, moord, verduistering, afpersing en drugsdelicten.

Het Hof oordeelt dat de relevante wetgeving inzake geheime observatie niet voldoet aan de kwaliteitseisen van het EVRM en op grond van die wetgeving de observatie niet beperkt kan worden tot datgene wat nodig is. Ook oordeelt het Hof dat de wetten die de bewaring van en de toegang tot communicatiegegevens regelen, niet voldoen aan de kwaliteitseisen van het EVRM, zo is op grond van de wetgeving niet mogelijk dergelijke bewaring en toegang te beperken tot dat wat strikt noodzakelijk is. Artikel 8 EVRM is geschonden.

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 20 januari 2022 – gevoegde zaken C-37/20 en C-601/20 – Luxembourg Business Registers Sovim – Luxemburg – **Grote Kamer – [ECLI:EU:C:2022:43](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#)**

Witwassen – Bescherming persoonsgegevens - Openbaarmaking

Richtlijn (EU) 2015/849. Richtlijn (EU) 2018/843. Artikelen 7 en 8 Handvest EU. Verordening (EU) 2016/679. De twee verzoeken hebben betrekking op de geldigheid en interpretatie van artikel 30, leden 5 en 9, van Richtlijn (EU) 2015/849. Bij deze richtlijn werd een systeem van toegang van het publiek tot de registers van uiteindelijk gerechtigden van vennootschappen en andere juridische entiteiten die op het grondgebied van de lidstaten zijn opgericht, in het leven geroepen, dat het publiek de mogelijkheid biedt om toegang te krijgen tot bepaalde informatie over de uiteindelijk gerechtigden die in deze registers zijn opgenomen zonder dat enig belang hoeft te worden aangetoond. De verwijzende rechter plaatst vraagtekens bij de geldigheid van deze regeling in het licht van de grondrechten op eerbiediging van het privé- en gezinsleven en op bescherming van persoonsgegevens, respectievelijk verankerd in de artikelen 7 en 8 van het Handvest EU. Hij plaatst ook vraagtekens bij de geldigheid en de reikwijdte van het systeem van uitzonderingen op de openbare toegang, dat is ingesteld bij die richtlijn. In dit verband wordt het Hof ook verzocht een standpunt in te nemen over de wisselwerking tussen dat stelsel van openbare toegang en verschillende bepalingen van Verordening (EU) 2016/679 .

A-G Pitruzzella bevestigt de geldigheid van het regime van openbare toegang tot informatie over de uiteindelijke begunstigden van bedrijven. De lidstaten zijn echter verplicht de toegang tot het grote publiek te beperken wanneer, in uitzonderlijke omstandigheden, een dergelijke openbaarmaking de uiteindelijk gerechtigde zou blootstellen aan een onevenredig risico op schending van de grondrechten waarin het Handvest voorziet.

HvJ – CONCLUSIE A-G RICHARD DE LA TOUR – 27 januari 2022 – zaak C-534/20 – Leistritz – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:62 – [conclusie](#)

AVG - Functionaris voor gegevensbescherming - Ontslagverbod

Verordening (EU) 2016/679. Artikel 16 VWEU. Het betreft een geding tussen L.H. en zijn werkgever, Leistritz, over de beëindiging van zijn arbeidsovereenkomst wegens een reorganisatie van de dienstverlening van deze vennootschap, terwijl L.H. als functionaris voor gegevensbescherming volgens de toepasselijke Duitse wet alleen om gewichtige redenen kan worden ontslagen zonder inachtneming van een opzeggingstermijn.

De A-G is van mening dat het in artikel 38, lid 3, tweede volzin, van verordening 2016/679 neergelegde verbod op het ontslag van een functionaris voor gegevensbescherming niet voortvloeit uit een harmonisatie van materiële regels van het arbeidsrecht, hetgeen de lidstaten de mogelijkheid laat om de bescherming van deze functionaris in hun nationale regelgeving op verschillende gebieden te versterken overeenkomstig de met die verordening nagestreefde doelstelling.

A-G geeft het Hof in overweging : Primair: Artikel 38, lid 3, tweede volzin, van verordening (EU) 2016/679 staat niet in de weg aan een nationale regeling op grond waarvan een functionaris voor gegevensbescherming alleen om een gewichtige reden kan worden ontslagen door zijn werkgever, ook al houdt dit ontslag geen verband met de uitvoering van zijn taken.

Subsidiar, voor het geval dat het Hof de eerste prejudiciële vraag bevestigend zou beantwoorden:

Artikel 38, lid 3, tweede volzin, van verordening 2016/679 is van toepassing zonder dat een onderscheid hoeft te worden gemaakt naargelang de aanwijzing van de functionaris voor gegevensbescherming verplicht is krachtens het Unierecht dan wel krachtens het nationale recht.

Bij het onderzoek van de derde prejudiciële vraag is niet gebleken van feiten of omstandigheden die afbreuk kunnen doen aan de geldigheid van artikel 38, lid 3, tweede volzin, van verordening 2016/679.

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 27 januari 2022 – zaak C-817/19 – Ligue des droits humains – België – **Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:65 – [persbericht](#) – [conclusie](#)**

AVG – Passenger Name records (PNR gegevens) - Doorgifte en geautomatiseerde verwerking – Bewaring in niet-geanonimiseerde vorm

Verordening (EU) 2016/679. Richtlijn (EU) 2016/681. Artikelen 7, 8 en 52, lid 1 Handvest EU. Het Belgische grondwettelijk Hof legt het Hof van Justitie een aantal vragen voor over de EU-regelgeving inzake de verwerking en de doorgifte van passenger name records (PNR) (richtlijn 2016/681) in het kader van terroristische misdrijven en ernstige criminaliteit. De vragen betreffen zowel de geldigheid van de EU-regelgeving (in het licht van het Handvest), de verhouding met de Algemene verordening gegevens (AVG/GDPR) als de interpretatie ervan (met betrekking tot de uitvoering in Belgische regelgeving).

Volgens advocaat-generaal Pitruzzella zijn zowel de doorgifte als de algemene en ongedifferentieerde geautomatiseerde verwerking van PNR-gegevens verenigbaar met de grondrechten op privacy en op bescherming van persoonsgegevens. De algemene en ongedifferentieerde bewaring van PNR-gegevens in niet-geanonimiseerde vorm is daarentegen alleen gerechtvaardigd in het geval van een ernstige, daadwerkelijke en actuele of voorzienbare bedreiging van de veiligheid van de lidstaten, en op voorwaarde dat de bewaartermijn tot het strikt noodzakelijke wordt beperkt. Verder voldoet de doorgifte van gegevens uit de rubriek „algemene opmerkingen” in de PNR-richtlijn niet aan de door het Handvest gestelde vereisten van duidelijkheid en nauwkeurigheid.

 A cautious green light for technology-driven mass surveillance ([Verfassungsblog](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 11 oktober 2021 (ECER 6.1.22) - C-687/21 - Saturn Electro

AVG – Datalek – Immateriële schade - Aanzienlijke schending?

Verordening (EU) 2016/679. Verzoeker heeft bij verweerster een huishoudelijk apparaat gekocht, waarbij het aankoopbedrag diende te worden gefinancierd door middel van een lening. Hiertoe is een koop- en kredietovereenkomst opgesteld. De documenten bevatten behalve de achternaam en de voornamen, ook het adres, de woonplaats, de werkgever, het inkomen van de klant bij de werkgever en bankgegevens. Bij het afgifteloket heeft een andere klant per ongeluk de desbetreffende documenten gekregen. Na ongeveer dertig minuten heeft verzoeker de documenten weer teruggekregen. Verzoeker vordert thans van verweerster smartengeld wegens immateriële schade, mede op grond van de AVG. Verweerster werpt tegen dat een mogelijke schending van de AVG aanzienlijk moet zijn, hetgeen in casu niet het geval is.

De vraag is o.a. of de bepaling betreffende schadevergoeding (artikel 82 AVG) ongeldig is wegens de onbepaaldheid van de rechtsgevolgen bij de vergoeding van immateriële schade. Moet voor een recht op schadevergoeding, behalve het onbevoegd bekendmaken van de te beschermen gegevens aan een onbevoegde derde, een door de eisende partij uiteen te zetten immateriële schade kunnen worden vastgesteld?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 22 november 2021 (ECER 20.1.2022) – C-741/21 – Juris

AVG – Bezwaar tegen verwerking persoonsgegevens – Schadevergoeding – Immateriële schade

Verordening (EU) 2016/679. Verzoeker (werkzaam als zelfstandig advocaat) was klant bij verweerster, die een juridische databank exploiteert. Verweerster heeft in antwoord op een verzoek van verzoeker om informatie meegedeeld dat de gegevens van verzoeker ook waren gebruikt voor direct marketing. Verzoeker heeft bij brief de aan verweerster verleende toestemming om per e-mail en/of telefonisch te worden geïnformeerd over onderzoeksdiensten, inhoud en evenementen, alsmede alle eventuele verdere toestemmingen herroepen. Daarnaast heeft hij bezwaar gemaakt tegen elke verwerking van hem betreffende persoonsgegevens voor reclamedoelinden. Na de betreffende brief heeft verzoeker reclamebrieven van verweerster per post ontvangen, aan hem persoonlijk gericht. Verzoeker eist schadevergoeding voor materiële en immateriële schade

De verwijzende rechter stelt vragen over aansprakelijkheid en schadevergoeding voor immateriële schade, waaronder de vraag of het begrip immateriële schade in artikel 82, lid 1, AVG in die zin moet worden opgevat dat het elke aantasting van de beschermde rechtspositie omvat, ongeacht de overige gevolgen en de aanzienlijkheid ervan.

NOOT – bij EHRM 25 november 2021, Biancardi t. Italië

Biancardi v. Italy: A Broader Right to Be Forgotten. ([strasbourgobservers](#))

NOOT- bij HvJ 25 november 2021, C-102/20

No ads in email services without prior consent: CJEU in C-102/20, StWL Städtische Werke Lauf ([ECLB](#))

LITERATUUR

Verdergaande gegevensverwerkingen via de Wet gegevensverwerkingen door samenwerkingsverbanden, in: [NTM-NJCM Bull. 2021/35](#)

EDPB

Nieuwe EDPB-guidelines over recht op inzage ([privacyweb](#))

OVERIG

- Hoge Raad beslist: de privacyrechtsgrond van een BKR-registratie is de “f-grond”, [Nieuws Financieel recht 2022/8](#)
- Oostenrijkse privacytoezichthouder: Google Analytics overtreedt AVG, in: [Nieuws Privacyrecht 2022/7](#)
- MKB-Nederland: Maak uitwisselen gegevens mogelijk om fraude te voorkomen. ([BS-20-01-2022](#))
- Digitale persarchieven en recht om vergeten te worden: kiezen tussen virtueel strafblad en perscensuur? ([BS-24-01-2022](#))
- Opinion: Online targeting for political advertising: stricter rules are necessary ([EDPS](#))
- EDPB adopts Guidelines on Right of Access and letter on cookie consent ([EDPB](#))
- Guidelines 01/2022 on data subject rights - Right of access, CONSULTATIE tot 11 maart 2022 ([EDPB](#))
- Consent and Cookies in EU Data Privacy Law— Two Clicks are Too Many ([EU law analysis](#))
- Ombudsman: Von der Leyen moet sms'jes met Pfizer-baas vrijgeven ([Europa-nu](#))
- AP: afscherming persoonsgegevens in Kadaster en Handelsregister nodig tegen doxing ([AP](#))
- Gebruik Google Analytics mogelijk niet meer toegestaan, in: [NJB 2022/282](#)
- EU/US Adequacy Negotiations and the Redress Challenge: Whether a New U.S. Statute is Necessary to Produce an “Essentially Equivalent” Solution ([European law blog](#))

“In this article we analyse this question for the first time in detail, and argue that, provided the U.S. is able to address the deficiencies highlighted by the Court of Justice of the European Union (CJEU) in its Schrems II judgment (independence of the redress body; ability to substantively review the requests; and authority to issue decisions that are binding on the intelligence agencies), then relying on a non-statutory solution could be compatible with the “essential equivalence” requirements of Article 45 of the EU’s General Data Protection Regulation (GDPR)”.

Wiki

[Wiki AVG](#)

EHRM - factsheets en guides

- [Guide to the case-Law of the of the ECHR on dataprotection](#) (april 2021)
- [EHRM Factsheet Personal data protection](#) (januari 2022) new

Procesrecht en recht op eerlijk proces

HvJ – ARREST – 13 januari 2022 – zaak C-55/20 – Minister Sprawiedliwości – Polen – ECLI:EU:C:2022:6 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Dienstenrichtlijn – Tuchtprocedure tegen een advocaat

Samenvatting onder: [Diensten](#)

NOOT – bij HvJ 21 december 2021, [zaak C-497/20, Randstad Italia](#)

EU-Hof: EU-recht vereist geen aanvullend beroepsrecht wanneer rechter in hoger beroep het EU-recht onjuist heeft toegepast ([ECER](#))

Procesrecht en recht op eerlijk proces – civiel recht

EHRM – ARREST – 13 januari 2021 – [Tabak t. Kroatië](#) – [persbericht](#) – [arrest](#) – [24315/13](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0113JUD002431513](#)

Eerlijk proces – Onafhankelijkheid deskundige

Artikel 6 EVRM. Klager is in 1995 betrokken bij een verkeersongeval, waarbij hij letsel aan zijn knie heeft opgelopen. Gaandeweg de nationale procedure blijkt dat één van de in eerste aanleg aangezochte deskundigen professionele banden heeft met de aangesproken verzekeringsmaatschappij. Volgens klager is daardoor zijn recht op een eerlijk proces geschonden.

EHRM: de rechter in eerste aanleg was niet op de hoogte van de professionele banden van de desbetreffende deskundige met de verzekeringsmaatschappij, ook omdat – hoewel wettelijk voorgeschreven – nagelaten is haar op dat punt te bevragen. Klager althans zijn advocaat heeft zelf ook geen onderzoek gedaan naar de achtergrond van de deskundige en heeft geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid de benoeming aan te vechten. Dat één en ander in tweede aanleg als gevolg van het geldende procesrecht niet meer aan de orde kan komen, is in deze omstandigheden voor klagers eigen rekening. Dat het oordeel van de desbetreffende deskundige beslissend is geweest en dat over haar onafhankelijkheid inderdaad gerede twijfel mogelijk is doet daaraan niet af. Geen schending van artikel 6 EVRM (4 voor, 3 tegen; zie dissenting opinion).

NOOT – bij 13 juli 2021, [Ali Riza t. Zwitserland](#)

Ali Riza v. Switzerland: No Jurisdiction for the Court of Arbitration for Sport?. ([strasbourgobservers](#))

EHRM – factsheets en guides

[🔗](#) [Guide on article 6 ECHR - right to a fair trial \(civil limb\)](#) (31 augustus 2021)

Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht

EHRM – ARREST – 18 januari 2022 – [Atristain Gorosabel t. Spanje](#) – [persbericht](#) – [arrest](#) – [15508/15](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0118JUD001550815](#)

Recht op eerlijk proces - Recht op een raadsman naar eigen keuze

Artikel 6 lid 1 en 3 sub c EVRM. Klager is in 2010 gedetineerd geraakt omdat hij ervan werd verdacht onderdeel te zijn van de terroristengroep ETA. Er zijn zes dagen beperkingen opgelegd om de integriteit van het strafrechtelijk onderzoek te beschermen. Hoewel hem een advocaat werd toegewezen, kon hij door de beperkingen niet met zijn advocaat spreken, noch mocht hij andere rechtsbijstand zoeken.

Tijdens zijn detentie in beperkingen zijn in zijn woning onder meer explosieven en informatie op gegevensdragers gevonden. Vervolgens heeft klager bij de politie verklaard dat hij op verschillende gebieden samenwerkte met de ETA en heeft hij verteld waar in zijn woning vuurwapens, munitie, gegevensdragers met handboeken betreffende terrorisme en valse kentekenplaten lagen. Die goederen zijn ook door de politie gevonden.

Klager is veroordeeld voor lidmaatschap van een terroristische groepering en het bezit van explosieven. Voor het bewijs zijn onder meer zijn zichzelf belastende verklaringen gebruikt. De rechtbank overwoog dat klager zijn verklaringen in vrijheid had afgelegd en de behandeling van zijn strafzaak eerlijk is verlopen. Deze beslissing bleef in hoger beroep en in cassatie in stand.

Klager stelt bij het EHRM dat artikel 6, lid 1 (recht op een eerlijk proces) en 3 onder c (recht op rechtsbijstand naar eigen keuze) EHRM zijn geschonden, nu hij tijdens zijn detentie in beperkingen geen toegang had gekregen tot een advocaat van zijn eigen keuze tijdens de politieverhoren.

Het EHRM overweegt dat een verdachte over het algemeen recht heeft op bijstand van een advocaat, zodra sprake is van een 'criminal charge'. Beperkingen in detentie zouden voorts alleen moeten worden opgelegd door een onderzoeksrechter in het geval van buitengewone omstandigheden en enkel voor doeleinden die bij de wet bepaald zijn.

Het EHRM overweegt dat er in deze zaak geen individuele toetsing heeft plaatsgevonden om de noodzaak te beoordelen de toegang van klager tot een advocaat van zijn eigen keuze te beperken en zelfs tijdelijk geheel te ontzeggen. Hiervoor is ook geen rechtvaardiging gevonden. De beperkingen waren weliswaar in overeenstemming met de wet, maar te algemeen van aard.

Het EHRM overweegt dat de verklaringen die klager bij de politie heeft afgelegd een significant onderdeel vormen van de veroordeling van klager en dat de nationale rechters de verweren, inhoudende dat de toegewezen advocaat klager ten tijde van die verhoeren niet kon bereiken, niet hebben besproken. Het ontzeggen van toegang tot de toegewezen advocaat aan klager ten tijde van die verhoeren en het ontzeggen van de mogelijkheid om een advocaat naar eigen keuze te zoeken, zonder op de persoon van de verdachte toegespitste redenen daarvoor te geven, heeft de eerlijkheid van het daarop volgende strafproces aangetast. De afwezigheid van corrigerende maatregelen tijdens het proces hebben de rechten van klager onherstelbaar geschonden.

Er is sprake van een inbreuk op artikel 6, lid 1 en 3 onder c EHRM.

EHRM – ARREST – 18 januari 2022 - Faysal Pamuk t. Turkije – [persbericht](#) – [arrest](#) – [430/13](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0118JUD000043013](#)

Recht op een eerlijk proces en getuigenverhoren in een andere jurisdictie

Artikel 6, lid 1 en lid 3 onder d) EVRM. De zaak betreft het gebruik van getuigenverhoren uit andere jurisdicties. Klager wordt verdacht van terroristische misdrijven.

Het hof constateert, gelet op de omstandigheden van de zaak, dat het horen van getuigen in andere jurisdicties niet kan worden beschouwd als een adequate methode om het recht op een eerlijk proces te waarborgen. Ten eerste zou dit namelijk betekenen dat het nationale gerecht simpelweg kan afzien van het onderzoek of er goede redenen zijn voor het niet verschijnen van getuigen ter terechtzitting. Daarnaast zou de verdediging naar verschillende plaatsen moeten reizen voor het bijwonen van getuigenverhoren om van het ondervragingsrecht gebruik te kunnen maken, waardoor de verdediging onevenredig zwaar wordt belast. Verder laat de nationale wet niet toe dat een gedetineerde aanwezig is bij een verhoor in een andere jurisdictie. Tot slot wordt het onmiddellijkheidsbeginsel tekortgedaan doordat het niet mogelijk is voor de rechtbank de betrouwbaarheid van de getuige direct te beoordelen.

De afwezigheid van de getuigen bij het proces, het ontbreken van een confrontatie tussen de getuigen en klager en het desondanks gebruiken van deze getuigenverklaringen door de rechtbank voor de levenslange veroordeling zonder dat daarbij de nodige procedurele waarborgen in acht zijn genomen, heeft de verdediging aanzienlijk belemmerd in het toetsen van de verklaringen op hun betrouwbaarheid en heeft de algehele eerlijkheid van de procedure aangetast. Het hof stelt unaniem een schending vast van het recht op een eerlijk proces en van het ondervragingsrecht.

HvJ – CONCLUSIE A-G RICHARD DE LA TOUR – 13 januari 2022 – zaak C-569/20 – Spetsializirana prokuratura – Bulgarije – ECLI:EU:C:2022:26 – [conclusie](#)

Vermoeden van onschuld – Recht om aanwezig te zijn bij terechtzitting – Vlucht - Doelbewust ontwijken van ontvangst van informatie

Richtlijn (EU) 2016/343. Kan een persoon die is veroordeeld na een proces waarbij hij niet in persoon is verschenen, omdat hij is gevlucht, recht hebben op een nieuw proces overeenkomstig artikel 8, lid 4, tweede zin, en artikel 9 van richtlijn (EU) 2016/343 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 betreffende de versterking van bepaalde aspecten van het vermoeden van onschuld en van het recht om in strafprocedures bij de terechtzitting aanwezig te zijn? Dit verzoek is ingediend in een strafprocedure waarin IR is veroordeeld, terwijl hij niet aanwezig was. Hoewel deze persoon in de fase van het vooronderzoek in kennis is gesteld van de tegen hem gerichte aanklacht, is hij gevlucht, zodat hij niet in kennis is gesteld van de definitieve tenlastelegging, noch van de datum en de plaats van de terechtzitting, noch van de gevolgen van het niet-verschijnen.

De verwijzende rechter vraagt zich daarom af welke strekking de voorwaarden hebben die de Uniewetgever in richtlijn 2016/343 verlangt ter waarborging van de rechten van verdediging van deze persoon. In het bijzonder tracht hij vast te stellen of het mogelijk is om de beslissing die is genomen na het proces dat in zijn afwezigheid heeft plaatsgevonden, ten uitvoer te leggen overeenkomstig artikel 8, leden 2 en 3, van deze richtlijn, of dat juist een nieuw proces moet worden georganiseerd overeenkomstig artikel 8, lid 4, tweede zin, en artikel 9 van deze richtlijn.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 8, leden 2 en 3, van richtlijn (EU) 2016/343 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 betreffende de versterking van bepaalde aspecten van het vermoeden van onschuld en van het recht om in strafprocedures bij de terechtzitting aanwezig te zijn, moet aldus worden uitgelegd dat daaronder een geval valt waarin de nationale rechter, gelet op alle concrete omstandigheden die kenmerkend zijn voor het betrokken geval, vaststelt dat de beklaagde – ondanks de zorgvuldigheid en de inspanningen die de bevoegde nationale autoriteiten zich hebben getroost om hem in kennis te stellen van de terechtzitting en van de gevolgen van het niet-verschijnen – opzettelijk en doelbewust tekort is geschoten in de op hem rustende verplichtingen om deze informatie in ontvangst te nemen met het doel zich aan de berechting te onttrekken.

In het kader van dit onderzoek is het aan de nationale rechter om de aard en de strekking vast te stellen van de verplichtingen van de beklaagde om te kunnen worden geïnformeerd en om in voorkomend geval op grond van nauwkeurige en objectieve feiten ondubbelzinnig aan te tonen dat hij van de aard en de oorzaak van de beschuldigingen jegens hem op de hoogte was en hij opzettelijk en doelbewust is gevlucht.

Artikel 8, lid 4, tweede zin, en artikel 9 van richtlijn 2016/343 verzetten zich niet tegen nationale regelgeving op grond waarvan een nieuw proces niet wordt toegestaan wanneer de beklaagde is gevlucht nadat hij in de fase van het vooronderzoek in kennis is gesteld van de tegen hem gerichte aanklacht, maar voordat hij op de hoogte is gesteld van de definitieve tenlastelegging, mits de nationale rechter overgaat tot de hierboven genoemde vaststellingen.

RECHTSPRAAK NL – Parket bij de Hoge Raad – 11 januari 2022 – [ECLI:NL:PHR:2022:17](#)

Kunnen de personen die WhatsApp-gesprekken met de verdachte hebben gevoerd als belastende getuigen in de zin van art. 6 lid 3 sub d EVRM worden aangemerkt? ([BS-24-01-2022](#))

LITERATUUR

F.C.W. de Graaf, Belastende en ontlastende getuigen in de rechtspraak van het EHRM, in: [DD 2022/3](#)

In deze bijdrage wordt – naar aanleiding van de uitspraak van het EHRM in de zaak Keskin tegen Nederland – ingegaan op de vraag wanneer het nieuwe '(post) Keskin' toetsingskader moet worden toegepast bij de beoordeling van getuigenverzoeken. Weliswaar is duidelijk dat dit kader geldt voor belastende getuigen, maar de vraag wanneer een getuige belastend is, laat zich niet altijd eenvoudig beantwoorden. Daarom wordt in deze bijdrage dieper ingegaan op het in Straatsburg gemaakte onderscheid tussen belastende en ontlastende getuigen ('prosecution witnesses' en 'defence witnesses') en worden enkele Straatsburgse zaken besproken. Aan de orde komen onder andere getuigen die (ook) verklaren over voor de straffoemeting relevante aspecten, 'rechtmatigheidsgetuigen' en deskundigen die een verklaring afleggen. Ten slotte worden enkele recente arresten van de Hoge Raad besproken.

OVERIG

Increased use of trial waivers threatens right to a fair trial across Europe, report finds ([fair trials](#))

EHRM - factsheets en guides

- [Police arrest and assistance of a lawyer](#) (januari 2022) ^{new}
- [Guide on article 6 ECHR - right to a fair trial \(criminal limb\)](#) (augustus 2021)

Rechtsstaat en rechterlijke macht

EHRM – ARREST – 11 januari 2022 - Freitas Rangel t. Portugal – [persbericht](#) – [arrest](#) - [78873/13](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0111JUD007887313](#)

Samenvatting onder: [Vrijheid van meningsuiting](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G COLLINS – 20 januari 2022 – zaak C-430/21 – RS –Roemenië – [Grote Kamer](#) – [ECLI:EU:C:2022:44](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Rechterlijke onafhankelijkheid - Voorrang EU-recht

Artikel 2 VEU. Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU. Artikel 47 Handvest EU. Staat het beginsel van de rechterlijke onafhankelijkheid in de weg aan een nationale bepaling van de grondwet van Roemenië, zoals uitgelegd door het Roemeens grondwettelijk hof, volgens welke nationale rechters niet bevoegd zijn om te onderzoeken of een bij beslissing van de Curte Constituțională grondwettelijk verklaarde nationale bepaling verenigbaar is met het Unierecht?

A-G geeft het Hof in overweging: Het beginsel van de rechterlijke onafhankelijkheid, dat is neergelegd in artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, gelezen in samenhang met artikel 2 VEU en artikel 47 Handvest EU, staat in de weg aan een nationale bepaling of rechtspraak van een lidstaat volgens welke nationale rechters niet bevoegd zijn om te onderzoeken of een bij beslissing van het grondwettelijk hof van die lidstaat grondwettig verklaarde nationale bepaling verenigbaar is met het Unierecht. Ditzelfde beginsel staat eraan in de weg dat een tuchtprocedure wordt ingeleid tegen en een tuchtrechtelijke sanctie wordt opgelegd aan een rechter naar aanleiding van een dergelijk onderzoek.

- B** A-G: nationale rechter moet grondwettelijk verklaarde nationale bepaling kunnen onderzoeken op verenigbaarheid met het EU-recht ([ECER](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 20 oktober 2021 (ECER 27.1.22) - C-718/21 - Krajowa Rada Sądownictwa*

Uitoefenen ambt van rechter na pensioengerechtigde leeftijd

Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU. Het ingestelde beroep is gericht tegen het besluit van de nationale raad voor de rechtspraak, (KRS) tot beëindiging van de procedure inzake de verdere uitoefening van het ambt van rechter na het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd door L.G. (rechter in eerste of tweede aanleg K., Polen).

Verzet het Unierecht zich tegen een nationale bepaling die de werkzaamheid van een verklaring van een rechter inzake zijn voornemen om het ambt van rechter te blijven uitoefenen na het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd afhankelijk stelt van de toestemming van een ander orgaan.

NOOT – bij EHRM 23 november 2021, Turan e.a. t. Turkije

Turan and Others v Turkey and the Limits of Judicial Policy to Address Judicial Overload. (strasbourgobservers)

OVERIG

- ENCJ vraagt rechters weer enquête in te vullen over onafhankelijkheid (INTRO)
- Speciaal verslag nr. 01/2022 EU-steun voor de rechtsstaat in de Westelijke Balkan: ondanks inspanningen nog steeds fundamentele problemen, Pb C 141, 12.1.2022
- Update to the Commentary on the EU Charter of Fundamental Rights: Article 47 and the rule of law (EU law analysis)
- Polen vraagt uitstel EU-boetes vanwege ontmanteling tuchtcollege (Europa-nu)
- VerfassungsPod: EU v. Polen (verfassungsblog)
- Who's Afraid of the „Big Bad Court“? (verfassungsblog)
“The end of 2021 brought a new chapter in the saga of how should the primacy of the EU law be applied by Romanian courts. A press release of the Romanian Constitutional Court, issued on 23 December 2021, raised concerns about the conformity with the principles set forth in the case law of the CJEU regarding the primacy. The press release, albeit a non-legal document, might have a dissuasive effect upon the judges who would be, otherwise, willing to disapply some norms of internal law, according to the latest judgment of the CJEU on the matter. In Romania, the disregard of the decisions of the Constitutional Court can be a ground for disciplinary action against judges”
- Taking European Judgments Seriously (Verfassungsblog)
“Today ends the deadline for stakeholder consultations for the 2022 EU rule of law report. The report is a welcome addition to the EU’s rule of law toolbox but it is missing a vital element: the non-implementation of judgments of international courts, including both the Court of Justice of the European Union and the European Court of Human Rights”.

WIKI

- [!\[\]\(b6d55d0b173caf9b2505126db01e6158_img.jpg\) Wiki - Rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

EHRM – factsheets en guides

- [!\[\]\(adb0331d22f78481623cc605df40612a_img.jpg\) Independence of the justice system \(juli 2021\)](#)

Recht op leven

EHRM – ARREST – 20 januari 2022 – Edzgeradze t. Georgië – [persbericht](#) – [arrest](#) – [59333/16](#) - ECLI:CE:ECHR:2022:0120JUD005933316

Onvoldoende grondig onderzoek naar zelfmoord naar aanleiding van politieverhoor leidt tot schending EVRM

Artikel 2 EVRM. Klaagster is een Georgisch staatsburger. De echtgenoot van klaagster pleegde na een getuigenverhoor bij de politie zelfmoord. Hij beweerde dat hij door de politieagenten was geslagen en dat hij werd gedwongen om een verklaring af te leggen waarin hij één van zijn vrienden beschuldigde van een strafbaar feit. Klaagster klaagt dat de nationale autoriteiten de zelfmoord van haar man niet hebben kunnen voorkomen en dat er geen effectief onderzoek is uitgevoerd.

Naar het oordeel van het Hof waren de nationale autoriteiten gelet op de verdachte omstandigheden waaronder de zelfmoord plaatsvond verplicht om op grond van artikel 2 EVRM een effectief onderzoek te verrichten. Daarbij is niet vereist dat de personen en organen die verantwoordelijk zijn voor het onderzoek absolute onafhankelijkheid genieten, maar veeleer dat zij voldoende onafhankelijk zijn van de personen betrokken bij de zelfmoord. De nationale autoriteiten hebben aangevoerd dat de algemene inspectie van het ministerie van Binnenlandse zaken voldoende onafhankelijk was. Daarnaast is het onderzoek na enkele maanden overgedragen aan het openbaar ministerie die verschillende onderzoeken opnieuw heeft uitgevoerd. Het onderzoek werd afgesloten met de conclusie dat er geen misdrijf is gepleegd.

Het Hof is van oordeel dat in het onderhavige geval het strafrechtelijke onderzoek potentieel beslissende vragen onbeantwoord heeft gelaten, namelijk of de echtgenoot van klaagster naar een aparte kamer is gebracht en zo ja, wat daar is gebeurd. Het Hof herhaalt in dit verband de verplichting van de autoriteiten om een serieuze poging te doen om erachter te komen wat er is gebeurd onder meer door alle redelijke maatregelen te nemen om het bewijsmateriaal met betrekking tot het incident veilig te stellen. Gelet op het voorgaande concludeert het Hof dat het onderzoek door de autoriteiten naar de omstandigheden rond de zelfmoord onvoldoende grondig was. Daarnaast kan het Hof niet voorbijgaan aan het feit dat klaagster niet in staat was, wegens het niet verkrijgen van de procedurele status van het onderzoek, in beroep te gaan tegen de beslissing van het openbaar ministerie. Het onderzoek heeft daarmee onvoldoende gezorgd voor de bescherming van de legitieme belangen van de nabestaanden. Er is sprake van een schending van het procedurele aspect van artikel 2 EVRM.

EHRM – factsheets en guides

[🔗 Guide on article 2 ECHR on right to life \(31 december 2021\) ^{new}](#)

Staatssteun

HvJ – ARREST – 20 januari 2022 – zaak C-594/19 P – Deutsche Lufthansa/Commissie – [ECLI:EU:C:2022:40](#) – geen conclusie – [arrest](#)

Steun aan luchthavens en luchtvaartmaatschappijen – Verenigbaar met de interne markt – Niet-ontvankelijk beroep tot nietigverklaring – Rechtstreeks en individueel geraakt zijn – Effectieve rechterlijke bescherming

Artikel 263, vierde alinea, VWEU. Met haar hogere voorziening verzoekt Deutsche Lufthansa AG om vernietiging van de beschikking van het Gerecht in zaak T-764/15 waarbij het Gerecht haar beroep tot nietigverklaring van besluit (EU) 2016/788 Frankfurt-Hahn in de periode 2009-2011 (PB 2016, L 134, blz. 1) niet-ontvankelijk heeft verklaard.

Hof: De hogere voorziening wordt afgewezen.

HvJ – ARREST – 20 januari 2022 – zaak C-51/20 – Commissie/Griekenland – ECLI:EU:C:2022:36 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Niet nakoming – Terugvordering staatssteun - Dwangsom

Artikel 260, lid 2, VWEU. Met dit beroep verzoekt de Commissie het Hof vast te stellen dat Griekenland de krachtens artikel 260, lid 1, VWEU op haar rustende verplichtingen niet is nagekomen omdat zij niet het nodige heeft gedaan om gevolg te geven aan het arrest van 9 november 2017, Commissie/Griekenland. De Commissie verzoekt het Hof tevens Griekenland te gelasten een dwangsom en een forfaitaire som te betalen. Volgens de Commissie moet het door het Hof in zijn arrest van 14 november 2018 ongeldig verklaarde criterium, dat was gebaseerd op het aantal stemmen van elke lidstaat in de Raad, worden vervangen door een nieuw criterium om te verhelfen dat de gehanteerde berekeningsmethode uitsluitend op het bbp is gebaseerd. De Commissie heeft in 2019 een nieuwe mededeling vastgesteld, waarbij zij de component van de factor „n” die geen verband houdt met het bbp wijzigde door in wezen het criterium van het aantal stemmen in de Raad te vervangen door het criterium van het aan elke lidstaat toegewezen aantal zetels in het Europees Parlement.

De bedragen van de aan Griekenland op te leggen sancties die de Commissie aan het Hof voorstelt in het kader van het krachtens artikel 260, lid 2, VWEU, ingestelde onderhavige beroep, zijn vastgesteld volgens deze nieuwe methode voor de berekening van de factor „n”.

Hof: Griekenland is de krachtens artikel 260, lid 1, VWEU op haar rustende verplichtingen niet nagekomen doordat zij niet alle maatregelen heeft genomen die nodig zijn ter uitvoering van het arrest van 9 november 2017, Commissie/Griekenland (C-481/16, niet gepubliceerd, EU:C:2017:845).

Griekenland wordt veroordeeld tot betaling aan de Europese Commissie van een dwangsom van 4 368 000 EUR voor elke periode van zes maanden vanaf de datum van de uitspraak van dit arrest tot de datum waarop het arrest van 9 november 2017, Commissie/Griekenland (C-481/16, niet gepubliceerd, EU:C:2017:845), volledig is uitgevoerd.

Griekenland wordt veroordeeld tot betaling aan de Europese Commissie van een forfaitaire som van 5 500 000 EUR.

HvJ – ARREST – 25 januari 2022 – zaak C-638/19 P – Commissie/European Food e.a. – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:50 – [samenvatting](#) - [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Staatssteun – Arbitrage – Steun die voortvloeit uit de betaling van door een scheidsrecht aan bepaalde marktdeelnemers toegekende schadevergoeding – Bilateraal investeringsverdrag - Bevoegdheid Europese Commissie

Artikelen 107, 108, 267 en 344 VWEU. Artikel 19 VEU. De zaak gaat over de beginselen inzake de verenigbaarheid met het Unierecht van arbitrageprocedures die zijn gebaseerd op bilaterale investeringsverdragen tussen twee lidstaten, in het bijzonder arbitrageprocedures die zijn ingeleid op grond van een bilateraal investeringsverdrag tussen twee lidstaten dat is gesloten voordat de staat die partij is bij de arbitrage is toegetreten tot de Europese Unie.

Deze zaak biedt tevens een kans om de omvang van de bevoegdheid van de Europese Commissie op grond van de artikelen 107 en 108 VWEU in een dergelijke context te onderzoeken.

Het Hof oordeelt dat het Gerecht blijkt heeft gegeven van een onjuiste rechtsopvatting door te oordelen dat de Commissie niet bevoegd was om de schadevergoeding die Roemenië ter uitvoering van een scheidsrechterlijke uitspraak aan Zweedse investeerders had betaald, te toetsen aan het staatssteunrecht. Het scheidsgerecht had weliswaar het betoog van deze investeerders aanvaard dat die lidstaat de fiscale stimuleringsregeling op onrechtmatige wijze had afgeschaft vóórdat hij tot de Unie was toegetreten, maar de door de Commissie bedoelde steunmaatregel is ná die toetreding toegekend.

Hof: Het arrest van het Gerecht van 18 juni 2019, in zaak T-624/15, T-694/15 en T-704/15, wordt vernietigd. Er hoeft geen uitspraak te worden gedaan over de incidentele hogere voorziening.

De zaak wordt terugverwezen naar het Gerecht van de Europese Unie voor een uitspraak over de bij dit Gerecht aangevoerde middelen en argumenten waarover het Hof van Justitie van de Europese Unie zich niet heeft uitgesproken.

LITERATUUR

P.S. Wesselius, Nationale rechters in de knel bij lokale staatssteunzaken, in: [SEW 2022/1](#)

OVERIG

- Europese Commissie keurt wijziging van zeven bestaande Nederlandse steunmaatregelen goed ([ECER](#))
- Europese Commissie keurt regionale steunkaart 2022-2027 voor Nederland goed ([ECER](#))
- Europese Commissie keurt wijziging van zeven bestaande Nederlandse steunmaatregelen goed ([ECER](#))

Strafrecht

[EHRM – ARREST – 20 januari 2022 – Milankovic t. Kroatië – persbericht – arrest - 33351/20 - ECLI:CE:ECHR:2022:0120JUD003335120](#)

Bevelhebbersverantwoordelijkheid voor oorlogsmisdaden – Ook in nationale conflicten is Eerste Protocol van toepassing

Artikel 7 EVRM. Begin jaren 90 was klager plaatsvervangend hoofd van de politie van Sisak-Moslavina en in de periode van 18 juli tot 1 oktober 1991 (de dag van de onafhankelijkheidsverklaring van Kroatië) tevens commandant van alle politiediensten in de ruimere omgeving van Sisak en Banovina. Klager is aangeklaagd wegens het mishandelen van burgers van Servië, het bevelen van illegale arrestaties en wegens het feit dat hij niet heeft voorkomen dat onder zijn bevel moorden op burgers en krijgsgevangenen werden gepleegd door politie-eenheden. Hij is na een wijziging tenlastelegging veroordeeld wegens oorlogsmisdaden tegen de burgerbevolking en krijgsgevangenen. De aanklachten waren gebaseerd op het Eerste Protocol bij de Verdragen van Genève (hierna: Eerste Protocol), en dus internationaal recht. Klager klaagt bij het nationale Supreme Court dat de oorlog in Kroatië geen internationaal karakter had en dat de nationale strafrechtartikelen daarom niet konden worden uitgelegd in het licht van het Eerste Protocol die voorziet in de verantwoordelijkheid van commandanten in oorlogssituaties. In het hoger beroep heeft het nationale Grondwettelijke Hof geoordeeld dat de oorlog in Kroatië vóór 8 oktober 1991 geen internationaal karakter had en bijgevolg het Eerste Protocol niet als rechtsgrondslag voor de veroordeling van klager voor oorlogsmisdrijven voor die datum kon gelden. Wel was ten tijde van het plegen van de strafbare feiten de bevelhebbersverantwoordelijkheid voor oorlogsmisdrijven in een niet-internationaal gewapend conflict reeds een regel van internationaal gewoonterecht geworden.

EHRM: de veroordeling van klager voor oorlogsmisdrijven heeft een voldoende duidelijk rechtsgrondslag. Bovendien was het voor klager voorzienbaar dat hij ter zake de oorlogsmisdaden gepleegd door de politie-eenheden onder zijn bevel strafrechtelijk aansprakelijk gesteld zou worden. Daarnaast overweegt het hof dat straffeloosheid van commandanten in interne gewapende conflicten voorkomen moet worden. Het begrip bevelsverantwoordelijkheid kent geen onderscheid in internationale en niet-internationale gewapende conflicten. Gelet op het flagrante onwettige karakter van de oorlogsmisdaden die zijn gepleegd door de politie-eenheden onder zijn bevel, is het EHRM van oordeel dat er geen sprake is van schending van artikel 7 EVRM.

HvJ – CONCLUSIE A-G PIKAMÄE – 13 januari 2022 – zaak C-520/20 – Nachalnik na Rayonno upravlenie Silistra – Bulgarije – ECLI:EU:C:2022:12 – [conclusie](#)

Schengeninformatiesysteem (SIS II) – Signalering van voorwerpen met het oog op inbeslagneming of gebruik als bewijsmateriaal in een strafprocedure

Besluit 2007/533/JBZ. Het Hof zal in de onderhavige zaak de gelegenheid hebben om in het te wijzen arrest voor het eerst duidelijkheid te verschaffen over het bij dit rechtsinstrument ingestelde mechanisme ter ondersteuning van de justitiële samenwerking in strafzaken, in het geval van signaleringen in SIS II van voorwerpen met het oog op inbeslagneming of gebruik als bewijsmateriaal in een strafprocedure. Het Hof zal met name moeten bepalen wat de omvang is van de beoordelingsmarge waarover de bevoegde autoriteiten van de lidstaten beschikken in het kader van de tenuitvoerlegging van de in de signalering gevraagde maatregel en van het gevolg dat aan die tenuitvoerlegging moet worden gegeven.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 39 van besluit 2007/533/JBZ staat niet in de weg aan een nationale regeling op grond waarvan de autoriteiten van de aangezochte lidstaat de uitvoering van een signalering van een in SIS II opgenomen voorwerp niet kunnen weigeren indien er aanwijzingen zijn dat de signalering niet binnen de doelstelling van artikel 38, lid 1, van dat besluit valt.

De terugkeer van het voorwerp maakt deel uit van de nodige maatregelen die tussen de lidstaten moeten worden overeengekomen na een uitwisseling van aanvullende informatie en waarvan de uitvoering buiten de werkingssfeer van besluit 2007/533 valt.

NOOT – bij HvJ 16 december 2021, [C-724/19](#)

HvJ EU: officier van justitie mag geen Europees onderzoeksbevel uitvaardigen wanneer hij in een soortgelijke nationale procedure onbevoegd is. ([BS-20-01-2022](#))

NOOT – bij HvJ 2 maart 2021, [C-746/18 Prokuratuur](#)

R.J.G.M. Widdershoven, in: [AB 2022/36](#)

Onrechtmatig verkregen bewijs. Toegang tot verkeers- en locatiegegevens bij niet-zware criminaliteit strijdig met Unierecht. Bewijsuitsluiting alleen indien schending hoor en wederhoor.

LITERATUUR

Gerard Mols, Vrij en blij?, in: [NJB 2022/237](#)

*“In de bijdrage onder de titel **Vrijheid Blijheid**. Of: Nederland vogelvrij? wordt op een nogal suggestieve, in elk geval weinig genuanceerde, wijze een beeld geschetst dat het sinds februari 2021 kommer en kwel is met de **voorlopige hechtenis in ondermijningszaken**. In die zaken wordt volgens de auteurs te vaak de voorlopige hechtenis geschorst. De rechter laat zich daarbij kennelijk leiden door de **rechtspraak van het EHRM** en door het gebrek aan perspectief op een inhoudelijke behandeling van de zaak. Al met al een zorgelijke ontwikkeling volgens de auteurs. Zij maken er en passant ook melding van dat het doorgaans gaat om niet-gepubliceerde uitspraken en vragen meer aandacht voor het debat over de voorlopige hechtenis en voor meer middelen. Ik neem de vrijheid om op een paar wezenlijke onderdelen van mening te verschillen. (...)*

OVERIG

- Rapport "De rol en positie van het openbaar ministerie als justitiële autoriteit in Europees strafrecht, Een verkennende studie naar een toekomstbestendige vormgeving van de rol en de positie van het openbaar ministerie in de EU-brede justitiële samenwerking in strafzaken" ([Kamerstukken 29279, nr. 693](#))
- The European Anti-Fraud Office and the European Public Prosecutor's Office: A Work in Progress. ([BS-18-01-2022](#))
- Europese Commissie stelt een sterker mandaat voor Europees Drugsagentschap voor ([ECER](#))

EHRM – factsheets en guides

- [Domestic violence](#) (december 2021) ^{new}
- [Police arrest and assistance of a lawyer](#) (januari 2022) ^{new}
- [Protection of minors](#) (januari 2022) ^{new}
- [Secret detention sites](#) (maart 2019)
- [Trafficking in human beings](#) (December 2021) ^{new}
- [Violence against women](#) (augustus 2021)
- [Guide on article 7 ECHR - no punishment without law: the principle that only the law can define a crime and prescribe a penalty](#) (30 september 2021)

Terrorisme en witwassen

OVERIG

Time to Rewrite the EU Directive on Combating Terrorism ([verfassungsblog](#))

EHRM - factsheets en guides

- [Terrorism and the European Convention on Human Rights](#) (januari 2022) ^{new}
- [Guide to the case-law of the ECHR on terrorism](#) (augustus 2021)

Toegang tot documenten

HvJ – ARREST – 13 januari 2022 – zaak C-351/20 P – Dragnea / Commissie – ECLI:EU:C:2022:8 – conclusie – arrest

Toegang tot onderzoeksdossiers van OLAF – Kwalificatie van betrokken persoon bij het onderzoek

Artikel 263 VWEU. Verordening (EG) nr. 1049/2001. Met het oog op de bescherming van de financiële belangen van de Unie beschikt het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) over uitgebreide onderzoeksbevoegdheden. De kwestie waarom het in de onderhavige hogere voorziening draait, betreft de problematiek van de toegang tot de onderzoeksdossiers voor iemand die zichzelf beschouwt als een persoon tegen wie de onderzoeken zijn ingesteld, maar die door OLAF niet is gekwalificeerd als betrokken persoon in de zin van verordening nr. 883/2013. Meer bepaald rijst de vraag welke wisselwerking er in casu bestaat tussen het recht op inzage in het dossier enerzijds en het recht op toegang tot de documenten van de Commissie krachtens verordening (EG) nr. 1049/2001 anderzijds.

Rekwirant heeft OLAF verzocht een onderzoek in te stellen naar het verloop van de eerdere onderzoeken en hem inzage te verlenen in verscheidene documenten die deel uitmaakten van de dossiers van deze onderzoeken. OLAF heeft dit verzoek afgewezen omdat rekwirant geen persoon was tegen wie deze onderzoeken waren ingesteld. Derhalve waren de procedurele

rechten, zoals bepaald in artikel 9, lid 4, van verordening nr. 883/2013, niet op hem van toepassing. De toegang tot de gevraagde documenten is door OLAF geweigerd.

Hof: De beschikking van het Gerecht van 12 mei 2020, Dragnea/Commissie in zaak T-738/18, wordt vernietigd voor zover het Gerecht daarbij het door Liviu Dragnea ingestelde beroep tot nietigverklaring van de brief van het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) van 1 oktober 2018 niet-ontvankelijk heeft verklaard in zoverre OLAF hem bij die brief de toegang heeft geweigerd tot de door hem in zijn brief van 22 augustus 2018 gevraagde documenten.

De zaak wordt terugverwezen naar het Gerecht van de Europese Unie voor een uitspraak over dit verzoek tot nietigverklaring. De hogere voorziening wordt afgewezen voor het overige.

OVERIG

Ombudsman: Von der Leyen moet sms'jes met Pfizer-baas vrijgeven ([Europa-nu](#))

Verkiezingen en kiesrecht

COVID-19

Voting in the Pandemic ([verfassungsblog](#))

EHRM – factsheets en guides

[Guide on Article 3 of Protocol No. 1 to the ECHR - right to free elections](#) (augustus 2021)

Vervoer en reizen

HvJ – ARREST – 13 januari 2022 – zaak C-683/20 – Commissie/Slowakije – ECLI:EU:C:2022:22 – geen conclusie – arrest

Niet nakoming - Omgevingslawaai - Wegen en spoorwegen - Geen actieplannen

Samenvatting onder: [Bestuursrecht](#)

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK – Raad van State - 12 januari 2021 – na prejudiciële verwijzing ECLI:NL:RVS:2019:260 - na HvJ C-120/19 - ECLI:NL:RVS:2022:11

Vervoer gevaarlijke stoffen - Vergunning LPG-tankstation - Eisen aan LPG-tankwagen - Procesautonomie

Samenvatting onder: [bestuursrecht](#)

Verzekeringen

HvJ – ARREST – 13 januari 2022 – zaak C-724/20 – Paget Approbois en Alpha Insurance – Frankrijk – ECLI:EU:C:2022:9 – geen conclusie – arrest

Begrip „aanhangig rechtsgeding” - Liquidatie verzekeringsondernemingen – Gevolgen voor aanhangige rechtsgedingen - Vrijheid van vestiging – Vrij verrichten van diensten

Richtlijn 2009/138/EG (Solvabiliteit II). Paget heeft een „industriële multirisikoverzekering” afgesloten via verzekeringsmakelaar Depeyre. De polis bevatte de vermelding „Maatschappij: Alpha Insurance”. Twee door Paget geëxploiteerde locaties zijn getroffen door hagel. Paget heeft

de volgende dag een schademelding gedaan bij Depeyre. Depeyre heeft Paget meegedeeld dat zij verzekerd was via de tussenpersoon Albic, een vennootschap naar Belgisch recht, dat haar verzekeraars vanaf 1 januari 2012 de Britse vennootschap United en de Roemeense vennootschap Euroins waren en dat die vennootschappen hun vergunning aan de vennootschap Albic per 1 januari 2013 hadden ingetrokken. Paget heeft Depeyre gedagvaard wegens aansprakelijkheid en tot schadevergoeding. Depeyre heeft op haar beurt Alpha Insurance, een vennootschap naar Deens recht die door de makelaar was aangewezen als de werkelijke verzekeraar op de datum van het schadevoorval, in vrijwaring opgeroepen. Bij de Franse rechter heeft Paget gevorderd om Depeyre en Alpha Insurance hoofdelijk te veroordelen tot betaling van een bedrag van 335 080,79 EUR ter vergoeding van haar materiële schade. De Franse cassatierechter vraagt of deze situatie valt onder artikel 292 van de richtlijn en zo ja, wat de gevolgen daarvan precies zijn.

Hof: Artikel 292 van richtlijn 2009/138/EG moet aldus worden uitgelegd dat het begrip „aanhangige rechtsgedingen betreffende een goed of recht waarover de verzekeringsonderneming het beheer en de beschikking heeft verloren”, een aanhangig rechtsgeding omvat waarin een verzekeringnemer vergoeding van in een lidstaat geleden schade vordert van een verzekeringsonderneming waartegen in een andere lidstaat een liquidatieprocedure is ingeleid.

Artikel 292 van richtlijn 2009/138 moet aldus worden uitgelegd dat het recht van de lidstaat waar het geding aanhangig is in de zin van dat artikel, alle gevolgen van de liquidatieprocedure voor dat geding regelt. In het bijzonder moeten de bepalingen van het recht van die lidstaat worden toegepast volgens welke, ten eerste, de opening van die liquidatieprocedure het aanhangige geding schorst, ten tweede, dat geding pas kan worden hervat wanneer de schuldeiser zijn schadeverzekeringsoverdracht op de verzekeringsonderneming heeft ingediend en de organen die het beheer over de liquidatieprocedure moeten voeren, in het geding zijn opgeroepen, en, ten derde, geen veroordeling tot betaling van schadevergoeding kan plaatsvinden, maar uitsluitend nog het bestaan en het bedrag ervan kunnen worden vastgesteld, waar die bepalingen in beginsel geen afbreuk doen aan de bevoegdheid die krachtens artikel 274, lid 2, van die richtlijn is voorbehouden aan het recht van de lidstaat van herkomst.

Vrij verkeer

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 13 januari 2022 – gevoegde zaken C-253/20 en C-254/20 – Impexco en PI Pharma – België – ECLI:EU:C:2022:27 – [conclusie](#)

Invoer – Geneesmiddel tegen borstkanker – Parallelhandel - Merkrecht

Samenvatting onder: [Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering](#)

EUROPESE COMMISSIE

- Aanbeveling (EU) 2022/107 van de Raad van 25 januari 2022 betreffende een gecoördineerde aanpak om veilig vrij verkeer tijdens de COVID-19-pandemie te vergemakkelijken en ter vervanging van Aanbeveling (EU) 2020/1475, [PB L 18 van 27.1.2022](#)
- Aanbeveling (EU) 2022/108 van de Raad van 25 januari 2022 tot wijziging van Aanbeveling (EU) 2020/1632 betreffende een gecoördineerde aanpak om veilig reizen tijdens de COVID-19-pandemie in het Schengengebied te vergemakkelijken, [PB L 18 van 27.1.2022](#)

Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid

EHRM – ARREST – 11 januari 2021- Freitas Rangel t. Portugal – [persbericht](#) – [arrest](#) - [78873/13](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0111JUD007887313](#)

Boete voor uitspraken voor een parlementaire commissie disproportioneel - Onvoldoende onderbouwing voor ingrijpen in vrijheid van meningsuiting - Schending 10 EVRM

Artikel 10 EVRM. Nabestaanden van klager, een Portugees onderdaan, hebben zijn klacht voortgezet. Klager was een bekende journalist in Portugal. In 2010 heeft hij een verklaring afgelegd voor een parlementaire commissie over de vrijheid van meningsuiting en de media in Portugal. In deze verklaring heeft hij onder andere uitspraken gedaan over de bemoeienis van rechters en openbaar aanklagers in de politiek en gesproken over grootschalige overtredingen van vertrouwelijkheid door het delen van juridisch (vertrouwelijke) documenten met de pers om zo politieke doelen te kunnen bereiken. Hierop heeft de Portugese organisatie voor de rechtspraak en de organisatie van openbaar aanklagers aangifte gedaan tegen klager voor het beledigen van een juridische entiteit. Klager is vervolgens veroordeeld en heeft een boete opgelegd gekregen van EUR 56.000,-.

Het hof overweegt dat onvoldoende acht is geslagen op de belangen van klager en dat zijn uitspraken in het algemeen belang waren en dat de opgelegde boete buiten proportioneel is. Het hof overweegt tot slot dat met name geen onderbouwing is gegeven voor het ingrijpen in de vrijheid van meningsuiting van klager en daarmee sprake is van een schending van artikel 10 EVRM.

EHRM – ARREST – 18 januari 2021 – Karuyev t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest](#) - [4161/13](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0118JUD000416113](#)

Veroordeling voor spugen op portret Poetin is in strijd met artikel 10 EVRM

Artikel 10 EVRM. De klager nam samen met anderen deel aan een uitvoering die was bedoeld om de hoop uit te spreken dat een einde zou komen aan het bewind van Poetin. Ze installeerden een portret van Poetin buiten een opvangcentrum. Dertig minuten na aanvang van de uitvoering spuugde de klager op het portret. Hij werd vier uren later gearresteerd. De rechtbank veroordeelde hem tot een gevangenisstraf van 15 dagen voor schending van de openbare orde. Volgens de rechtbank had de klager een "flagrant gebrek aan respect voor de samenleving" getoond door "de eer en waardigheid van de door het volk gekozen president van Rusland te vernederen".

Op basis van artikel 10 EVRM (vrijheid van meningsuiting) stelt de klager dat zijn daad een uiting was van zijn politieke oppositie en dat het werkelijke doel van zijn veroordeling was geweest om elke kritiek op president Poetin te onderdrukken.

Het Hof is van oordeel dat het spugen op het portret van een politicus in de nasleep van zijn herverkiezing een politieke uiting is. In dat verband is de veroordeling en de daaruit voortvloeiende gevangenisstraf een schending van zijn vrijheid van meningsuiting.

Verder is het Hof er niet van overtuigd dat aan de delictomschrijving van het betreffende nationale artikel is voldaan. Het belangrijkste bestanddeel "schending van de openbare orde waaruit een flagrant gebrek aan respect voor de samenleving blijkt" moet vergezeld gaan van bewijs van het gebruik van obscene taal, intimidatie of beschadiging van eigendommen. De nationale rechter had echter geen bewijs gebezigd waaruit volgde dat de voorstelling een verstoring van de openbare orde of verontwaardiging bij voorbijgangers had veroorzaakt. De voorstelling verliep zelfs vreedzaam, nu aanwezige politie geen reden zag om in te grijpen en de klager bovendien pas vier uren later werd gearresteerd. Om die reden heeft de vervolging van de klager geen duidelijke en voorzienbare basis in het nationale recht en was zijn veroordeling niet "bij wet voorgeschreven". Schending van artikel 10 EVRM.

 Vladimir Poutine éclaboussé par la jurisprudence européenne ([libertés cheries](#))

EHRM – ARREST – 18 januari 2022 – Mehmet Ciftci en Suat Incedere t. Turkije – [persbericht](#) – [arrest](#) – [21266/19](#) - [21774/19](#) - ECLI:CE:ECHR:2022:0118JUD002126619

Gevangenen die werden gestraft voor het zingen van hymnes en het voorlezen van gedichten in de gevangenis - Schending van de vrijheid van meningsuiting

Artikel 10 EVRM. Klagers hebben de Turkse nationaliteit en zaten vast in de Edirne gevangenis. In december 2016 lazen zij, samen met 26 andere gevangenen, gedichten voor en zongen zij hymnes ter nagedachtenis aan de gevangenen die waren omgekomen tijdens de operatie “return to life” in december 2000. De gevangenisdirectie besloot hen in januari 2017 een sanctie op te leggen. De directie was van mening dat het handelen van de klagers neerkwam op de disciplinaire overtreding van “het zingen van hymnes en het zingen van slogans zonder rechtvaardiging” zoals bepaald onder wet nummer 5725 over de uitvoering van straffen en preventieve maatregelen.

Het hof is van oordeel dat de disciplinaire sanctie die aan de klagers werd opgelegd voor het voorlezen van gedichten en het zingen van hymnes ter nagedachtenis aan de gevangenen die zijn omgekomen of gewond geraakt tijdens de operatie van december 2000 een inmenging in het recht van de klagers op hun vrijheid van meningsuiting vormt. Er was wel sprake van een wettelijke basis voor die inmenging en de inmenging diende tevens een legitiem doel, namelijk de voorkoming van wanorde. De nationale autoriteiten hebben volgens het hof in hun besluiten omtrent de opgelegde sanctie de door het hof neergelegde criteria tussen het recht van de klager op vrijheid van meningsuiting en het legitieme doel dat werd nagestreefd echter onvoldoende meegenomen in hun overwegingen over de rechtmatigheid van de opgelegde sanctie. Ondanks dat de opgelegde sanctie mild was heeft de gevangenisdirectie niet aangetoond dat de door hen aangevoerde redenen als rechtvaardiging voor de maatregel waarover werd geklaagd relevant en voldoende waren. Ook blijkt niet of de maatregel noodzakelijk was in een democratische samenleving. Er is aldus sprake van een schending van artikel 10 EVRM.

EHRM – ARREST – 25 januari 2022 - Ilker Deniz Yucel t. Turkije – [persbericht](#) – [arrest](#) – [27684/17](#) - ECLI:CE:ECHR:2022:0125JUD002768417

Recht op compensatie voor onwettige detentie - Vrijheid van meningsuiting

Samenvatting onder: [Detentie](#)

EHRM – VERWIJZING NAAR GROTE KAMER – EHRM – ARREST – 2 september 2021 - Sanchez t. Frankrijk – [persbericht verwijzing Grand Panel](#) - [persbericht arrest van 2.9.21](#) – [arrest 2.9.21](#) – [45581/15](#) - ECLI:CE:ECHR:2021:0902JUD004558115

Gemeenteraadslid veroordeeld voor het niet verwijderen van opmerkingen van zijn Facebook-account die aanzetten tot haat of geweld tegen Moslims - Gerechtigde beperking van de vrijheid van meningsuiting

Artikel 10 EVRM. De zaak betreft de strafrechtelijke veroordeling van klager, destijds een gemeenteraadslid dat zich kandidaat stelde voor het parlement, voor het aanzetten tot haat of geweld tegen Moslims, nadat hij verzuimd had om opmerkingen te verwijderen die door anderen op zijn Facebook-account waren geplaatst.

In het arrest van 2 september 2021 herhaalt het Hof dat tolerantie en respect voor de gelijkwaardigheid van alle mensen de fundamentele zijn van een democratische, pluralistische samenleving. Als gevolg hiervan zou het in principe noodzakelijk kunnen worden geacht dat alle uitingsvormen die aanzetten tot haat of intolerantie worden voorkomen of bestraft.

Daarnaast benadrukt het hof dat het grootste belang dient te worden gehecht aan de vrijheid van meningsuiting in de context van het politieke debat. Er zijn zeer goede redenen nodig om een beperking op de vrijheid van meningsuiting in de context van het politieke debat te rechtvaardigen.

Het hof heeft in het arrest van 2 september 2021 geoordeeld als volgt. De beslissing van de nationale rechtbank om klager te veroordelen voor het aanzetten tot haat of geweld tegen Moslims is gebaseerd op voldoende gronden. Gelet op de onwettige inhoud van de opmerkingen die door anderen op het Facebook-account van klager waren geplaatst was het de verantwoordelijkheid van klager deze te verwijderen. De beperking op de vrijheid van meningsuiting die door de veroordeling wordt veroorzaakt is noodzakelijk in een democratische samenleving. Aldus is geen sprake van een schending van de vrijheid van meningsuiting van klager (artikel 10 EVRM).

De zaak wordt, op verzoek van klager, verwezen naar de Grote Kamer.

RECHTSPRAAK (LID)STATEN

Case Preview: Banks v Cadwalladr, Libel trial, court to decide on investigative journalist's "public interest" defence" ([Informs](#))

"The controversial multi millionaire Brexiteer, [Arron Banks](#), is suing investigative journalist Carole Cadwalladr, for libel".

NOOT – bij EHRM 7 december 2021, [Standard Verlagsgesellschaft t. Oostenrijk \(No. 3\)](#)

Standard Verlagsgesellschaft MBH v. Austria (No. 3): Is the ECtHR standing up for anonymous speech online? ([strasbourgobservers](#))

CONSULTATIE

Persvrijheid in de EU waarborgen - nieuwe regels, Raadplegingsperiode 10 Januari 2022 - 21 Maart 2022 ([EC](#))

OVERIG

- Anti-SLAPP: Professor goes free after vexatious and frivolous suit – Dirk Voorhoof ([Informs](#))
- #StopSLAPPs - Watchdogs Need EU Rules to Protect Them From Legal Bullying ([liberties.eu](#))

"Corrupt politicians and powerful businesses use legal bullying to silence critical voices. This practice is a threat to European values and to the rule of law. We shared a proposal with the Commission on how to protect journalists and NGOs from SLAPPs".

EHRM – factsheets en guides

- [Hate speech](#) (januari 2022) ^{new}
- [Protection of journalistic sources](#) (december 2021) ^{new}
- [Protection of reputation](#) (januari 2022) ^{new}
- [Guide on article 10 ECHR - freedom of expression](#) (april 2021)

Vrijheid van vereniging

EHRM – factsheets en guides

- [Guide on the case-law of the ECHR on mass protests](#) (december 2021) ^{new}
- [Guide on article 11 ECHR - freedom of assembly and association](#) (december 2021) ^{new}

Deel II – Algemeen

- J.W. de Zwaan, De waarden van de Europese Unie, en de handhaving daarvan, in: [SEW 2022/1](#)
- Europees uitwisselingsprogramma nu ook voor juridisch medewerkers ([Intro](#))

Cursus en opleiding

Studiemateriaal over Europees recht gratis online beschikbaar; links naar EJTN, ERA en HELP ([Intro](#))

Raad van Europa-Online cursussen over mensenrechten met focus op EVRM ([Help](#))

[Introduction to the European Convention on Human Rights](#)”, a 5-hour interactive training course aimed at legal professionals, public authorities, civil society and students.

Overzicht van trainingen op het gebied van Europees Strafrecht ([Bijzonder Strafrecht](#))

Dit overzicht staat ook op de [Wikipagina Cursus en opleiding Europees en Internationaal recht](#)

Datum	Onderwerp	Titel
e-learning	Grondrechten	De horizontale directe werking (HDW) van EU Grondrechten; De toepassing van grondrechten tussen private partijen, een dagdeel
e-learning	EU Handvest	Toepasselijkheid van EU Grondrechten Digitale zelfstudiemodule over artikel 51 EU Handvest van de Grondrechten, SSR
e-learning	straf	The European Arrest Warrant: 10 Key Questions for Defence Counsel, specialised e-learning course, ERA
e-learning	IE	How to make the best use of the case law of the CJEU on EU copyright in your legal practice? Ten questions on European copyright law, ERA
e-learning	algemeen	The Preliminary Reference Procedure before the CJEU, ERA
webcollege	algemeen	Gratis webcolleges EU-recht beschikbaar op MIJN SSR: Webcolleges EU en haar invloed op het Nederlandse rechtssysteem
webcollege	asiel & migratie	SSR webcollege 'Procedurerichtlijn, het rechterlijk toetsingskader
webcollege	erfrecht	Europese erfrechtverordening, via SSR.nl (alléén voor de rechtspraak)

Datum	Onderwerp	Titel
webcollege	EVRM	Gratis webcollege door docenten Prof. mr. Egbert Myjer en Prof. mr. Martin Kuijer over het EVRM
webcollege	ASIEL & MIGRATIE	Associatierecht EEG-Turkije, Stichting migratierecht
webcollege	STRAFRECHT	Webinar: EHRM Keskin & rechterlijke beoordeling van getuigenverzoeken
10 maart 2022	GRONDRECHTEN	Public Lecture on Positive Obligations under the ECHR - Within and Beyond Boundaries
2-4 juni 2022	MILIEU	EAPIL founding conference: Aarhus, 2-4 June 2022
9 en 10 sep 2022	IPR	Save the date: University of Bonn/HCCH Conference “ The HCCH 2019 Judgments Convention: Cornerstones – Prospects – Outlook ”, Bonn University, Germany

Nieuwsbrieven

Algemeen

- [EUR-Alert jurisprudentienieuwsbrief van het Belgische GCE-netwerk \(INTRO\)](#)
- [Brussels law societies](#)
- [Information note ECHR](#)

Bestuursrecht

- [Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak](#)

Dataproductie

- [European data protection supervisor \(EDPS\) nieuwsbrief](#)

Strafrecht

- Nieuwsbrieven (Europees) Strafrecht , o.a. over cybercrime, ([Bijzonder Strafrecht](#))

Vreemdelingenrecht

- [EASO \(European asylum support office\)](#)
- [Centrum voor Migratierecht van de Radboud Universiteit Nijmegen: CJEU Overview of judgments and pending cases](#)
[NEMIS: newsletter on European migration issues](#)
[NEAIS: newsletter on European asylum issues](#)
[NEFIS: newsletter on European free movement issues](#)
- Databank op het gebied van asiel: www.dicta.eu

NL zaken bij het HvJEU

Datum	Zaak-nr.	Naam	NL Prejudiciële verwijzing	Conclusie HvJ	Arrest HvJ	Einduitspraak
12-1	C-673/19	M.	ECLI:NL:RVS:2019:3053			ECLI:NL:RVS:2022:28 ECLI:NL:RVS:2022:29
12-1	C-120/19	X.	ECLI:NL:RVS:2019:260			ECLI:NL:RVS:2022:11

NL prejudiciële verwijzingen

Een volledig overzicht van Nederlandse prejudiciële verwijzingen wordt apart gepubliceerd op [rechtspraak.nl](#) en staat op de Wiki [Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#).

Een overzicht van *alle* prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten is te vinden op de [website van het Expertisecentrum Europees recht van het Ministerie van buitenlands zaken](#) of in de [Databank van het HvJ](#) (curia-website).

Deze maand waren er geen nieuwe NL prejudiciële verwijzingen.

NL zaken bij het EHRM

Een volledig overzicht van Nederlandse zaken bij het EHRM wordt apart gepubliceerd op [rechtspraak.nl](#).

Deze maand waren er geen nieuwe NL zaken bij het EHRM.

Verzoeken Protocol no. 16 EVRM

Een advies kan alleen worden gevraagd in het kader van een bij de nationale rechter aanhangige zaak. Het al dan niet in behandeling nemen van het verzoek staat ter beoordeling van de rechtbank. Een panel van vijf rechters beslist of het verzoek wordt ingewilligd en motiveert de redenen voor elke weigering.

Adviezen, gegeven door de Grote Kamer, zijn gemotiveerd en niet bindend. De adviezen worden gepubliceerd en meegedeeld aan de verzoekende rechterlijke instantie en aan de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij. Rechters hebben het recht een afzonderlijk advies uit te brengen. Het panel en de Grote Kamer omvatten ambtshalve de rechter die is gekozen voor de Hoge Verdragsluitende Partij waartoe het verzoekende gerecht behoort.

Het doel van Protocol nr. 16 is om de interactie tussen het Hof en de nationale autoriteiten te versterken en daardoor de uitvoering van de rechten en vrijheden van het Verdrag te versterken.

Datum	Land	Onderwerp	Artikel	Advisory opinion
19.4.21	Frankrijk	Jagersvereniging	Artikel 1, Eerste Protocol EVRM	<u>Persbericht 2.6.21</u> Zaak wordt behandeld P16-2021-002
11.3.2021	Armenië	Politiebehandeling; verjaring marteling – uitvoering EHRM arrest	Artikelen 3 en 7 EVRM	<u>Persbericht 12.5.21</u> : zaak wordt behandeld P16-2021-001
19.11.2020	Slowakije	Onderzoek naar misdaden door de politie	Artikelen 2, 3 en 6 EVRM.	<u>Persbericht</u> : afwijzing van het verzoek 1.3.2021 <u>persbericht</u> (4.12.2020)
5.11.2020	Litouwen	Afzettingsprocedure parlamentslid	Artikel 3, Eerste Protocol EVRM	<u>Persbericht</u> : zaak wordt behandeld 28.1.21 <u>persbericht</u> (11.12.2020)
2.8.2019	Armenië	Geen straf zonder wet - Terugwerkende kracht van een strafbepaling – Verwijzing naar andere bepaling	Artikel 7 EVRM	29.5.2020 <u>Advisory opinion</u> <u>persbericht</u>
12.10.2018	Frankrijk	Draagmoederschap; geboorteregister	Artikel 8 EVRM	10.4.2019 <u>Advisory opinion</u> <u>Persbericht</u> 26.6.2014 <u>Menneson t. Frankrijk</u>